

**САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ ПО КУРСУ

«СТРАНОВЕДЕНИЕ РУМЫНИИ»

ЧАСТЬ I

«ГЕОГРАФИЯ РУМЫНИИ»

2015

Предисловие

Учебно-методические материалы по страноведению Румынии, создаются *впервые* и будут состоять из *нескольких частей*, поскольку изучить необходимо достаточно обширный объем разноплановой информации: это и география Румынии, и языковая ситуация в Румынии, румынские традиции и легенды, их этимологические связи с культурой всего Карпато-Балканского региона.

Настоящее пособие представляет собой *первую часть* и содержит важнейшую информацию по **географии** Румынии (площадь; географическое положение: границы; рельеф: недра, полезные ископаемые; климат; флора и фауна; защита окружающей среды; административно-территориальное деление Румынии; население: этнический состав, средняя продолжительность жизни). Студентам предлагаются карты и таблицы, содержащие разнообразную справочную информацию по географии (на румынском языке, а, где это необходимо, приведены аналоги на русском).

Цель пособия дать всесторонние знания о стране изучаемого языка, обучить студентов умению излагать полученные знания на румынском языке, вести дискуссии по темам лингвистического характера (по страноведению). На втором курсе обучающиеся имеют достаточный словарный запас, освоили нормативную грамматику, и нуждаются в фактической информации о стране изучаемого языка. Программа дисциплины предусматривает два академических часа аудиторных занятий в неделю (т.е. около 60 часов за два семестра). Самостоятельная работа, как показывает практика, также нуждается в методических ориентирах: например, при желании обучающихся претендовать на более высокую оценку своих знаний на контрольных испытаниях (зачетах и экзаменах), им предлагается проработать дополнительные тексты, т.н. «продвинутого» уровня (см. приложение № 1); студенты могут попрактиковаться, выполнив контрольный перевод с русского на румынский язык по заданным темам (см. приложение № 2). Материал тестов из приложения №4 позволит оценить свой уровень (их может быть три) самостоятельно. Такой подход поможет дополнительно мотивировать студентов быть лучшими, поработав чуть больше, одновременно формируя их педагогические навыки (т.к. предлагаемая методика может быть применена при изучении других тем).

Каждый урок содержит: ключевые слова, базовый текст, полезную информацию для запоминания, объяснение наиболее важных терминов (все дается на румынском языке), приводятся комментарии лексического порядка: объясняются некоторые правила по орфографии, даются расшифровки

принятых на письме сокращений и т.п. Каждый урок завершается упражнениями, содержащими вопросы не только для закрепления изученного, но и для самопроверки полученных знаний.

В отдельном приложении (чтобы не перегружать основной текст) в конце пособия дается тематический словарь по урокам, в котором, для удобства запоминания приведены только те значения слов, которые использованы в текстах уроков.

Авторы

CONȚINUTUL

Lecția I. INFORMAȚII GENERALE	5
Lecția II. RELIEFUL ȚĂRII	9
Lecția III. DELTA DUNĂRII ȘI PLATFORMA CONTINENTALĂ A MĂRII NEGRE	15
Lecția IV. CLIMA	20
Lecția V. VEGETAȚIA ȘI FAUNA ROMÂNIEI	24
Lecția VI. PROTECȚIA MEDIULUI	28
Lecția VII. POPULAȚIA ROMÂNIEI	32
Lecția VIII. RESURSELE MINERALE ALE ROMÂNIEI	39
Lecția IX. ACTIVITĂȚI ECONOMICE	46
Anexa I. TEXTE SUPLIMENTARE PENTRU UN NIVEL AVANSAT	52
Anexa II. TEXTE DE TRADUCERE DE CONTROL	65
Anexa III. TABELE	72
Anexa IV. TESTE DE EVALUARE	75
Anexa V. VOCABULAR TEMATIC	88
Abrevieri	97
Webografie	97
Bibliografie	99
Dicționare	100

Lecția I. INFORMAȚII GENERALE

1. Cuvinte cheie: suprafață, populație, poziția/așezarea geografică, emisfera nordică, peninsula Balcanică, coordonate geografice, latitudine, longitudine, paralelă, extremitate, apele teritoriale, relief, lanțul muntos, Arcul Carpatic, Podișul Transilvaniei, lanț de dealuri, câmpie, clima, fus orar, Ora de Greenwich, împărțirea administrativă, județ, a se învecina, frontieră, litoral, poziția geoeconomică, intersecția axelor geoeconomice.

2. Textul de bază:

România este o țară europeană de talie mijlocie, cu ***o suprafață*** de 238 391 km² și ***o populație*** de 19.042.936 locuitori (în 2012).

România este situată în emisfera nordică, sud-estul Europei Centrale, în nordul peninsulei Balcanice, pe Dunarea Inferioară, cu ieșire la Marea Neagră. ***Poziția (așezarea) geografică*** a României este determinată de coordonatele geografice: România se întinde între 43° 37' 07'' și 48° 15' 06'' latitudine nordică și 20° 15' 44'' și 29° 41' 24'' longitudine estică. Paralela 45° (la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord) traversează România la 70 km la nord de capitala țării și meridianul 25° longitudine estică (la jumătatea distanței între Coasta Oceanului Atlantic și Munții Urali) se întinde la 90 km la vest de București. Localități situate la extremități: cel mai nordic este orasul Horodiștea (Botoșani, 48°15' N), cel mai sudic punct al țării este Zimnicea (Teleorman, 43° 37' N), cel mai estic oraș este Sulina (Tulcea, 29° 41' E, plus cele 12 mile marine care formează apele teritoriale ale României) și Comuna Beba Veche situată în Câmpia Mureșului (Timiș, 20°15' E) reprezintă punctul cel mai vestic al României (*Vezi tabelul I.1 din Anexa III*).

Relieful României cuprinde munți, dealuri, podișuri și câmpii. Lanțul muntos cel mai important este al munților Carpați, împărțiți în Carpații Orientali, Carpații Meridionali și Carpații Occidentali. Zona centrală a României este cea a Podișului Transilvaniei. Munții Carpați numiți și „Arcul Carpatic” sunt înconjurați în partea lor

exterioră de un lanț de dealuri (Subcarpații) și de câteva câmpii, dintre care cele mai importante sunt Bărăganul (Câmpia Dunării) și Câmpia de Vest.

Clima țării este temperat-continentală de tranziție, specifică pentru Europa Centrală, cu patru anotimpuri distincte și o modificare permanentă a duratei zilelor și nopților. În nordul țării, ziua cea mai lungă este la sfârșitul lunii iunie și are 16 ore, iar cea mai scurtă la sfârșitul lui decembrie, fiind de 8 ore și 20 minute. În sudul țării, valorile celor două zile sunt de 15 ore 25 minute și 8 ore 55 minute. Când privește răsăritul Soarelui, acesta apare mai devreme în est cu aproape 38 minute. Urmare a climatului temperat este și favorabilitatea dezvoltării anumitor tipuri de plante sau culturi. Printre altele, peste nordul țării trece limita nordică a viței-de-vie (Paris-Bonn-nord de Marea Azov-nord de Marea Caspică).

Fusul orar care acoperă România are ca ax meridianul de 300, ce trece prin estul țării, adică la GMT (*Greenwich Mean Time/ Ora de Greenwich*) + 2. Vara, această oră se dă în avans cu 60 minute (trecând la ora oficială a meridianului de 45°E).

România este **împărțită administrativ** în județe (41) și municipiul București, capitala țării, cel mai important centru urban al României, centru politico-administrativ, economic și cultural, cu vestigii materiale din paleolitic și atestat documentar din 20 septembrie 1459.

România **se învecinează** la nord și la est cu Republica Ucraina și cu Republica Moldova, la vest cu Ungaria, la sud-vest cu Serbia, la sud cu Bulgaria și la sud-est cu Marea Neagră. Două **treimi** din frontieră se situează pe râuri (Prutul, Dunărea, Tisa) și pe litoral (Marea Neagră), iar o **treime** este trasată pe pământ.

Poziția geoeconomică a României îi oferă acesteia premise de dezvoltare favorabile pentru viitor, deoarece este situată la intersecția unor axe geoeconomice și geostrategice de mare importanță pentru continent, precum:

- Axa mărilor (Marea Caspică - M. Neagră - M. Mediterană) pe care este centrat cel mai mare proiect de transport al resurselor energetice;

- Axa fluviilor și canalelor (Rhin – Maine - Dunăre) – care asigură legătura dintre Rotterdam (Marea Nordului) cel mai mare port al lumii și Constanța (Marea Neagră);

- Axa Vest–Est, care leagă Europa Occidentală (furnizoare de tehnologie) de spațiul ex-sovietic (furnizor de resurse naturale);

- Axa Nord-Vest – Sud-Est, care leagă Europa Centrală de Orientul Apropiat și Asia Mică, având caracteristici comune cu precedenta axă.

Dezvoltarea economică a României este favorizată și de participarea acesteia la o serie de organisme economice mondiale și regionale:

- GATT – Acordul General pentru Tarife și Comerț General;
 - FMI – Fondul Monetar Internațional;
 - ONUDI – Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială;
 - BERD – Banca Economică pentru Reconstrucție și Dezvoltare;
 - AID – Asociația Internațională pentru Dezvoltare;
 - NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord;
 - UE – Uniunea Europeană;
 - CEFTA – Acordul Central-European de Liber Schimb. *(Vezi tabelul I.2 din Anexa III)*
-

3. Este de notat că:

- Locul României ca suprafață este 13 în Europa, 80 pe Glob.
- Paralela de 46° N împarte România în două părți aproximativ egale.
- România se află:
 - în latitudine: la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord, poziție care îi conferă un climat temperat;
 - în longitudine: în emisfera estică a planetei, la jumătatea distanței între punctele extreme ale Europei, care sunt țărmul atlantic al Peninsulei Iberice și Munții Urali, ultimii delimitând continentul european de Asia.
- Așezarea geografică a României este definită, de asemenea, prin elemente naturale ca:
 - este o țară carpatică: România concentrează pe teritoriul său două treimi din lanțul munților Carpați;
 - este o țară dunăreană: marele fluviu limitează sau străbate teritoriul României pe aproape două cincimi din lungimea sa; în plus, Dunărea colectează aproape toate cursurile de apă de pe teritoriul țării și este o cale navigabilă de mare însemnătate;
 - este o țară pontică: are o deschidere de 234 km la Marea Neagră, care asigură legătura cu Oceanul Planetar și, totodată, cu foarte multe țări ale lumii;
 - se află în nordul Peninsulei Balcanice. Controlează geo-strategic cea mai ușor traversabilă ruta terestră dintre Balcani, Moldova și Ucraina.

• *Centrul Europei* se găsește la câțiva km de vărsarea Vaserului în Tisa, deci în nordul României. Acesta a fost definit prima dată în 1875 de către Societatea de Geografie Austro-Ungară. Aceasta a fixat o bornă, în satul de români Trebușani, inscripționată în latină, cu distanțele până la Arctica și Creta, Irlanda și Urali. Satul se numește azi Dilove și a trecut ulterior la Cehoslovacia și apoi la Ucraina. Limita geografică a Europei Centrale merge aproximativ pe Dunărea inferioară.

4. Note explicative:

Latitudinea – distanța măsurată în grade, minute și secunde de la Ecuator la paralela locului.

Longitudinea – distanța măsurată în grade, minute și secunde de la meridianul Greenwich la meridianul locului.

Paralelele sunt linii imaginare rezultate din intersecția Pământului cu plane perpendiculare pe axa polilor.

Meridianele sunt semicercuri rezultate din intersecția suprafeței terestre cu plane paralele cu axa terestră și perpendiculare pe Ecuator.

Milă marină – unitate de măsură pentru distanțe, folosită în navigație, egală cu 1852 m.

Fus orar – porțiune din suprafața globului pământesc cuprinsă între două meridiane ale căror longitudini diferă cu 15°.

5. Activități lexicale:

1. *Citiți*: la 70 km nord de capitala țării = la 70 de kilometri la nord de capitala țării; la 90 km vest de București = la 90 de kilometri la vest de București; la 1500 km est de Paris = la 1500 de kilometri la est de Paris.

2. Subdiviziunile gradelor sunt minutele (un grad are 60 de minute) și secunde (un minut are 60 de secunde, un grad are 3600 de secunde). Coordonatele unui loc (de exemplu, București) se dau în felul următor: 44°23'44" N, 26°7'10"E. Adică: 44 de grade, 23 de minute, 44 de secunde latitudine nordică, 26 de grade, 7 minute, 10 secunde longitudine estică.

3. Numeralul fracționar se formează din două componente: un derivat substantival cu sufixul –ime de la un numeral cardinal, precedat de un numeral cardinal: o cincime, trei cincimi etc. În scris, numerele fracționare pot fi redată și prin cifre, separate prin bară oblică, din care prima cifră indică numărul părților, iar cea de a doua întregul: 1/5, 3/5 etc., cu realizarea orală *o cincime, trei cincimi*, etc.¹.

Exemple:

(2) doime = 1/2 (o doime)

(3) treime = 1/3 (o treime)

(5) cincime = 1/5 (o cincime)

(10) zecime = 1/10 (o zecime)

(100) sutime = 1/100 (o sutime)

(1000) miime = 1/1000 (o miime)

- 1/3 (o treime) din suprafața României este acoperită de munți.
- Dealurile, podișurile și câmpiile reprezintă 2/3 din suprafața țării.

6. Autoevaluare:

¹ Gramatica limbii române, vol. I, Academia Română, Buc., 2005, p. 314

- Care este suprafața României?
 - Care este populația României?
 - Care sunt coordonatele geografice ale României?
 - Cu ce țări se învecinează România?
 - Explicați pe scurt afirmația conform căreia România este țară carpatică, dunăreană și pontică.
 - Explicați importanța situării României pe axele economice.
 - Numiți organizații internaționale la care participă România.
-

Lecția II. RELIEFUL ȚĂRII

1. Cuvinte cheie: Munții Carpați, Subcarpați, dealuri, podișuri, văi, câmpii, Delta Dunării, formă de amfiteatru, altitudine, geneză, Podișul Transilvaniei, vârful Moldoveanu, Podișul Moldovei, Podișul Dobrogei, cascade de ape, izvor, defileu, Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Carpații Occidentali, pășune, minereu, versant, pantă, denivelare, vechi funduri de mari, sol, lagună, lac glaciatic, rocă, depresiune.

2. Textul de bază:

★

Natura a fost foarte generoasă cu România, țara a cărei relief nu este doar variat dar și armonios distribuit. Pe teritoriul țării sunt regiuni care s-au format cu peste un milion de ani în urmă (Dobrogea), iar altele doar în ultimele mii de ani (Delta Dunării). Relieful este aranjat în trei mari etaje, bine diferențiate: cel mai înalt reprezentat de Munții Carpați, cel de mijloc de Subcarpați și dealuri și podișuri, și cel mai jos reprezentat de câmpii, de văile râurilor și de Delta Dunării. Principala caracteristică a reliefului românesc este dispunerea sa în formă de amfiteatru.

★★

- **Munții** se întind în forma de arc în partea centrală acoperind 31% din suprafața țării, dealurile și podișurile care pornesc în continuare ocupă 36%, iar câmpiile, ce se întind în sudul și în vestul țării, cam 33%. Lungimea totală a Carpaților este de peste 1500 km. Pornind din centru cu Podișul Transilvaniei (cu o altitudine de 400-600 m) care e încercuit ca de o coroană de Munții Carpați (cu înălțimi ce depășesc 2500 m, cel mai înalt fiind vârful Moldoveanu, 2544 m) continuă cu dealurile care încing ca o curea munții (ele nu depășesc 1000 de metri înălțime).

La est și la sud Carpații se continuă cu Subcarpații, care au o geneză similară cu a munților dar înălțimi mai mici (1000-500 m), și la vest cu Dealurile de Vest, care nu depășesc 300-400 m altitudine.

În est și sud-est se întind două platouri – Podișul Moldovei și Podișul Dobrogei cu înălțimi între 400 și 600 de metri.

Carpații reprezintă *un castel de ape*, aici găsiindu-se majoritatea izvoarelor râurilor României. Unele râuri au reușit să străpungă în întregime sau parțial lanțul carpatic dând nașterea la *defilee*, precum cele ale Dunării, Oltului, Jiului etc.

Carpații Orientali se desfășoară între granița cu Ucraina și Valea Prahovei, reprezentând cel mai lung sector al Carpaților, au păduri bogate, pășuni întinse, iar pe văi și în depresiuni sunt concentrate numeroase sate și orașe. S-au format prin erupții vulcanice (în partea de vest) și prin încrețirea scoarței terestre (în partea centrală și de est) în timpul orogenezei alpine. Conțin minereuri de cupru, plumb, aur, argint, mangán, cărbuni, ape minerale. Carpații Orientali sunt alcătuiți din trei grupe principale: grupa nordică (Carpații Maramureșului și ai Bucovinei), grupa centrală (Carpații Moldo-Transilvanieni) și grupa sudică (Carpații de Curbură). Cel mai înalt pas din Carpați Orientali este Pasul Prislop (1 416 m). Cei mai înalți munți sunt Munții Rodnei: vârful Pietrosu (2 303 m) și vârful Ineu (2 279 m). În craterul muntelui Ciomatu se află Lacul Sfânta Ana, singurul lac vulcanic din România. Din Munții Hășmaș izvorăsc Mureșul, Oltul și Bicăzul.

Carpații Meridionali se desfășoară între Valea Prahovei și culoarul Timiș – Cerna. Sunt alcătuiți din patru grupe de munți, numele fiecăreia este dat de masivul mai important din alcătuire: grupa Munților Bucegi, grupa Munților Făgăraș, grupa Munților Parâng și grupa Munților Retezat. Carpații Meridionali conservă cel mai reprezentativ relief glaciatic din România, cu urme glaciare cuaternare. Pretutindeni, munții domină regiunile vecine mai joase, prin versanți cu pantă mare și denivelări de peste 500 metri. În Carpații Meridionali se găsesc importante zăcămintele de cărbuni (Petroșani, Cozla etc.), minereuri de fier (Teliuc, Ghelar, Ocna de Fier), de mică, grafit și roci utile. Sunt cei mai înalți munți din România, având 11 vârfuri cu altitudini ce depășesc 2 500 m. Masivele cele mai importante sunt: Bucegi, Făgăraș,

Parâng și Godeanu. Altitudinea maximă este înregistrată la vârful Moldoveanu (2 543 m), urmat de Negoiul (2 535 m), Parângul Mare (2 518 m), Retezatul (2 509), Omul (2 507 m) (*Vezi tabelul II.1 din Anexa III*). Trecătorile sunt puține: Predeal, Bran, Lainici și Turnu Roșu. Carpații Meridionali sunt străbătuți de două drumuri de altitudine: Transfăgărășanul și Transalpina (Munții Parâng).

Carpații Occidentali se întind în vestul României între Dunăre și Barcău, fiind predominant încadrați de Dealurile de Vest și de Depresiunea Colinară a Transilvaniei; în dreptul Munților Zarand, la nord de Mureș, contactul se face cu câmpia, iar în sud și sud-vest cu Carpații Meridionali și Carpații din Serbia. Prin poziția geografică închid marele arc al Carpaților românești, întregindu-i sub forma unei cununi. Reprezintă șirul montan cel mai jos din Carpații românești, fiind formați dintr-o serie de masive cu structură complexă, puternic dislocate și erodate intens. Între râurile Someș și Crișul Repede sunt Munții Meseșului și Munții Plopișului, între râurile Crișul Repede și Mureș sunt Munții Apuseni, între Mureș și Valea Bistrei sunt Munții Poiana Ruscă, iar în vestul culoarului Timiș-Cerna, unde se află trecătoarea Poarta Orientală sunt Munții Banatului. Altitudinea maximă înregistrată în Carpații Occidentali este de 1.848 m, vârful Curcubăta Mare. Carpații Occidentali favorizează o economie complexă cu o industrie diversificată (extracția minereurilor de aur, argint, plumb, zinc, cupru, cărbunilor și materialelor de construcție (marmură la Rușchița, Moneasa și Vașcău), exploatarea și prelucrarea lemnului), o agricultură bazată pe creșterea animalelor și pe unele culturi în depresiuni (cereale, cartofi).

- ***Dealurile și podișurile*** din România ocupă: partea centrală (Podișul Transilvaniei), zone din jurul munților (dealurile subcarpatice), partea răsăriteană (Podișul Moldovei), zona vestică (Dealurile de Vest), zona sud-estică (Podișul Dobrogei). Dealurile sunt formate din culmi rotunjite, pe când podișurile au interfluvii netede, plate. Dealurile și podișurile reprezintă regiuni bine populate.

- ***Câmpiile*** - vechi funduri de mări și lacuri - acoperă partea de sud și cea de vest a țării și constituie treapta de relief cea mai joasă și plată. Între Carpați și Dunăre

se află *Câmpia Română*, "grâнарul" țării, iar în vestul țării se întinde *Câmpia de Vest* (*Câmpia Banato-Crișană*).

Câmpia Română ocupă sudul țării fiind situată la nord de Dunăre. Deține 21% din suprafața teritoriului cu cei 49 594 km² (fără a include Lunca Dunării cu puțin peste 3 000 km²). Lungimea maximă a câmpiei este de 400 km, iar lățimea maximă este de 140 km. În literatura de specialitate această unitate este denumită și *Câmpia Dunării*, *Câmpia Dunării de Jos* sau *Câmpia Valahă*. Această câmpie este subdivizată în 6 sectoare: Câmpia Olteniei, Sectorul Olt-Argeș, Câmpia Bucureștilor, Câmpia Bărăganului, Sectorul de Est și Lunca Dunării.

Câmpia de Vest are o suprafață de 17 100 km² (7 % din suprafața țării), face parte din Depresiunea (Câmpia) Panonică și este subdivizată în: Câmpia Someșului, Câmpia Crișurilor, Câmpia Banatului.

- **Râurile:** Rețeaua de râuri are forma radială, 98% dintre râuri izvorând din Munții Carpați și vărsându-se, direct sau prin intermediul altor râuri, în Dunăre. Dunărea, al doilea fluviu ca lungime din Europa (2860 km), din care 1075 km pe teritoriul României, se varsă în Marea Neagră prin trei brațe (Chilia, Sulina, Sfântu Gheorghe), care formează o deltă. Principalele râuri sunt: Mureș (761 km pe teritoriul României), Prut (742 km pe teritoriul României), Olt (615 km), Siret (559 km pe teritoriul României), Ialomița (417 km), Someș (376 km pe teritoriul României), Argeș (350 km) (*Vezi tabelul II.2 din Anexa III*).

- **Lacurile:** Există în jur de 3500 de lacuri, dar doar 0.9% dintre ele au o suprafață ce depășește 1 km pătrat. Cele mai importante sunt lacurile provenite din fostele lagune de pe malul Mării Negre (Razim 425 km pătrați, Sinoe 171 km pătrați) și lacurile formate de-a lungul malurilor Dunării (Oltenia 22 km pătrați, Brateș 21 km pătrați). Lacurile glaciare se întâlnesc în Munții Carpați (Lacul Bucura, cu o suprafață de 10,8 ha este cel mai mare dintre ele). În afară de acestea mai există lacuri făcute de om, importante pentru puterea energetică pe care o înmagazinează, cele mai importante fiind cele de pe Dunăre la Porțile de Fier II (40.000 ha) și Porțile de Fier I (10.000 ha, dar cu un volum de apă de 2.400 milioane metri cubi - de trei ori mai

mult decât la Porțile de Fier II), dar și cel de la Stânca-Costești (5,900 ha) pe Prut și de la Izvoru Muntelui pe râul Bicz (3.100 ha).

3. Este de notat că:

- Părțile sau regiunile componente ale macrosistemului spațial românesc sunt următoarele: Carpații Românești, Depresiunea Transilvaniei, Subcarpații și Dealurile Vestice, Podișul Moldovenesc, Podișul Getic, Podișul Mehedinți, Podișul Dobrogei, Câmpia de Vest a României, Câmpia Română, Câmpia Deltaică și de Platformă. Toate acestea nu sunt independente, ci au apărut în diferite momente ale structurării macrosistemului ca părți ale acestuia.

- Teritorial, România se subdivide în 17 regiuni geografice: Carpații Orientali, Curburii, Meridionali, Banatului și Apuseni, Podișul (Depresiunea) Transilvaniei, Subcarpații, Dealurile Banatului, Dealurile Crișanei și Silvaniei, Podișul Moldovei, Podișul Getic, Podișul Mehedinți, Podișul Dobrogei, Câmpia Română, Câmpia de Vest, Delta și Platforma litorală.

- Carpații s-au format în ultimii 250 milioane de ani;

- Carpații sunt alcătuiți din roci: vulcanice, sedimentare și metamorfice.

- Câmpia Română este cea mai mare unitate de câmpie în țară, are o înclinare nord-sud și vest-nord-est, are depozite de loess cu cea mai mare grosime de 20 de metri în est, tot în est se întâlnesc lacurile sărate, iar în sudul Câmpiei Olteniei și de-a lungul văilor Ialomiței și Călmățuiului se întâlnesc dune de nisip; resursele de subsol sunt petrolul și gazele naturale.

- Luncile reprezintă relieful neted cel mai tânăr din lungul râurilor, având funcția de preluare a apelor de viitură, deci pot fi inundabile cel puțin în parte. Sub aspect utilitar, ele sunt folosite pentru culturi, aprovizionare cu apă, pășuni, drumuri, așezări, construcții hidrotehnice, irigații ș.a., motiv pentru care adesea au fost îndiguite.

4. Note explicative:

Versant – coastă a unui munte sau a unui deal; pantă. * denivelare f. *Geol.* diferența de nivel a scoarței pământului.

Castel de ape – munte din care izvorăsc multe râuri.

Defileu – vale transversală îngustă, adâncă și lungă, cu versanți abrupti, săpată de o apă curgătoare în regiunile muntoase.

Rocă – agregat mineral natural, de compoziție aproape uniformă, care alcătuiește scoarța Pământului.

Rocă sedimentară – rocă rezultată prin depunerea materialelor provenite în urma alterării sau dezagregării unor roci preexistente.

Rocă metamorfică – rocă născută prin transformarea în stare solidă a unor roci preexistente sub influența temperaturii ridicate, a soluțiilor fierbinți metamorfozante, datorate apropierei corpurilor eruptive fierbinți sub influența presiunii ridicate sau a presiunii și temperaturii din zonele mobile ale scoarței terestre.

Metamorfism – totalitatea transformărilor mineralogice, structurale și chimice suferite de roci în stare solidă sub influența căldurii pământului, a presiunii și a reacțiilor chimice.

Pas – drum, loc îngust și mai coborât, de-a lungul unei văi, între munți sau dealuri, prin care se trece dintr-o parte în alta; trecătoare.

Oroeneză – ansamblu de procese tectonice care se produc în zonele mobile ale scoarței terestre și care au drept rezultat formarea unui lanț muntos cutat

Cuaternar – perioadă a erei neozoice, corespunzătoare ultimelor două milioane de ani, al cărei început este marcat de accentuarea răcirii climei, culminând cu formarea unor imense calote glaciare

Deal – este o formă de relief mai joasă decât muntele, cu înălțimi cuprinse între 200-800 m.

Podiș – este o formă complexă de relief, de mare întindere, aproape plană, situată la o altitudine relativ ridicată și străbătută de văi prelungi.

Luncă – șes de-a lungul unei ape curgătoare caracterizat prin soluri aluvionare și prin vegetație specifică; regiune inundabilă a unei văi.

Loess – rocă sedimentară neconsolidată, de origine eoliană, de culoare galbenă-cenușie, cu aspect poros, formată mai ales din praf silicos și argilos, folosit din cele mai vechi timpuri la fabricarea ceramicii și ca material de construcții.

5. Activități lexice:

1. Reguli de ortografie.

Toponimele formate din cuvinte uzuale se transcriu literal, excluzându-se regionalismele (exemplu: Piatra Mare, nu Chiatra Mare). Toponimele cu forma de masculin și neutru la nominativ singular se scriu la forma nearticulată (exemplu: *Varful Omu*, nu *Omul*, *râul Jiu*, nu *Jiul*).

În cadrul denumirilor, numele proprii se scriu cu litera majusculă, iar numele care le preced se scriu cu majuscule numai când fac parte din denumire (exemplu: pâraul Amaradiei, în prima situație și Pârâul Rece în cea de-a doua).

Toponimele din limba minorităților naționale intrate în uz se redau prin intermediul foneticii române și se scriu într-un singur cuvânt, chiar dacă în limba originală sunt alcătuite din mai multe cuvinte (exemplu: Adamclisi – turcește Adam Kilisse (Casa lui Adam)).

2. Termeni care definesc unități de măsură:

În sistemul internațional de unități de măsură pentru distanțe, unitatea fundamentală este metrul (m). În prezent, metrul este definit ca fiind a 299 792 458 – a parte a distanței parcurse de lumină, în vid, într-o secundă. La măsurarea distanțelor se folosește metrul cu submultipli: decimetrul (dm); centimetrul (cm) și milimetrul (mm) și cu multipli: decimetrul (dam); hectometrul (hm) și kilometrul (km):

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm} = 100 \text{ cm} = 1\,000 \text{ mm}$$

$$1 \text{ m} = 0,1 \text{ dam} = 0,01 \text{ hm} = 0,001 \text{ km}$$

În sistemul internațional de unități de măsură pentru suprafețe, unitatea fundamentală este metrul pătrat (m^2 sau m.p.) cu submultipli: decimetrul pătrat (dm^2); centimetrul pătrat (cm^2) și milimetrul pătrat (mm^2) și multipli: arul (ar); hectarul (ha) și kilometrul pătrat (km^2 sau kmp):

$$1 \text{ m}^2 = 100 \text{ dm}^2 = 10\,000 \text{ cm}^2 = 1\,000\,000 \text{ mm}^2$$

$$1 \text{ ar} = 100 \text{ m}^2$$

$$1 \text{ km}^2 = 1\,000\,000 \text{ m}^2 = 10\,000 \text{ ari} = 100 \text{ ha}$$

$$1 \text{ ha} = 10\,000 \text{ m}^2 = 100 \text{ ari}$$

În sistemul internațional de unități de măsură pentru volume, unitatea fundamentală este metrul cub (m^3) **cu submultipli**: decimetrul cub (dm^3); centimetrul cub (cm^3) și milimetrul cub (mm^3) și multipli: kilometrul cub (km^3), hectometrul cub (hm^3), decimetrul (dam^3),

$$1 \text{ mm}^3 = 0,000\,000\,001 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ cm}^3 = 0,000\,001 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ dm}^3 = 0,001 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ dam}^3 = 1\,000 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ hm}^3 = 1\,000\,000 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ km}^3 = 1\,000\,000\,000 \text{ m}^3$$

Până la introducerea sistemului metric (15/27 septembrie 1864) sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, s-au utilizat și alte unități de măsură pentru lungimi, care nu mai sunt folosite în prezent și considerate drept arhaisme.

În Muntenia, s-a folosit palma, stânjenul și prăjina:

1 palmă Șerban Vodă = 0,246 m;

1 stânjen Șerban Vodă = 8 palme = 1,97 m;

1 prăjină Șerban Vodă = 24 palme = 3 stânjani = 5,90 m.

În Moldova, s-a folosit stânjenul și prăjina:

1 stânjen moldovenesc = 2,23 m;

1 prăjină moldovenească = 4 stânjani moldovenești = 8,92 m

În Ardeal, Banat și Bucovina, s-a folosit până în anul 1918 stânjenul vienez sau Klafterul:

1 stânjen vienez = 6 picioare = 1,89 m.

Dintre unitățile de măsură vechi folosite la măsurarea suprafețelor și redată în documentele cadastrale vechi, se menționează:

În Muntenia, s-au folosit următoarele unități de măsură:

1 stânjen pogonesc = 3,8670 m²;

1 prăjină pogonească = 54 stânjani pătrați = 208,82 m²;

1 pogon = 1296 stânjani pătrați = 144 prăjini pătrate = 5 011,78 m².

În Moldova, s-a utilizat următoarele unități de măsură:

1 stânjen fălcesc = 4,9729 m²

1 prăjină fălcească = 36 stânjani pătrați = 179,02 m²

1 falce = 2880 stânjani pătrați = 80 prăjini fălcești = 14 321,90 m².

În Ardeal, Banat și Bucovina, s-au utilizat unitățile:

1 stânjen vienez pătrat = 3,59 m²;

1 jugăr mic = 1 200 stânjani pătrați = 4 316 m² = 0,43 ha;

1 jugăr cadastral = 1 600 stânjani pătrați = 5 754,64 m² = 0.58 ha.

6. Autoevaluare:

1. Care este nucleul Domeniului Carpato-Danubiano-Pontic?
 2. Care este locul central al sistemului teritorial românesc?
 3. Care este lungimea totală a Carpaților?
 4. Care sunt caractere generale ale Carpaților?
 5. Din ce grupe principale este alcătuit lanțul muntos al României?
 6. Care este cel mai înalt vârf muntos al României?
 7. Arătați pe hartă vârful Pietrosu și vârful Ineu.
 8. Ce zone ale României sunt ocupate de dealuri și podișuri?
 9. Explicați modul de formare a câmpiilor în România.
 10. Localizați Câmpia Română și Câmpia de Vest pe harta fizică a României.
 11. Spuneți lungimea totală a Dunării și lungimea fluviului pe teritoriul României.
 12. Care sunt principalele râuri ale României.
 13. Folosind hărți, caracterizați la alegere cursul unui râu de la izvor la vărsare.
 14. Localizați cele mai mari lacuri pe harta României.
 15. Folosind diferite surse, găsiți informațiile de bază despre cei mai celebri geografi români.
-

Lecția III. DELTA DUNĂRII ȘI PLATFORMA CONTINENTALĂ A MĂRII NEGRE

- 1. Cuvinte cheie:** | bazin hidrografic, habitate, bazinul Dunării de Sus, bazinul Dunării Medii,

bazinul Dunării de jos, unitate naturală, vărsare, braț, aluviuni, curenții marini, bancuri de nisip, golf, uscat, grinduri, marea, Brațul Chilia, Brațul Sulina, Brațul Sfântu Gheorghe, traseu meandrat, curs sinuos, curs rectiliniu, rezervație a biosferei, zonă piscicolă, platforma continentală, șelf, bazinului marin, fâșie, platforme marine de foraj.

2. *Textul de bază:*

★

Regiunea Mării Negre și Dunării conține singurul corp de apă cel mai important din Europa neoeceanic. În fiecare an, aproape 350 km³ de apă curg în Marea Neagră dintr-un bazin hidrografic de 2 milioane km², acoperind aproximativ o treime din continentul european. Dunărea este cel mai important fluviu care se varsă în Marea Neagră. Este al doilea fluviu european ca mărime (după Volga), având o lungime de 2 960 km, de la izvoare (Munții Pădurea Neagră – Germania) până la Marea Neagră (România). După Dunăre, al treilea și al patrulea ca lungime din Europa, Nipru și respectiv Don se varsă în Marea Neagră.

“Dunărea Albastră”, cum i se mai spune, și în special zonele umede ale ei constituie habitate pentru o mare diversitate de plante și animale, și o „casă” pentru speciile rare și pe cale de dispariție. Dunărea asigură apa potabilă, susține agricultura, industria, pescuitul, turismul și recreația, este folosită pentru producerea energiei, pentru navigație și prea des este destinația finală a dejecțiilor și a apelor uzate. Însă aceste utilizări intensive ale Dunării au creat probleme privind calitatea și cantitatea apei, au afectat sănătatea populației și au redus biodiversitatea în bazinul hidrografic.

Bazinul hidrografic poate fi împărțit în 3 subregiuni: de sus, medie și de jos incluzând și Delta Dunării. Bazinul Dunării de Sus se întinde de la Izvoarele Dunării (Germania) până la Bratislava (Slovacia). Bazinul Dunării Medii este cel mai mare și cuprinde zona între Bratislava și Porțile de Fier (România / Serbia). Lunca Dunării româno-bulgare, platourile înalte și munții formează Bazinul Dunării de Jos. Spre sfârșit, divizarea fluviului în trei brațe principale crează Delta Dunării, acoperind o suprafață de aproximativ 6.000 km².

Delta Dunării și complexul lagunar Razim reprezintă cea mai nouă unitate naturală din România. Se află în sud-estul țării, la vărsarea Dunării în Marea Neagră. Are forma unui triunghi cu vârful la Pătlăgeanca. S-a dezvoltat, geologiceste, pe Depresiunea Predunăreană, sau pe un fost golf, ocupat de mare în transgresiunea neolitică. Aluviunile transportate de Dunăre și cele aduse de curenții marini au creat bancuri de nisip desfășurate de la vest la est și de la nord la sud. Când acestea au atins suprafața apei, în golf a apărut uscatul, respectiv grindurile încadrate de canale prin care se scurgeau apele fluviului. Delta Dunării este o creație comună a fluviului și a mării în condiții unor marea reduse care au facilitat depunerea aluviunilor.

Prin cele trei brațe principale Dunărea varsă în mare o cantitate însemnată de apă (6 400 m³/sec.) și aluviuni (peste 67 milioane tone/an). Brațul Chilia este situat la nord, transportă 60% din volumul de apă și aluviuni, are un traseu meandrat și la vărsarea în mare își formează o deltă proprie. Brațul Sulina este situat în partea de mijloc a deltei, are un curs aproape rectiliniu, dragat și întreținut pentru navigația navelor maritime de mare tonaj, transportă anual 18% din volumul de apă. Brațul Sfântu Gheorghe care este considerat cel mai vechi braț este orientat spre sud, sud-est, are un curs relativ sinuos, transportă 22% din volumul de apă.

Datorită mediului natural puțin modificat și mării bogății floristice și faunistice, Delta Dunării a fost declarată "rezervație a biosferei" și au fost delimitate 16 zone de protecție strictă.

Solurile în Delta Dunării sunt slab evaluate, au grosime redusă, fiind în majoritate nisipoase.

Regiunea constituie cea mai însemnată zonă piscicolă din România, pe unele zone se practică cultura porumbului, pe altele există islazuri pentru creșterea animalelor. Se mai exploatează stuf pentru celuloză. Pe brațele Dunării se face navigație, cele mai importante porturi fiind Sulina, Chilia Veche, Sfântu Gheorghe, Maliuc etc.

Platforma continentală a Mării Negre are o desfășurare maximă în partea de nord-est a bazinului marin, unde ajunge la o lățime de peste 150 km, are aspectul unei câmpii cu o înclinare foarte redusă care coboară spre larg, ajungând la adâncimi de 200 m. Adâncimile intermediare (50-100 m) urmăresc linia țărmului, dar sunt situate la distanțe mari de acesta. Dacă din dreptul brațului Chilia platforma se continuă cu aceeași lățime până la peninsula Crimeea, spre sud, ea se îngustează și ajunge la 60-70 km la granița cu Bulgaria.

Platforma continentală românească cuprinde 23.700 km² (5,7% din Marea Neagră), socotiți de la linia de țărm, ceea ce reprezintă 1/6 din totalul șelfului Mării Negre, sau 1/10 din suprafața țării. Din cadrul platformei continentale a Mării Negre României îi revine o fâșie de 12 mile marine, aceasta constituind zona apelor teritoriale. Întinsul platformei continentale, de la țărm la taluz, se împarte în trei fâșii sau sectoare: *fâșia internă, fâșia mediană, fâșia externă*,

Resursele principale din platforma continentală sunt zăcămintele de petrol și gaze naturale descoperite în ultimele decenii la est de la Lacul Razim, la o depărtare de 35 – 55 km. Petrolul este exploatat de 7 platforme marine de foraj, prima intrată în funcțiune fiind „Gloria”, în anul 1987, înainte de revoluția română din 1989.

3. Este de notat că:

- Conferința de la Geneva asupra dreptului marilor din 1958 prevede următoarele legislații fundamentale:

a) platforma continentală reprezintă fundul mării și subsolului regiunilor submarine adiacente, situate dincolo de marea teritorială până la o adâncime de 200 m sau dincolo de aceasta limită, până la punctul unde adâncimea apelor permite exploatarea resurselor naturale ale acestor regiuni;

b) statul riveran are drepturi exclusive asupra platformei continentale și nimeni nu poate exploata sau explora platforma continentală fără consimțământul expres al statului riveran;

c) drepturile statului riveran privesc resursele naturale ale platformei continentale cât și cele de origine minerală sau organisme vii care îi păstrează în mod constant contactul fizic cu fundul mării;

d) drepturile statului riveran asupra platformei continentale nu trebuie să aducă nici o atingere regimului juridic al apelor de deasupra platoului și nici al spațiului aerian;

- în România platforma continentală se desfășoară între brațul Chilia și localitatea Vama Veche, iar în larg - până la 22 km (12 mile marine), corespunzător “mării teritoriale”.

4. Note explicative:

Prin *platforma continentală* sau *platou continental* (numita uneori, în mod impropriu *shelf*) se înțelege acea zonă a fundului mării care mărginește uscatul și care este o continuare a continentelor sub oceane și mări.

Deltă – formă de relief rezultată din depunerea de măr și de nisip la vărsarea unei ape curgătoare într-un lac, în mare sau în ocean, pe un teren cu panta lină, în condițiile lipsei mareelor și a acțiunii curenților litorali.

Aluviune – material format din bolovani, măr, nisip și pietriș, adus de apele curgătoare și depus pe fundul albiei, pe luncă sau la vărsare.

Braț – ramificație a cursului principal al unei ape curgătoare.

Bancuri de nisip – ridicătură de depuneri de nisip, de pietriș sau de nămol, formată pe fundul mărilor sau în albia apelor curgătoare, care ajunge uneori până la suprafața apei.

Maree – mișcare oscilatorie zilnică și alternativă (de înaintare sau de retragere de la țărm) a apelor mărilor și oceanelor, datorită atracției Lunii și a Soarelui.

Grind – mică ridicătură de teren de formă alungită, rezultată din depunerile aluvionare ale unei ape curgătoare sau ale mării.

Rezervație (adesea urmat de determinarea „naturală”) – arie protejată prin lege pentru conservarea unor ecosisteme, specii de plante sau animale, elemente geografice, speologice etc., importante sub aspect științific sau peisagistic.

5. Activități lexice:

Bara oblică (slash) [/] se folosește

1) ca semn ortografic:

- în formule distributive care cuprind numele unor unități de măsură; acestea pot fi: abreviate (km/h citit kilometri pe sau la oră) ori neabreviate (kilometri/oră);

- în abrevierile c/val și m/n pentru contravaloare și motonavă. Nu este precedată, nici urmată de blanc.

2) ca semn grafic, în care înlocuiește linia de fracție din matematică. În scris, numerele fracționare pot fi redactate și prin cifre, separate prin bară oblică, din care prima cifră indică numărul părților, iar cea de a doua întregul ($1/4$, $2/3$, $3/4$)

Citiți: o pătrime, două treimi, trei pătrimi, adică utilizarea curentă a numeralului fracționar o reprezintă construcția formată din două componente: un derivat substantival cu sufixul **-ime / -imi** de la un numeral cardinal, precedat de un numeral cardinal: o doime, o treime, o pătrime, o cincime, o șesime; o septime, o optime; două treimi; 5 zecimi; o sutime, patru sutimi: două miimi.

Sau: numeral cardinal + prepoziția **pe** sau **supra** + numeral cardinal:

$2/3$ – doi pe trei

$3/5$ – trei pe cinci

$5/6$ – cinci pe șase

$2/3$ – doi supra trei

$3/5$ – trei supra cinci

$5/6$ – cinci supra șase

Sau numeral cardinal + numeral ordinal:

$3/4$ – trei a patra

$5/8$ – cinci a opta

$3/7$ – trei a șaptea

3) pentru a indica alternative sau mai multe opțiuni.

De exemplu: fotografii și/sau desene ale unui vehicul reprezentativ
un derivat substantival cu sufixul **-ime / -imi**.

6. Autoevaluare:

1. Localizați pe hartă Delta Dunării.
 2. Numiți principalele brațe ale Dunării.
 3. Dați caracteristicile brațului Sulina prin comparație cu alte celorlalte două brațe.
 4. Explicați caracteristicile reliefului specific platformei continentale.
 5. Care sunt lățimile platformei continentale românești ? (180 km în nord și 100 km în sud).
 6. Numiți resursele naturale existente ale platformei continentale.
-

Lecția IV. CLIMA

1. Cuvinte cheie: climă, climat, temperat-continental, temperat de tranziție, clima continental-moderată, sectoare climatice, secetă, confluente climatice, masele de aer, climatul temperat semiarid, temperat montan, etajare climatică, masele de aer, precipitații, umezeala aerului, culoarele de vale, devieri ale curenților de aer, inversiuni de temperatură, încălziri, durata strălucirii soarelui, temperatura medie, ani ploioși, ani secetoși, vânt de vest, crivăț, austru, foehn, brize, fenomene meteorologice.

2. Textul de bază:

România se află în zona cu climă temperată din emisfera nordică, la limitele extreme de influență climatică a principalilor centri barici care determină patru mari sectoare climatice sau provincii climatice specifice Europei: sectorul I - cu clima continental-moderată (partea vestică a teritoriului României și în interiorul arcului carpatic), sectorul II - cu clima continentală (la sud și est față de exteriorul arcului carpatic), sectorul III - cu clima de litoral marin (în lungul Țărmului Marii Negre) și sectorul IV - cu clima de munte (în Munții Carpați). În aceste sectoare au fost identificate alte subunități taxonomice (subsectoare, ținuturi, subținuturi, districte și chiar nuanțe climatice).

Factorii care determină clima României au caracter general sau regional: radiația solară, circulația maselor de aer, desfășurarea Carpaților, dezvoltarea în altitudine a reliefului țării, culoarele largi ale văilor și depresiunilor mari din Carpați, Marea Neagră.

Pe teritoriul țării se întrepătrund influențele climatului umed oceanic din vestul Europei cu cele ale climatului uscat, continental, din est. Se adaugă influențele reci, nordice, și cele calde din regiunile Mediteranei. Se află deci la confluențe climatice vestice și estice, nordice și sudice. În consecință pe teritoriul României se manifestă trei tipuri principale climatice: *climatul temperat de tranziție* (în majoritatea teritoriului), *climatul temperat semiarid* (în Dobrogea) și *climatul munților înalți* din zona temperată (pe culmile cele mai înalte ale Carpaților).

Se realizează și o etajare climatică pentru cele trei trepte de relief: *clima câmpiilor*, *clima dealurilor* și *clima munților*. Fiecare dintre aceste etaje climatice prezintă mai multe ținuturi în funcție de particularitățile meteorologice și climatice ce se dezvoltă specific în fiecare din arealele fizicogeografice respective.

În interiorul arcului carpatic influența *maselor de aer* oceanice, tropicale și arctice, venite din partea vestică, sudică și nordică a continentului, au o mai mare influență asupra climatului în funcție de anotimp. Astfel clima din această zonă este caracterizată de temperaturi mai mari iarna și temperaturi mai scăzute vara față de partea aflată la exteriorul arcului carpatic. O altă diferență între cele două zone este și faptul că precipitațiile sunt mai multe și umezeala aerului este mai mare decât în zona aflată la est de arcul carpatic. De asemenea, culoarele de vale și depresiunile aduc devieri ale curenților de aer, inversiuni de temperatură (cu geruri persistente iarna) sau, dimpotrivă, încălziri ca urmare a „efectului de foehn” de la începutul primăverii.

Cea de-a doua zonă a climatului temperat de tranziție este dispusă în partea exterioară a arcului carpatic. Acest climat este influențat de asemenea de către lanțul carpatic, care oprește masele de aer umed venite dinspre ocean și Mediterană pe timp de vară. Acest fapt duce la temperaturi mai mari în partea exterioară a lanțului carpatic. Pe timp de iarnă aerul arctic din nord, nord-est și est este blocat între Carpați și Balcani, fapt care poate duce la temperaturi mai reduse în Câmpia Română. Media anuală a temperaturii este aproximativ 10.5°C.

Un alt tip de climat întâlnit în România este *climatul temperat semiarid* care este caracteristic pentru Dobrogea. Acesta este caracterizat printr-o medie a duratei strălucirii soarelui mai mare decât în celelalte părți ale țării (peste 2300 ore).

Precipitațiile sunt și ele mai puține chiar și decât în zona Câmpiei Române. Pe fâșia de pe litoral influența Mării Negre face ca precipitațiile să cadă destul de neregulat și duce la apariția brizelor. În această zonă temperatura medie anuală este de aproximativ 11,2°C.

Ultimul tip de climat este *cel temperat montan*. Acesta este caracterizat prin medii ale temperaturilor mai scăzute și precipitații mai abundente pe măsură ce altitudinea crește. Temperatura medie anuală este de 3,5°C în munții mai joși și -2,5°C în zonele munților înalți. Valorile precipitațiilor anuale pot să varieze între 900 și 1500 mm în funcție de altitudine. În partea din interiorul arcului carpatic, precipitațiile medii sunt între 600 și 800 mm, iar la exterior între 400 și 600 mm.

Temperatura medie anuală scade de la 11°C în sudul și sud-estul țării la mai puțin de 0°C pe crestele Carpaților. Valorile cele mai mari (peste 11°C) apar în regiunile extrem sudice (Câmpia Română) și sud-estice (Dobrogea de Sud, litoralul și Delta Dunării), unde se resimt influențele maselor de aer cald tropicale și mediteraneene. Temperatura medie a lunii ianuarie oscilează între 0,5°C (în sudul litoralului) și -11°C (pe crestele cele mai înalte ale Carpaților). Temperatura medie a lunii iulie oscilează între 23°C în sudul Câmpiei Române și sub 6°C pe crestele înalte ale Carpaților.

În distribuția precipitațiilor se remarcă micșorarea cantităților de la vest către est. Căderea precipitațiilor este foarte neregulată atât în timpul anului, cât și de la un an la altul (sunt ani ploioși și ani secetoși). Cele mai multe se înregistrează în lunile martie și iunie, iar cele mai puține în februarie.

Vânturile sunt determinate de circulația maselor de aer. Sunt frecvente vânturile de vest, crivățul, austrul, foehn, brize.

În timpul anului au loc numeroase fenomene meteorologice, unele sunt specifice sezonului cald: secetele, grindina, furtunile de praf, roua etc., iar altele sunt specifice sezonului rece (înghețul, viscolul, poleiul, bruma etc.).

3. Este de notat că:

- Temperatura medie anuală în România este de 11°C în sud și 8°C în nord, iar în altitudine scade la 0°C la 2200 m. Temperatura maximă a fost de 44,5°C (în 1951, în localitatea Ion Sion,

județul Braila) și minimă de $-38,5^{\circ}\text{C}$ (în 1942, la Bod, în Depresiunea Brasovului). *Precipitațiile* anuale scad de la vest (600 mm) la est (500 mm); în Dobrogea sunt 400 mm. În dealuri și podișuri se ridică la 700 mm, iar în munte se ajunge la 1000 -1400 m. *Vânturile* dominante sunt din vest.

- Dezvoltarea reliefului în altitudine (de la nivelul mării la 2 544 m înălțime) impune individualizarea *etajelor climatice* (de câmpii și podișuri joase, de dealuri, de munți etc.)

- *Foehn-ul* se întâlnește în cazul circulațiilor vestice ale aerului deasupra României, pe versanții estici ai Munților Apuseni și ai Carpaților Orientali. În Transilvania este numit austru și se manifestă ca un vânt cald și uscat, care suflă cu 20 - 30 de km/oră și aduce secetă. Foehn-ul este întâlnit și în alte regiuni și poartă denumiri specifice, cum ar fi: Chinook (Ceainuc) în Canada sau Santa Ana în California.

4. Note explicative:

Zonă temperată – fiecare dintre cele două zone de pe suprafața Pământului cuprinse între tropice și cercurile polare.

Climă temperată – climă caracterizată prin existența a patru anotimpuri, cu veri potrivit de călduroase și cu ierni nu prea reci.

Sistem baric – formă de repartiție a presiunii atmosferice, care poate fi pozitivă sau negativă.

Semiarid – climat tropical uscat, beneficiind totuși de precipitații.

Taxonomie – știință care se ocupă cu stabilirea legilor de clasificare și de sistematizare a domeniilor din realitate cu o structură complexă.

Precipitație – vapori de apă condensați care cad din atmosferă pe suprafața Pământului sub formă de ploaie, ceață, brumă, zăpadă, grindină etc.

Briză – vânt ușor care suflă regulat la țărmul mării, în timpul zilei de la mare spre uscat, iar în timpul nopții de la uscat spre mare.

Crivăț – vânt puternic și rece care suflă iarna în Moldova și în Câmpia Dunării dinspre Nord-Est, aducând scăderi mari de temperatură.

Aústru – vânt secetos care bate în România din sud-vest.

5. Activități lexicale:

1. Semnul „ $^{\circ}\text{C}$ ”, adică „grad Celsius” se referă la o temperatură specifică pe scara Celsius, inventată de astronomul suedez Anders Celsius.

Citiți: 5°C – cinci grade Celsius/ plus cinci grade Celsius.

-5°C – minus cinci grade Celsius sau cinci grade Celsius sub zero.

2. *Unitățile de măsură* în text se scriu cu litere mici, atunci când ele apar *neprescurtate*, iar pluralul lor se formează și se scrie după regulile limbii române. De exemplu *kilograme, kilojouli, amperi, volți, wați, grade Celsius etc.* Dacă însă, în text ele se scriu prescurtat, se va ține seama că unitățile care poartă numele unei personalități se scriu cu inițială mare, de exemplu *J* (Joule, pronunțat [jul] sau [gúl]), *A* (Amper), *V* (Volt), *W* (Watt, pronunțat [vat]), $^{\circ}\text{C}$ (*Celsius*), *etc.*; în caz contrar, ele se scriu cu litere mici, de exemplu *m, g, s, m/s²*.

După unitățile de măsură scrise prescurtat **nu** se pune punct.

3. Comparați și analizați definițiile din DEX ale cuvintelor „*climă*” și „*climat*”:

Clímă, clime, s.f. 1. Totalitatea fenomenelor meteorologice (temperatură, vânturi, precipitații atmosferice) care caracterizează starea medie multianuală a unui loc; climat. 2. Regiune considerată sub raportul climei (1) specifice. – Din lat. clima, -atis, germ. Klima.

Climát, climate, s.n. 1. Climă (1). 2. Fig. Atmosferă socială, politică, morală; ambianță. – Din fr. climat.

6. Autoevaluare:

1. Localizați pe hartă patru mari sectoare climatice ale României.
 2. Numiți trei tipuri principale climatice care se manifestă pe teritoriul României.
 3. Ce factori determină clima României?
 4. Care sunt temperaturile absolute ale aerului înregistrate în România?
 5. Precizați lunile cu cele mai mari și cele mai mici cantități de precipitații.
-

Lecția V. VEGETAȚIA ȘI FAUNA ROMÂNIEI

1. Cuvinte cheie:

influențele climatice, vegetație, plantele de cultură, zona stepei, zona silvostepi, zona de pădure, fag, stejar, carpen, ulm, tei, frasin, arțar, paltin, jugastru, pajiști ierboase, pâlcuri de arbuști și de pădure, păduri de foioase, etajul coniferelor, molid, brad, pin, zadă, tisă, specii vegetale arctice, rozătoare, mamifere, animale de pradă, lup, iepure, veveriță, jder, dihor, mistreț, viezure, prepeliță, vultur, potârniche, pitpalac, dropie, pește.

2. Textul de bază:

*

Urmarea directă a așezării geografice și a influențelor climatice se observă în **vegetație**. Din vest și nord-vest a venit pădurea de fag, din sud stejarii, iar din est stepa. Limitele de extindere ale acestor formațiuni vegetale trec prin România. De exemplu, limita de est a fagului, trece pe la Oslo, vest Varșovia, est Carpații Orientali, vest București, vest Atena. Dacă nu ar exista Carpații, limita respectivă a fagului ar fi mult mai la vest de România. Fenomenul de venire și aclimatizare la mediile geografice de la România a multor plante din exterior a avut ca efect formarea unui covor vegetal foarte variat și complex. La fel s-a întâmplat și cu plantele de cultură: dinspre Europa Centrală au venit grâul și orzul, din Europa de est au pătruns floarea soarelui, soia și cânepa, dinspre nord (Câmpia Germano-Poloneză) au coborât secara, cartoful, inul și sfecla de zahăr, iar dinspre locurile mediteraneene s-au extins vița-de-vie, orezul, porumbul, tutunul, piersicul.

Relieful României a impus condiții de viață variate (mai ales climatice), care au determinat o grupare a speciilor vegetale în mai multe zone și etaje ce se succed din câmpie și până pe crestele munților:

zona stepei corespunde regiunilor joase din sud-estul țării (Bărăganul, cea mai mare parte din Dobrogea, Câmpia Siretului, etc.), unde vegetația de ierburi (colilia, negara etc.) și de arbuști (măceș) a fost aproape în mare parte înlocuită cu culturi agricole;

zona silvostepii cuprinde Câmpia Moldovei, sudul Podișului Bârladului, sectoare din Câmpia Română și cea mai mare parte a Câmpiei de Vest, unde s-a dezvoltat o vegetație în care pajiștile ierboase se îmbină cu pâlcuri de arbuști și de pădure (îndeosebi stejar pufos și stejar brumăriu), însă extinderea culturii agricole și a așezărilor a condus la înlăturarea vegetației inițiale;

zona de pădure se desfășoară din câmpie și până în munți, la altitudini de 1800 m în sudul Carpaților și de 1600 m în nord, ocupând cea mai mare parte a teritoriului țării și este alcătuită din mai multe etaje: *etajul stejarului*, *etajul fagului*, *etajul coniferelor* și *etajul alpin*. **Etajul stejarului** include câmpiile mai înalte și părți însemnate din Podișul Getic, Dealurile de Vest, vestul Depresiunii colinare a Transilvaniei, Podișul Sucevei și nordul Podișului Bârladului, adică este caracteristic regiunilor cu altitudini mai mici de 500 de m. În componența pădurilor intră speciile de stejar cerul și gârnița, stejarul pedunculat și gorunul, dar și carpenul, ulmul, teiul, frasinul, arțarul, paltinul, jugastrul. **Etajul fagului** ocupă dealurile înalte și munții joși între 500 și 1200 m. În cadrul acestui etaj se află pădurile de gorun și de fag din Depresiunea Maramureș, din estul, nordul și vestul Depresiunii colinare a Transilvaniei și din Podișul Getic. Etajul coniferelor se desfășoară mai ales între 1200 și 1800 m. Acest etaj cuprinde în întregime regiunea montană, are o dezvoltare mare în regiunea mai înaltă a Carpaților Orientali, în toate masivele din Carpații Meridionali și în munții Bihorului. În componența pădurilor de conifere intră molidul, bradul, pinul, zada și tisa.

La peste de 2000 m se desfășoară **etajul alpin** (munții Rodnei, Călimani, Bucegi, Leaota, Piatra Craiului, Iezer-Păpușa, Făgăraș, Parâng, Cândrel, Șurean,

Căpățâanii, Retezat-Godeanu, Țarcu), care prin condițiile climatice apropiat de cele din zonele adiacente cercului polar. Aici cresc unele specii vegetale arctice, așa cum sunt: lichenul renilor, lichenul islandez, păiușul arctic, argințica. Pe lângă aceste specii, mai cresc mușchi. În regiunile calcaroase cele mai înalte din Carpați, se întâlnesc pe sol sau pe stânci, câteva specii de plante rare, așa cum sunt: macul galben de munte și floarea de colț. Mai jos, între 1800 și 2000, în *etajul subalpin* cresc arbuști, arbori răzleți, tufișuri de ienupăr (jneapăn), afin, merișor.

Vegetația azonală sau vegetația de luncă (zăvoaie) se află în lungul văilor principale, cu lunci largi, mai ales în regiunile de câmpie, dealuri și munți joși. În componența ei intră sălcii, plop, anin, în zonele unde sunt lacuri se dezvoltă și stuf, papură, rogoz. În munți există și mlaștini și turbării. Pe nisipuri s-au realizat și plantații de salcâmi. În Dobrogea și sud-vestul țării există și speciile submediteraneene: liliac sălbatic, cărpiniță, mojdrean, castan comestibil, iasomie etc.

**

Fiecărei zone de vegetație în România îi este caracteristică o anumită ***grupare de animale***.

In zona stepei și silvestrei (regiunile de câmpii și podișuri joase) sunt caracteristice unele rozătoare, precum: șoarecele de câmp, hârciogul, popândăul, orbete, iepurele etc. Tot în stepe, se întâlnesc păsări precum: prepelița, vulturul pleșuv de stepă, potârnichea, pitpalacii și, mai rar, dropia.

Zona padurilor (regiunile de câmpii înalte, dealuri și munți) are o faună bogată în specii. Astfel, în padurile de stejar și fag trăiesc: iepurele, veverița, jderul, dihorul, mistrețul, viezurea, animale de pradă ca lupul, vulpea, pisică sălbatică, multe păsări, cum ar fi: pupăză, coțofana, grangurul, cucul, mierla, privighetoarea etc. Pe de altă parte, în pădurile de munte se întâlnesc: ursul, cerbul, căprioara, râsul, iar printre păsări: păjura, cocoșul de munte, ierunca, găinușa de pădure, bufnița etc, iar dintre pești, mreana și cleanul (în păduri de foioase), păstrăvul și lostrița (în păduri de conifere).

În *zona alpină*, la peste 1800 de metri, unde condițiile de viață sunt vitrege mai cunoscute sunt: capra neagră și acvila (vulturul) de munte. Zona subalpină este reprezentată de pășunile pe care, în timpul verii, pasc turmele de oi.

În *luncile râurilor și în Delta Dunării* există numeroase păsări ca: gâște și rațe sălbatice, lebede, berze, pelicani, stârci, egrete, cormorani etc. Dintre mamifere, amintim vidra și nurca. Printre speciile majore de pești, amintim somnul și știuca, păstrăvi, crap, șalău, caras.

În sudul Dobrogei și în pădurile din sud-vestul țării sunt următoarele animale: scorpionul, broasca țestoasă, vipera cu corn, vulturul pleșuv, alb și negru, s.a. Aceste animale trăiesc în regiunile cu vegetație care le permit supraviețuirea.

În *Marea Neagră* se află scrumbiile albastre hamsiile, guvizii, calcanul, sturionul.

O bună parte dintre păsările care populează stepele și pădurile, luncile și Delta vin în România primăvara și pleacă toamna în regiunile calde. Plantele și unele animale rare, pe cale de dispariție, au fost puse sub protecția legii.

3. Este de notat că:

- *Solurile* în România se dispun, ca și vegetația, *zonal-etajat-concentric*. În părțile joase și mai ales în sud și sud-est (sub stepă și silvostepă), se extind molisoluri și sunt reprezentate de mai multe tipuri de cernoziomuri (negre, ciocolatii, castanii), apoi soluri argiloiluviale (sub pădurile de stejar), acestea fiind fertile, sunt indicate pentru diverse culturi cerealiere, livezi și viță de vie. Există și cambisoluri (sub pădurea de fag) și spodosoluri (podzoluri sub fag și conifere și alpine brune acide sub stepa alpină). Există și soluri azonale (halomorfe, hidromorfe, nisipoase, aluvionare).

- Ghiociei, aconitele, erica, panseluțele (viola), spânzul, podbalul, tămâioarele, nasturașii, primulele, bulbii (ghiociei, zambilele, lalelele, narcisele și viorelele), anemonele și piciorul cocoșului sunt printre primele plante care înfloresc în România la începutul primăverii.

- Pădurile României sunt renumite pentru flora spontană, care oferă bogate recolte de fructe de pădure și ciuperci. Aceste produse neafectate de poluare, netratate cu substanțe chimice de fertilizare sau de combatere a dăunătorilor sunt considerate, pe bună dreptate, cele mai ecologice mărfuri românești. Principalele fructe de pădure care se recoltează sunt: zmeurul (cu ponderea cea mai mare), afinul negru și roșu, murul.

4. Note explicative:

Stepă — întindere de loc arid, de obicei șes, acoperit cu o vegetație compusă în special din plante graminee, plante cu rizomi, tufișuri și plante spinoase;

Silvostepă — zonă de tranziție între pădure și stepă, în care predomină vegetația ierboasă și arborii scunzi și rari;

Foioase – grup de arbori și arbuști cu frunze late căzătoare (reprezentanți: stejarul, teiul, fagul etc.);

Conifere – ordin de arbori cu canale secretoare de rășină, cu frunze în general persistente, în formă de ace sau de solzi, cu flori unisexuate, conice și cu semințe aripate (reprezentanți: molidul, pinul, bradul alb, zada, jneapănul (singurul arbust din pădurile de conifere), tuia, tisa, chiparosul, cedrul, cupresifolia și sequoia roșie;

Mamifere – clasă de vertebrate superioare care au corpul acoperit cu păr, nasc pui vii și îi hrănesc cu laptele lor.

Rozătoare – ordin de mamifere caracterizate prin lipsa caninilor și printr-o mare dezvoltare a dinților incisivi, cu ajutorul cărora aceste animale pot roade.

5. Activități lexicale:

În limba română există așa-numite „dublete morfologice”, substantivele cu două forme de plural care denumesc atât planta cât și clasa de plante din care aceasta face parte au plurale corespunzătoare pentru fiecare utilizare în parte: *conifer* - plural *conifere* (clasa) și *coniferi* (arborele) și perechi de substantive, nume de plante și de roadele acestora, cu genuri diferite specializate pentru sensuri diferite:

măr, meri (m, *pom*) – măr, mere, -e (n, *fruct*)
păr, peri (m, *pom*) – pară, pere, -e (f, *fruct*)
călin, -i (m, *arbust*) – călină, -e (f, *fruct*)
scoruș (-de-munte), -i (m, *arbore*) – scorușă, -e (f, *fruct*)
afin, -i (m, *tufă*) – afină, -e (f, *fruct*)
frag, -i (m, *tufă*) – fragă, -i (f, *fruct*)
mur, -i (m, *tufă*) – mură, -e (f, *fruct*)
zmeur, -i (m, *tufă*) – zmeură, -e (f, *fruct*)

6. Autoevaluare:

1. Numiți factori care au determinat repartitia vegetației României.
2. Menționați principalele zone de vegetație cu esențele specifice.
3. Menționați principalele etaje din care este alcătuită zona de pădure.
4. Numiți animale specifice fiecărei zone.
5. Ce specii de pești sunt în România?

Lecția VI. PROTECȚIA MEDIULUI

1. Cuvinte cheie: mediul natural, rezervații naturale, rezervații ale biosferei, protecția mediului, parcuri naționale, destelenire, desecare, intervenții în natură, a trece în catalog, arii protejate, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, edilitare, efecte nocive.

2. Textul de bază:

În România, de protecția mediului natural se ocupa încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când s-a facut tranziția de la admirare pasivă a frumuseților naturii la

acționare pentru protecția ei și de prevenire a exploatării abuzive a bogățiilor naturale. Prima lege pentru protecția mediului (Legea pentru Protecția Monumentelor Naturii) a fost adoptată în 1930, și, un an mai târziu, a luat ființa Comisia pentru Protecția Monumentelor Naturii care funcționează și astăzi sub patronajul Academiei României, au fost delimitate numeroase rezervații naturale (floristice, forestiere, de faună, geologice, geomorfologice etc.), au fost trecute în catalogul elementelor ocrotite numeroase specii de plante, animale, peșteri, unele fenomene naturale (vulcanii noroioși). Această lege a fost urmată de multe alte reglementări, dar Legea de protecție a mediului a fost efectiv adoptată în 1973. În prezent sunt în jur de 600 de zone protejate în România. În afară de acestea există trei rezervații ale biosferei, 14 parcuri naționale și 362 rezervații naturale.

Creșterea localităților și a numărului de fabrici, tăierea pădurii pentru folosirea lemnului și pentru extinderea suprafețelor de pășunat, desțelenirea stepei și a silvostepii pentru creșterea suprafeței agricole, desecarea unor bălți și mlaștini din luncile râurilor mari, construirea barajelor pe râuri constituie câteva din intervențiile omului în natură.

De problemele protecției mediului în România se ocupă Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, care are următoarele unități în subordine: Agenția Națională pentru Protecția Mediului, Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, Garda Națională de Mediu ale căror activități sunt: controlul calității apei, aerului, solului, reducerea efectelor nocive ale activităților agricole și industriale, edilitare (evacuarea/tratarea apelor uzate, deponiile, încălzirea urbană), gestionarea deșeurilor, diminuarea efectelor negative a poluării aerului asupra sănătății populației și a mediului, în aglomerările urbane, ca urmare a emisiilor de gaze de eșapament de la autoturisme, cu nivel de poluare foarte ridicat.

În România sunt elaborate „Catalogul ariilor protejate și a monumentelor naturii” și „Cartea Roșie a speciilor de plante și animale”.

În prezent, Rețeaua Națională de Arii Protejate include un număr de 579 de arii protejate ce reprezintă 4.8% din teritoriul României (1.140.590 ha). Trei dintre

acestea sunt recunoscute internațional ca Rezervații ale Biosferei în cadrul Programului UNESCO, și anume: Retezat, Pietrosul Rodnei și Delta Dunării.

Delta Dunării se află în mare parte în Dobrogea și parțial în Ucraina, este cea mai mare deltă din Europa, având împreună cu complexul lagunar Razim-Sinoe 5050 km², din care 732 km² aparțin Ucrainei, Deltei propriu-zise revenindu-i o suprafață de 2540 km². În 1991 a fost declarată rezervație a biosferei și înscrisă pe lista Patrimoniului Natural Mondial și pe lista Ramsar, a zonelor umede de importanță internațională.

Rezervația Biosferei Pietrosu Rodnei este situată în apropierea localităților Borșa și Moisei, cuprinde partea nordică a Munților Rodnei. Cele 3300 ha ale rezervației ocupă golul alpin și pădurile de conifere sau amestec din Masivul Pietrosu Rodnei în care se remarcă vârful Pietrosu Mare cu o înălțime de 2303 metri. Rezervația este administrată de Parcul Național Munții Rodnei, cu scopul de a conserva habitatele naturale, flora și fauna, diversitatea biologică și dezvoltarea durabilă a zonei. Este cea mai mare rezervație naturală complexă (geomorfologică, floristică și faunistică) din nordul țării. Din 1979 ea a fost inclusă în rețeaua mondială de rezervații ale biosferei.

Munții Retezat fac parte din Carpații Meridionali, mai precis din grupa muntoasă Retezat-Godeanu, situați între depresiunile Petroșani și Hațeg. Masivul este alcătuit în principal din roci cristaline și calcare. Rezervația are o suprafață de 20000 ha, fiind cea mai importantă rezervație din România, recunoscută pe plan internațional ca rezervație a biosferei. Rezervația păstrează urmele glaciației de odinioară, aici se află 82 de lacuri glaciare dintre care Bucura, aflat la 2041 m altitudine este cel mai mare din țară.

Există și unele rezervații de faună, precum cele de la Izvoru (jud. Dâmbovița), Hanu Conachi (jud. Galați), ca și rezervațiile de floră și faună de la Slanic Moldova (jud. Băcău), Lacul Sărat (jud. Brăila), Agigea (jud. Constanța), muntele Cozia (jud. Vâlcea), Piatra Craiului (jud. Brașov) etc.

3. Este de notat că:

Lucrarea despre geografia României scrisă între anii 1593-1594 de Giovanni Antonio Magini, cuprinde o descriere detaliată a țărilor române, arătând că Transilvania are codrii mari și păduri nesfârșite, unde trăiesc între alte animale, și *elani*. Domnitorul Dimitrie Cantemir face referire în *Descriptio Moldaviae* la plotunii care apăreau iarna pe malurile Nistrului, veniți probabil din Polonia. După anul 1800 nimeni nu mai pomeneste de plotun în fauna țărilor române, socotindu-l dispărut. În secolul XX însă, plotunul re apare sporadic în România. Astfel primul plotun resemnalat a fost un mascul fotografiat în anul 1964 pe grindul Letea din Delta Dunării. Ziarul *Scântea* din 14 ianuarie 1970 anunță apariția unui plotun în pădurea Frasinul din județul Suceava. Apoi au fost semnalati încă câțiva elani în România. Anul 1978 aduce un caz de braconaj prin care este ucis ultimul plotun din România la limita de nord dintre județele Vrancea și Bacău.

Castorul european sau brebul trăia de-a lungul tuturor râurilor din Țările Române. Există și o serie de dovezi cantonate în toponimia și istoria românească. Pe lângă multitudinea de sate cu numele de Brebu, Brebeni, Coadă Brebenelului, Brebenei, Brebena, există și numele unei serii de bălți și mlaștini cum sunt Balta Brebului sau Brabul din Județul Dolj. Spre deosebire de castorii din America de Nord care sunt sociali, brebii erau animale solitare, cantonați întotdeauna lângă lacuri, bălți și cursuri de apă. Singura cauză a dispariției brebilor a fost vânătoare pentru carne, care era deosebit de apreciată, fiind folosită și la prepararea unor cârnați speciali a căror rețeta exactă s-a pierdut în negura timpului. Din dinții de breb țăranii făceau un talisman pe care-l atârnavă la gâtul copiilor. Ultimul breb din Țările Române a dispărut în anul 1823 din zona Moldova-Veche, județul Caraș-Severin. Brebul a fost reintrodus în România în anul 1998, ca urmare a unui program demarat de ministrul mediului din acea vreme. Au fost aduși atunci 21 de castori din landul Bavaria, fiind eliberați în natură în zona confluenței dintre Râul Negru și pârâul Estelnic din județul Brașov. În prezent există în România aproximativ 350 de brebi care trăiesc de-a lungul cursurilor râurilor Olt, Mureș și Ialomița.

Bourul, cel mai mare reprezentant al bovidelor sălbatice a fost un animal extrem de puternic, impunător și agresiv. Pe baza acestor atribute apreciate în vechime, bourul a ajuns stema și simbolul peren al Moldovei. Specia sa a apărut undeva la începutul Pleistocenului undeva în zona Himalayei, definindu-se la final trei rase geografice: bourul asiatic, african și european. Bourul european, cel care a trăit și în România era mai mare decât bizonul, zimbrul sau gaurul indian și mai agresiv decât bivoliul african. Spre deosebire de vitele moderne, taurii de bour erau întotdeauna de culoare neagră, iar vacile și vițelii, erau roșcați. De-a lungul spinării aveau o linie de culoare albă, iar coarnele bourilor aveau o formă ușoară de liră.

Vânat abuziv, fără nicio opreliște, bourul a început să se stingă pe neașteptate de-a lungul veacurilor. A dispărut prima oară în Transilvania la începutul secolului al XVI-lea. Au urmat bourii din Moldova, la începutul secolului XVII s-au dispărut și ultimii bouri din Valahia. Specia a supraviețuit cel mai bine în Polonia. Acolo, în codrii Mazurieni mai existau în anul 1601 numai 4 exemplare, în anul 1627 ultima femela de bour a fost ucisă într-o vânătoare a panilor polonezi. Așa s-a sfârșit ultimul bour din lume.

4. Note explicative:

Rezervație – (adesea urmat de determinarea „naturală”) - arie protejată prin lege pentru conservarea unor ecosisteme, specii de plante sau animale, elemente geografice, speologice etc., importante sub aspect științific sau peisagistic.

Edilitar – privitor la administrația sau la lucrările de interes public ale unui oraș.

Vulcani noroiosi sunt fenomene naturale constând în erupții de noroi, însoțite adesea de emisii de gaze, în urma cărora ia naștere un relief de acumulare, cu forme caracteristice.

Baltă – întindere de apă stătătoare, de obicei nu prea adâncă, având o vegetație și o faună acvatică specifică.

Mlaștină – depresiune naturală de teren fără scurgere, în care se adună și stagnează apa provenită din precipitații, din inundații sau din pânza freatică.

Convenția Ramsar (The Ramsar Convention on Wetlands) este un tratat interguvernamental (sub egida UNESCO) asupra zonelor umede ca habitat al păsărilor acvatice la nivel internațional. Tratatul a fost semnat în 2 februarie 1971 în orașul iranian Ramsar și intră în vigoare în anul 1975 (21 decembrie).

Habitat – ansamblu de condiții oferite vieții de un biotop; loc care oferă condiții corespunzătoare de viață pentru o anumită specie de plantă sau de animal.

5. Activități lexicale:

Toate cuvintele componente ale numelor geografice și teritorial-administrative (în afară de cuvintele ajutătoare) se scriu **cu majusculă**: Capul Bunei Speranțe, Capul Verde, Dardanele, Delta Dunării, Marea Albă, Marea Egee, Canalul Mânecii, Marea Neagră, Munții Pădurea Neagră, Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Oceanul Înghețat de Nord, Țara Oașului etc.

Denumirile oficiale ale organelor și organizațiilor de stat și politice, naționale și internaționale, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor de masă se scriu **cu inițială majusculă** la toate cuvintele care intră în componența lor, cu excepția cuvintelor ajutătoare: Guvernul României, Parlamentul României, Facultatea de Limba și Literatura Română, Institutul de Economie Mondială, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Muzeul Literaturii Române, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, Garda Națională de Mediu etc.

6. Autoevaluare:

1. Când a fost adoptată prima lege pentru protecția mediului în România?
 2. Menționați instituții de stat din România care se ocupă de protecția mediului.
 3. Menționați principalele activități ale instituțiilor de stat de protecția mediului.
 4. Numiți Rezervațiile Biosferei ale României.
 5. Localizați pe hartă Rezervațiile Biosferei ale României.
-

Lecția VII. POPULAȚIA ROMÂNIEI

1. Cuvinte cheie:	comunicat de presă, populația rezidentă, populația masculină, populația activă, șomeri, mediul rural, mediul urban, câștigul salarial mediu nominal net/brut/mediu, pensia medie, asigurări sociale, speranță de viață, densitate medie a populației, provincii tradiționale, sate, comune, orașe, municipii, județe, regiuni de dezvoltare, macroregiuni, recensământ, etnie, minoritate națională.
--------------------------	--

2. Textul de bază:

★

Conform datelor oficiale publicate în Comunicat de Presă nr. 155 din 30 iunie 2014 pe site-ul oficial al Institutului Național de Statistică a României², populația rezidentă la 1 ianuarie 2014 a României a fost de 19 942 642 persoane (*Vezi figura VII.1 din Anexa III*).

Structura pe sexe a populației prezintă următoarele aspecte:

- populația masculină a fost de 9 738 445 reprezentând 48,8% din populația țării, situație identică cu cea de la 1 ianuarie 2013;
- în comparație cu 1 ianuarie 2013, numărul populației a scăzut atât pentru persoanele de sex masculin cât și pentru cele de sex feminin.

Comunicatul de Presă nr. 229 din 23 septembrie 2014³ arată că în trimestrul II 2014, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) a fost de 61,2%. Rata șomajului a fost de 6,7%. Rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a fost de 66,0%, la o distanță de 4,0 puncte procentuale față de ținta națională de 70% stabilită în contextul Strategiei Europa 2020.

În trimestrul II al anului 2014, populația activă a României era de 9302 mii persoane, din care, 8678 mii persoane erau ocupate și 624 mii persoane erau șomeri. Gradul de ocupare era mai mare pentru bărbați (68,8%, față de 53,6% pentru femei) și pentru persoanele rezidente în mediul rural (62,7% față de 60,1% în mediul urban). Rata de ocupare a tinerilor (15-24 ani) a fost de 21,8%.

În luna septembrie 2014, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 2349 lei, cu 0,8% mai mare decât în luna august 2014⁴. Câștigul salarial mediu nominal net a fost de 1698 lei, în creștere față de luna precedentă cu 15 lei (0,9%). Valorile cele mai mari ale câștigului salarial mediu nominal net s-au înregistrat în extracția petrolului brut și a gazelor naturale (5776 lei), iar cele mai mici în hoteluri și restaurante (996 lei).

Datele Institutului Național de Statistică⁵ arată că, în trimestrul II 2014, numărul mediu de pensionari a fost de 5357 mii persoane, în scădere cu 56 mii persoane față de același trimestru al anului precedent și cu 18 mii persoane față de

² http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_anuale/populatie/PopRez2014r.pdf

³ http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/somaj/somaj_IIr_14.pdf

⁴ <http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/castiguri/a14/cs09r14.pdf>

⁵ http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_trim/nr_pensionari/pensii_%20trIIr14.pdf

trimestrul I 2014. Pensia medie lunară a fost în trimestrul II 2014 de 846 lei, mai mare cu 4,8% față de același trimestru al anului precedent și cu 0,2% față de trimestrul I 2014.

Pensionarii de asigurări sociale dețin ponderea majoritară (99,9%) în numărul total de pensionari. Pensionarii de asigurări sociale de stat reprezintă 87,4% în totalul celor de asigurări sociale. Pensia medie de asigurări sociale de stat a fost de 845 lei în trimestrul II 2014, cu discrepanțe semnificative în profil teritorial, ecartul dintre valoarea minimă și cea maximă depășind 350 de lei (677 lei în județul Giurgiu față de 1068 lei în Municipiul București). Pe categorii de pensii, numărul pensionarilor pentru limită de vârstă a fost preponderent (73,1%) în cadrul pensionarilor de asigurări sociale.

România se află de poziția 24 în UE, cu o speranță de viață de 74,5 ani. Speranța de viață în ceea ce privește femeile este de 78,1 ani, iar la bărbați - de 71 de ani.⁶ În România, speranța de viață la naștere este mai ridicată în mediul urban față de mediul rural.

**

Densitatea medie a populației României este mai puțin de 100 de locuitori pe km².

Zonele rurale dispun de un potențial de creștere substanțial și au un rol social vital și acoperă aproximativ 87 % din teritoriul țării, cuprinzând aproximativ 47% din populație. Din punct de vedere al distribuției în teritoriu, populația României are un nivel de ruralitate mult mai pronunțat, ponderea populației rurale din România reflectă incidența mai mare a acesteia față de alte țări din UE, unde așezările rurale sunt mai puțin populate și la scară mai redusă, ca alternativă față de concentrările urbane. Multe dintre aceste comunități rurale contribuie, într-o mică măsură, la creșterea economică, însă își păstrează structura socială și modul tradițional de viață. În raport cu datele Eurostat din anul 2012, 45,5% din populație este în zona rurală, 43,9% în regiuni intermediare și 10,6% în zona urbană. Populația rurală nu este

⁶ <http://www.mediafax.ro/social/raport-ue-romania-speranta-scazuta-de-viata-rata-ridicata-a-mortalitatii-incidenta-scazuta-a-cazurilor-de-cancer-si-diabet-13701180>

distribuită uniform. Există diferențe semnificative din punct de vedere al densității populației, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puțin de 50 locuitori/km² sunt grupate în partea de vest a țării și a Deltei Dunării, comparativ cu zonele din est și din sud, unde predomină comunele. Astfel, densitatea medie a populației este de 79,88 locuitori/km² la nivel național și de 43,31 % în zonele rurale.⁷

Din punct de vedere istoric, există 3 provincii tradiționale: Valahia (formată din regiunile Oltenia, Muntenia și Dobrogea), Moldova și Transilvania (formată din regiunile Banat și Transilvania).

Din punct de vedere administrativ, teritoriul României este împărțit în: *sate, comune, orașe, municipii și județe* (Vezi tabelul VII.1 din Anexa III).

Satul este cea mai mică unitate teritorială, având caracteristicile așezărilor de tip rural.

Comuna este unitatea administrativ-teritorială care cuprinde populația rurală unită prin comunitate de interese și tradiții, fiind alcătuită din unul sau mai multe sate (din care unul este reședință de comună).

Orașul reprezintă o concentrare umană cu o funcție administrativă și un mod de viață specific ariilor urbane și o structură profesională a populației în care predomină cea ocupată în ramurile neagricole.

Municipiul este un oraș cu un rol economic, social, politic și cultural însemnat având, de regulă, funcție administrativă.

Județul reprezintă unitatea administrativ-teritorială tradițională în România, alcătuită din orașe și comune, în funcție de condițiile geografice, economice, social-politice și de legăturile culturale și tradiționale ale populației. Teritoriul României este organizat în 42 de județe (inclusiv Municipiul București).

⁷ <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/analiza-dezvoltarii-rurale-agricultura-iulie-2013.pdf>

Ca unități teritoriale (non-administrative) au fost create opt *regiuni de dezvoltare*, constituite prin reuniunea mai multor județe. Regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică; sunt constituite pentru a asigura cadrul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de dezvoltare regională.

Conform Legii privind stabilirea nomenclatorului unităților teritoriale statistice din România s-au constituit patru *macroregiuni*. Macroregiunile nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică; sunt constituite pentru a asigura colectarea, elaborarea și difuzarea statisticilor regionale amortizate la nivelul Uniunii Europene.

Principalele orașe în raport cu numărul de locuitori sunt: București, Iași, Constanța, Cluj-Napoca, Galați, Timișoara, Brașov, Craiova, Ploiești și Brăila.

Conform Comunicatului de Presă nr.159 din 4 iulie 2013 privind rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011 la recensământul din 20 octombrie 2011⁸, înregistrarea etniei, limbii materne și a religiei s-a făcut pe baza liberei declarații a persoanelor recensate. Pentru persoanele care nu au vrut să declare aceste trei caracteristici, precum și pentru persoanele pentru care informațiile au fost colectate indirect din surse administrative, informația nu este disponibilă pentru aceste 3 caracteristici. Ca urmare, structurile prezentate în continuare pentru cele 3 caracteristici etno-culturale sunt calculate în funcție de numărul total de persoane care și-au declarat etnia, limba maternă și respectiv religia și nu în funcție de numărul total al populației stabile.

Informația privind etnia a fost disponibilă pentru 18.884,8 mii persoane (din totalul celor 20.121,6 mii persoane). S-au declarat români 16.792,9 mii persoane (88,9%). Populația de etnie maghiară înregistrată la recensământ a fost de 1.227,6 mii persoane (6,5%), iar numărul celor care s-au declarat romi a fost de 621,6 mii persoane (3,3%). Grupurile etnice pentru care s-a înregistrat un număr de persoane de

⁸ http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/RPL/RPL%20rezultate%20definitive_r.pdf

peste 20 mii sunt: ucraineni (50,9 mii persoane), germani (36,0 mii), turci (27,7 mii), ruși – lipoveni (23,5 mii) și tătari (20,3 mii persoane).

Față de recensământul din anul 2002 s-a înregistrat o creștere a ponderii populației de etnie romă (de la 2,5% la 3,3%) și o descreștere a ponderii populației de etnie germană (de la 0,28% la 0,20%). Potrivit liberei declarații a celor 18.891,6 mii persoane care au declarat limba maternă, structura populației după limba maternă se prezintă astfel: pentru 90,9% limba română reprezintă prima limbă vorbită în mod obișnuit în familie în perioada copilăriei, iar în cazul a 6,7% dintre persoane limba maghiară reprezintă limba maternă; limba români a reprezentat limba maternă pentru 1,3%, iar limba ucraineană pentru 0,3% din totalul populației stabile pentru care această informație a fost disponibilă. Limbile turcă, tătară sau rusă reprezintă (fiecare) limba maternă pentru o persoană din 1000 care fac parte din populația stabilă. Altă limbă maternă decât cele prezentate mai sus a fost declarată de către 0,5% din populația stabilă.

Structura confesională a fost declarată de 18.861,9 mii persoane din totalul populației stabile și arată că 86,5% dintre persoanele care au declarat religia sunt de religie ortodoxă; 4,6% s-au declarat de religie romano-catolică, 3,2% de religie reformată, iar 1,9% penticostală. Ponderi între 0,4% - 0,8% au înregistrat următoarele religii: greco-catolică (0,8%), baptistă (0,6%) și adventistă de ziua a șaptea (0,4%). Persoanele de altă religie decât cele prezentate mai sus reprezintă 1,8% din total. S-au declarat „fără religie” sau atei un procent de 0,2% din totalul populației.

România are legi care sancționează aspru discriminarea, permite minorităților să devină politicieni profesioniști, acceptă învățământul în limbile diferitelor etnii și universitățile multiculturale. În Parlamentul României (Camera Deputaților), pe lângă UDMR (care este reprezentatul minorității maghiare), următoarele minorități au câte un deputat: albanezii, armenii, bulgarii, cehii și slovaci (împreună), croații, evreii, germanii, grecii, italienii, macedonenii, polonezii, romii, rușii lipoveni, rutenii, sârbii, tătarii, turcii, ucrainenii. Așadar – luând în calcul minoritatea maghiară și separând minoritatea cehă de cea slovacă – în Parlamentul României sunt reprezentate 19 minorități naționale.

3. Este de notat că:

Populația rezidentă la data de 1 ianuarie a anului de referință cuprinde totalitatea persoanelor (cetățenie română, străină sau fără cetățenie) care au reședința obișnuită în România, pentru o perioadă de cel puțin 12 luni.

Reședința obișnuită reprezintă locul în care o persoană își petrece în mod obișnuit perioada zilnică de odihnă, fără a ține seama de absențele temporare pentru recreere, vacanțe, vizite la prieteni și rude, afaceri, tratamente medicale sau pelerinaj religios. Reședința obișnuită poate să fie aceeași cu domiciliul sau poate să difere, în cazul persoanelor care aleg să-și stabilească reședința obișnuită în altă localitate decât cea de domiciliu din țară sau străinătate.

În populația rezidentă sunt incluse persoanele care au imigrat în România, dar sunt excluse persoanele care au emigrat din România.

Emigrație - înseamnă acțiunea prin care o persoană care a avut anterior reședința obișnuită pe teritoriul unei țări încetează să mai aibă reședința obișnuită pe teritoriul țării în cauză pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni.

Imigrație - înseamnă acțiunea prin care o persoană își stabilește reședința obișnuită pe teritoriul unei țări pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni, după ce, în prealabil, a avut reședința obișnuită într-o altă țară.

Cresterea populației (după anii de recensământ): 8.600.000 (1859); 12.923.600 (1912); 14.280.729 (1930); 15.872.624 (1948); 17.489.450 (1956); 19.103.163 (1966); 21.559.910 (1977); 22.810.035 (1992).

Numărul maxim de locuitori a fost atins în 1989 - 23.151.564.

În limba română există și termenul “*ceangău, ceangăi*” desemnează o populație de confesiune romano-catolică, de grai românesc și maghiar aflată pe teritoriul Moldovei, ai cărei origine este larg disputată, emigrată de-a lungul timpului din sud-estul Transilvaniei în Moldova (mai ales în județul Bacău).

4. Note explicative:

Șomer – persoană fără contract individual de muncă a cărei activitate nu se desfășoară în scopul obținerii de venit și care este în căutarea unui loc de muncă.

Brut – care a fost socotit împreună cu cheltuielile, impozitele etc. aferente.

Net – din care s-au scăzut cheltuielile, impozitele.

Asigurări sociale – formă de ocrotire a populației, constând în acordarea de ajutoare materiale și asistență medicală.

Pondere – importanță, valoare (în cadrul unui ansamblu de elemente și în raport cu acestea).

Discrepanță – nepotrivire sau deosebire flagrantă între lucruri, aspecte, fenomene etc

Ecart – distanța dintre două valori oarecare dintr-un șir de măsurători efectuate asupra aceleiași mărimi; interval, depărtare; abatere

Speranța de viață – durata medie a vieții unui individ sau numărul mediu de ani de viață rămași la o anumită vârstă.

Densitatea (medie) a populației – numărul de locuitori care revin (în medie) pe o unitate de suprafață a unui anumit teritoriu.

Recensământ – formă specială de înregistrare statistică de mare amploare, de obicei periodică și exhaustivă, în care culegerea datelor se face direct de către observatorii speciali trimiși la fața locului; catagrafie.

Recensământul populației – recensământ al cărui scop îl constituie stabilirea pe întreg teritoriul unei țări, la un moment dat, a numărului și a structurii populației după principalele sale caracteristici demografice, economice, religioase și social-culturale.

Etnie – grup uman de aceeași origine, limbă și tradiții culturale.

Minoritate națională – grup de oameni de aceeași limbă și etnie, care se deosebesc de cele ale majorității locuitorilor unui stat.

Ateu – adept al ateismului; persoană care neagă existența lui Dumnezeu și a oricărei divinități.

5. Activități lexicale:

1. Numele de popoare se scriu cu **minuscule**: croații, evreii, germanii, grecii, italienii, macedonenii, polonezii, romii, rușii lipoveni, rutenii, etc.

În urmă demersurilor constante ale Agenției de Dezvoltare Comunitară «Împreună», Asociației **R**romilor «Egalitate de Șanse» Tulcea și Asociației ACCEPT, precum și a Hotărârii nr. 230/15.06.2011 a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, în ediția nouă a Dicționarului Explicativ al Limbii Române, publicat în luna februarie 2012, de către Institutul de Lingvistică «Iorgu Iordan - Al. Rosseti», au fost revizuite definițiile a 30 de cuvinte care fac trimitere directă sau indirectă la minoritatea romilor. Astfel, Institutul «Iorgu Iordan» a eliminat sau a explicat clar identificările discriminatorii și tendențioase care promovau stereotipuri negative în legătură cu minoritatea romă. Noua definiție a substantivului "rom" este următoarea: "*termen prin care se autoidentifică membrii unui grup etnic originar din India și răspândit mai ales în Sudul și Estul Europei*", înlocuind denumirea de țigan, considerată peiorativă. De asemenea, în ediția nouă a DEX au fost modificate cuvintele: "balaoacheș", "baragladină", "bulibașă", "chivuță", "corturar", "faraon", "gitană", "jude", "laie", "lăieț", "lingurar", "puradel", "rom", "rudar", "sălaș", "țigan", "țigănaș", "țigănat", "țigăncușă", "țigăncuță", "țigăneală", "țigănel", "țigănesc", "țigănește", "țigănie", "țigănie", "țigănos", "țigănuș", "ursar", astfel încât caracterul deseori peiorativ al acestor cuvinte să fie clar adus la cunoștință cititorului.⁹

2. Comparați și analizați definițiile din DEX ale cuvintelor „a emigra” și „a imigra”, menționați cuvintele de aceeași rădăcină, dați exemple:

A emigra - a-și părăsi patria pentru a se stabili (definitiv sau temporar) în altă țară; a se expatria.

A imigra - a veni într-o țară străină pentru a se stabili aici.

6. Autoevaluare:

1. Care este populația actuală a României? Comparați cu cifrele prezentate în textul de bază.
2. Ce înseamnă „o populație activă”?
3. Care este împărțirea administrativă a României.
4. Numiți provincii tradiționale ale României.
5. Numiți criteriile care au stat la baza clasificării satelor.
6. Numiți caracteristici ale orașelor-municipii.
7. Localizați pe hartă principalele orașe ale României.
8. Câte minorități naționale sunt în România?
9. Numiți cele mai numeroase minorități ale României.

Lecția VIII. RESURSELE MINERALE ALE ROMÂNIEI

⁹ <http://www.mediafax.ro/cultura-media/dex-ul-a-aparut-intr-un-nou-tiraj-definitivele-cuvintelor-rom-si-tigan-au-fost-modificate-9572644>

1. Cuvinte cheie: resurse minerale, rezerve minerale, ape geotermale, minereu, minereuri auro-argentifere, minereurile feroase, neferoase, roci aluminifere, argilă, materii prime energetice, minereuri radioactive, petrol, cărbuni, gaze naturale, gaz de șist, ulei, antracit, lignit, turbă, bauxită, zăcământ, fier, mangan, feldspat, roci utile, roci ornamentale, travertin, gresie ornamentală, calcar.

2. Textul de bază:

★

România are în exploatare aproape 80 de tipuri de resurse minerale, de la alabastru, ape geotermale și naturale și până la minereuri auro-argentifere, cuarț, calcar, marmură, lignit și minereuri de molibden sau de uraniu.

Județul care are cel mai mare număr de resurse minerale este Bihor, cu 22 de tipuri de resurse minerale, între ele aflându-se ape minerale plate, minereu de molibden, minereuri polimetalice și auro-argentifere. Pe locul al doilea se află județul Hunedoara, unde se exploatează 21 de tipuri de resurse naturale. Clujul se situează pe a treia poziție, având 15 feluri de resurse minerale, de la nisip silicios, la gips, ape minerale terapeutice până la andezit industrial și de construcții.

Conform datelor Agenției Naționale pentru Resurse Minerale (ANRM), cele mai sărace județe din punct de vedere al tipurilor de resurse minerale pentru care se numără județul Vaslui, în subsolurile căruia se află argilă comună și Vrancea, Călărași și Dolj, care au doar nisip și pietriș.

În fondul național de rezerve sunt înregistrate următoarele grupe de rezerve minerale: cărbunii, minereurile feroase, neferoase, de aluminiu, și roci aluminifere, de metale nobile, radioactive, de pământuri rare și disperse, sărurile haloide, substanțele utile nemetalifere, rocile utile, pietrele prețioase și semiprețioase, nămolurile și turbele terapeutice, rocile bituminoase, gazele necombustibile, apele geotermale, gazele care le însoțesc, apele minerale naturale (gazoase și plate) apele minerale terapeutice precum și produsul rezidual minier din haldele și iazurile de decantare.

La scara mondială, activitățile miniere și petroliere au fost și rămân principalele activități de asigurare cu materii prime energetice (petrol, cărbuni și minereuri radioactive) și non energetice:¹⁰

Petrolul (sinonime: *țiței, naft (înv. și reg.), aur negru (fig.)*) se extrage din următoarele areale:

Subcarpați: Moldovei (Depresiunea Tazlău-Cășin), de Curbură (Depresiunea Berca-Sărata Monteoru, Urlați-Câmpina-Moreni), Getici (între Olt și Jiu);

Câmpia Română: Călmățui, Câmpia Brăilei, Ploiești-Târgoviște, Câmpia Piteștiului, Găvanu-Burdea, Câmpia Boianului, Câmpia Romanaților;

Podișul Getic: Hulubești, Bogați, Moșoaia, Zătrene, Brătești;

Câmpia de Vest: S-E Aradului, N-E Timișoarei, Vingăi, Nădlac, Jimbolia; Platforma continentală a Mării Negre.

Gazele naturale se găsesc în pământ sub două forme: gaz metan și gaz de sondă. *Gazul metan* – se extrage din structuri geologice numite domuri, în Depresiunea Colinară a Transilvaniei (Câmpia Transilvaniei și Podișul Târnavelor); *Gaze de sondă*, asociate cu petrolul, se află în structurile ce conțin petrol din: Subcarpații de Curbură, Podișul Getic, Câmpia Brăilei, Câmpia Ploiești-Târgoviște, Câmpia Ialomiței.

Centre de extracție a gazelor naturale sunt: Mediaș, Copșa Mică, Luduș, Glodeni, Slănic Moldova, Dărmănești, Băicoi, Urlați, Plopeni, Videle, ș.a.

Gazul de șist este un gaz natural care este prins în formațiuni de rocă de șisturi argiloase compacte. Șisturile argiloase sunt roci sedimentare, fin granulare, care poate fi bogate în petrol și gaze naturale. În ultimul deceniu, în special în Statele Unite, forajul orizontal combinat cu fracturarea hidrolică a permis accesul la depozite mari de gaze de șist, transformând complet industria gazelor naturale a SUA și dinamica aprovizionării cu energie. Se estimează că Europa are aproape la fel de mult gaz de șist recuperabil din punct de vedere tehnic ca și Statele Unite ale Americii. Doar Polonia ar putea avea 1,9 trilioane de metri cubi de gaze naturale. Rezervele de gaze

¹⁰http://cnrcme.ro/foren2014/presentations/KA_2/01%20Irina%20Zamfir%20%20Dutu%20Lucrare%20FOREN%20Resurse%20de%20energie.pdf

de șist ale României sunt estimate la 1.444 miliarde metri cubi. Astfel de zone se conturează în Platforma Moldovenească, adică parte de sud a Moldovei, în Podișul Bârladului, și în zona pe care din punct de vedere geografic se numește Câmpia Română - Dobrogea de Sud.

Cărbunii se folosesc la fabricarea coxului (la obținerea fontei, combustibililor, în centrale termoelectrice). Sunt împărțiți în două categorii:

Cărbuni superiori: huilă – bazinul Petroșani, Munții Banatului (Anina și Cozla); antracit – Schela.

Cărbuni inferiori: lignit: Podișul Getic (bazinul Motru-Rovinari, Platforma Olteț), Munții Banatului (Anina), Subcarpații de Curbură, Munții Baraolt (din Carpații Orientali), Depresiunea Vad-Borod (Munții Apuseni); cărbune brun – depresiunile: Comănești (din C. Orientali), Brad (Munții Apuseni), Almaș (Pod. Transilvaniei); turbă – în Depresiunea Dornelor.

Zăcămintele **uraniului** se află în Carpații Occidentali și Carpații Orientali (localitatea Crucea).

În România există 39 de zăcămintele de **minereuri de fier**, cu 57 milioane tone rezerve posibil de exploatat. Cele mai important minereu de fier este cel din Munții Poiana Ruscăi (cu exploatări la Ghelari și Teliuc).

România posedă actual de două zăcămintele de **minereu de mangan** în exploatare cu rezerve de un milion de tone. Rezerve posibil de exploatat în zăcămintele cu activitate sistată sunt 17 milioane tone. Principalele localități cu mine de mangan în exploatare sunt: Răzvan (Someș), Delinești (Caraș), Iacobeni (Câmpulung-Bucovina), Vatra-Dornei, Ciocănești.

În ceea ce privește **metalele auro-argentifere**, România se află pe locul 35 în topul mondial al țărilor cu cele mai mari rezerve de aur, are zăcămintele totale de aproape 310 tone aur și pe peste 1.300 tone argint. Cele mai importante cantități de aur au fost găsite, de-a lungul anilor, în așa-numitul patruleter aurifer. Este vorba de o zonă din Munții Apuseni, care cuprinde minele din zona Roșia Montană, Bucium, Baia de Arieș, Almaș, Brad și Săcărâmb.

Minereuri neferoase se găsesc îndeosebi sub formă de **minereuri complexe**: Cu (cupru), Pb (plumb), Zn (zinc), Al (aluminu) etc în Carpații Maramureșului și Bucovinei și în Munții Apuseni. Aluminu se extrage din bauxită, care este exploatată din Munții Pădurea Craiului din nord-vestul Munților Apuseni, cu zăcăminte și exploatări la Roșia, Vânciorog, Zece Hotare, și Dobrești, ultimul fiind și centru de prelucrare primară.

**

Alte resurse naturale de care deține România:

Resurse de gips: 32 zăcăminte de 200 milioane de tone, din care 20 zăcăminte în exploatare cu rezerve de 113 milioane de tone.

Resurse feldspat: 15 zăcăminte de 23 milioane de tone, din care patru zăcăminte în exploatare cu rezerve de 2 milioane de tone. Restul de 11 zăcăminte, cu rezerve de 20 milioane de tone, vor putea fi exploatate după reluarea și aprofundarea cercetării geologice și tehnico-miniere.

Roci utile: 10 miliarde tone și 1,3 miliarde metri cubi. Este un grup alcătuit din 53 de substanțe. Este posibil de exploatat 8 miliarde tone și 1,2 miliarde metri cubi.

Roci ornamentale: 73 de zăcăminte, din care: marmură are 25 zăcăminte cu 37 milioane metri cubi, din care rezervă exploatabilă de 15 milioane metri cubi în 16 zăcăminte;

Calcar ornamental: 40 zăcăminte cu 58 milioane metri cubi, din care rezervă exploatabilă de 13 milioane metri cubi în 15 zăcăminte;

Travertin: trei zăcăminte cu rezerve de un milion metri cubi;

Granit ornamental: trei zăcăminte cu rezerve de un milion metri cubi;

Gresie ornamentală: două zăcăminte cu rezerve de 0,37 milioane metri cubi.

3. Este de notat că:

- Țițeiul se găsește în pământ sub formă de zăcământ și din care, prin distilare, se obține benzină, petrol lampant, uleiuri minerale, vaselină, motorină etc.

- Țițeiul în stare brută (nerafinat) conține peste 17 000 de substanțe organice complexe, motiv pentru care este materia primă cea mai importantă pentru industria chimică (vopsele, medicamente, materiale plastice, etc.) și producerea carburanților.

- Petrolul brut din zăcămintele se extrage cu ajutorul sondelor. Dacă sonda atinge stratul de petrol, petrolul brut este împins în afară de presiunea gazului aflat în partea superioară, întocmai ca apa gazoasă dintr-un sifon. Dacă stratul gazos natural a fost evacuat, petrolul este scos la suprafață prin pompare sau prin comprimare de gaze.

- Straturile de petrol situate la suprafață prin oxidare se transformă în asfalt, acesta fiind deja descoperit în orient în urma cu aproape 12 000 de ani în Mesopotamia antică. Oamenii au învățat să folosească asfaltul, prin amestecare cu nisip și alte materiale ce etanșează pereții corabiilor.

- Din timpul Babilonului provine denumirea de naptu (nabatu = luminează) care ne indică faptul că petrolul era utilizat la iluminat, acesta fiind amintit și în legile lui Hammurabi 1875 î.e.n. fiind prima dovadă istorică scrisă pentru reglementarea folosirii petrolului.

- Petroleum este un cuvânt de origine romană care provine din „oleum petrae” = ulei de piatră denumire pe care romanii au preluat-o de la egipteni care descoperă petrol la suprafață în regiunea munților Golfului Suez.

- Exploatarea masivă a petrolului începe în secolul XIX pe motivul răspândirii folosirii petrolului în iluminat, care dădea o lumină mai bună producând fum mai puțin în comparație cu lămpile cu ulei de balenă, sau lumânările de ceară.

- Arabia Saudită este cel mai mare producător de petrol de pe glob.

- Savantul român, Lazar Edeleanu, a reușit pentru prima dată în lume, rafinarea produselor petroliere cu bioxid de sulf, adică separarea din petrol a unor grupuri de hidrocarburi componente, fără modificarea lor chimică.

- Inginerii Virgiliu Tacit și Valeriu Pușcariu au construit un ventil, rămas în istoria de petrol sub numele de „Ventilul Tacit”, care adaptat la sondele în erupție, le putea închide hidraulic de la orice distanță, chiar dacă sonda eruptivă lua foc.

- Dintr-un baril (168 de litri) de țiței brut se obțin: 73 litri de benzină; 20 litri de Kerosen, 45 de litri de motorină; aproximativ 30 de litri de LPG (gaz comprimat și procesat)¹¹; aproximativ 25 de litri de ulei „sintetic” care se folosește pentru ungerea motoarelor.

- Benzina este utilizată drept combustibil în motoarele cu explozie ale automobilelor și avioanelor. În cilindrii acestor motoare un amestec de vapori de benzină și aer este aprins de o scânteie electrică. Benzina obținută prin distilarea directă a țițeiului, nu satisface toate cerințele motoarelor moderne. De aceea se folosește mult și benzina de cracare.

- Motorina este un combustibil folosit în motoarele Diesel. În aceste motoare combustibilul pompat în cilindru simultan cu aer se aprinde prin căldura produsă de compresia gazelor.

- Petrol lampant, mult utilizat înainte în lămpile cu petrol, servește în prezent anumite tipuri de motoare cu explozie (tractoare), dar mai ales în motoarele cu reacție ale avioanelor moderne.

- Păcura se arde, în cea mai mare parte, pentru producerea aburului, în locomotive, vapoare, dar și în instalații fixe (în acestea din urmă, combustibilul cel mai indicat este însă metanul, mai ieftin și mai ușor de transportat, prin conducte). Păcura servește însă și pentru obținerea a două produse importante: uleiurile de uns și asfaltul.

4. Note explicative:

Alabastru – varietate de ghips cu aspect de marmură albă străbătută de vine transparente, întrebuințată la fabricarea unor obiecte ornamentale

Cuarț – bioxid natural de siliciu, care se găsește în roci în stare neconsolidată (ca nisip) sau în formă de cristale hexagonale, transparente și incolore (în stare pură) sau diferite colorate (când conțin și substanțe străine), utilizat în tehnică, în industria optică, în industria materialelor refractare, la bijuterii etc.

Calcar sau carbonatul de calciu este o rocă sedimentară, dominant organogenă, de culoare albă, cenușie sau galbenă.

¹¹ сжиженные углеводные газы.

Lignit – cărbune natural de calitate inferioară, de culoare brună- negricioasă, sfărâmicos.

Huilă – cărbune natural negru, compact, dur, sfărâmicos și lucios, întrebuințat drept combustibil, precum și în industrie, la fabricarea cocsului metalurgic, la extragerea gazului de iluminat și a gudroanelor.

Antracit cărbune de pământ de calitate superioară, bogat în carbon, sărac în substanțe volatile și apă, de culoare neagră lucioasă, foarte dens, bun combustibil.

Turbă – cărbune de pământ de calitate superioară, bogat în carbon, sărac în substanțe volatile și apă, de culoare neagră lucioasă, foarte dens, bun combustibil.

Molibden – metal de culoare albă-argintie, lucios și maleabil, inoxidabil la temperatura obișnuită, folosit la fabricarea unor oțeluri speciale.

Siliciu – Element chimic, metaloid, cristalizat sau amorf, de culoare cenușie, cu proprietăți asemănătoare cu ale carbonului, care se găsește în natură sub formă de silice sau de silicați și se folosește pentru a da duritate și rezistență aliajelor fierului.

Andezit – rocă vulcanică de culoare închisă, folosită ca piatră de pavaj și de construcție.

Argilă – rocă sedimentară alcătuită dintr-un amestec de silicați și din fragmente de cuarț, mică etc., întrebuințată în olărie, la lucrări de construcție, în sculptură etc.; lut.

Haloïd – care este compus dintr-un halogen și un metal.

Haldă – loc unde se depozitează sterilul și deșeurile inutilizabile provenite din lucrările miniere, de la prepararea minereurilor sau din uzinele metalurgice

Iaz de decantare se numește o acumulare de apă, realizată cu un baraj sau prin diguri de contur, în scopul reținerii deșeurilor menajere și/sau industriale, lichide sau solide, depuse subacvatic. De asemenea, iazul de decantare se poate realiza în scopul reținerii sedimentelor transportate în canalizarea apelor meteorice.

Șist – rocă metamorfică sau sedimentară care are proprietatea de a se. desface ușor în foi sau în plăci subțiri cu suprafețe paralele.

Travertin – tuf calcaros compact, folosit ca material de construcție și de ornament.

Grésie – rocă sedimentară foarte dură, formată prin cimentarea nisipurilor cu diverse materiale.

Minereurile sunt roci constituite dintr-o concentrare de minerale care se găsesc rar în rocile din jur.

Minereu complex – asociație naturală de mai multe minerale din care se pot extrage unul sau mai multe metale cu importanță economică.

Rocile sunt asociații de minerale cu o compoziție aproape uniformă.

Zăcămintele reprezintă o acumulare naturală de minerale care pot fi folosite ca materie primă într-o ramură a industriei.

5. Activități lexicale:

1. Comparați și analizați definițiile din DEX ale cuvintelor „*argilă*” și „*lut*”:

Argilă, argile, s.f. Rocă sedimentară alcătuită dintr-un amestec de silicați și din fragmente de cuarț, mică etc., întrebuințată în olărie, la lucrări de construcție, în sculptură etc.; lut. – Din fr. *argile*, lat. *argilla*.

Lut, luturi, s.n. 1. Rocă sedimentară, galbenă sau cafenie, formată din amestec de argilă și nisip fin, friabilă în stare uscată și plastică în stare umedă, folosită în olărie, în construcții și în sculptură; argilă. ♦ *Lut verde* = argilă de culoare verde, folosită pentru tras brăie la casele țărănești. ♦ Expr. *A fi ca lutul în mâna olarului* = (despre oameni) a fi lipsit de personalitate, a se lăsa influențat. Pământ. ♦ Fig. cadavru. – Lat. *iutum*.

2. Explicați proverbe, locuțiuni și expresii frazeologice unde se folosește cuvântul „*aur*”:

- Cuvântul e de argint, tacerea e de aur.
- Nu tot ce e auriu și strălucește este aur.
- Meseria este brătară de aur.

- Cine nu se lenevește, aur și în piatră găsește.
- Dimineața poartă aur în gură.
- Ora dimineții e aurul vieții.
- Pe roată de aur se învâрте legea.
- A avea suflet/inima de aur.
- A avea limba de aur.
- A fi/a avea gură de aur
- Epocă de aur.
- Nuntă de aur.
- A-i fi gura de aur.
- Fie-ți gura de aur!
- A înota în aur.
- A se scălda în aur.
- A fi îmbrăcat în fir de aur.
- A fi curat ca aurul!
- A avea sete de aur.
- A fi o mină de aur.
- A făgădui munți de aur.
- A cântări cu aur.
- Aurul negru.
- Aurul alb.
- Vițelul de aur.
- Mediocritate de aur.
- Secțiune de aur.

6. Autoevaluare:

1. Numiți zone cu zăcăminte importante de petrol.
 2. Menționați județele cu cele mai multe centre de exploatare a petrolului.
 3. Numiți produsele obținute prin rafinarea petrolului.
 4. Numiți zona de exploatare a gazului metan.
 5. Localizați pe hartă centrele de exploatare a minereurilor de fier.
 6. Amintiți-vă minereurile neferoase.
 7. Amintiți-vă materia primă care folosește în cea mai mare parte aluminiu.
 8. Numiți zonele de exploatare a minereurilor complexe.
 9. Numiți regiuni geografice de exploatare a minereurilor auro-argentifere.
-

Lecția IX. ACTIVITĂȚI ECONOMICE

1. Cuvinte cheie:

ramură, subramură, industria energetică, industria metalurgică, extracție, prelucrare, siderurgie, industria chimică, industria lemnului, materiale de construcții, terenuri arabile, cereale, plante tehnice, pomicultura, viticultură, apicultură, sericicultură, creșterea animalelor, bovine, ovine, porcine, cabaline.

INDUSTRIA

Ramurile și principalele subramuri ale industriei în România sunt: *industria energetică, industria metalurgică, industria chimică, industria lemnului, industria de prelucrare a materialelor de construcții.*

Industria energetică: extracția și prelucrarea combustibililor minerali; industria energiei electrice. Energia electrică în prezent este obținută în termocentrale (Turceni, Rogojelu, Ișalnița (lângă Craiova), Brăila, București, Brazi, Mintia-Deva), hidrocentrale (Porțile de Fier I și II de pe Dunăre, Lotru-Ciunget de pe Lotru, Vidraru de pe Argeș, Stejaru-Bicaz de pe Bistrița) și centrala atomoelectrică din Cernavodă.

Industria metalurgică are două sensuri: extragerea metalelor și a prelucrării lui în semifabricate pentru laminare și forjare și prelucrarea metalelor. În România există mari combine siderurgice cu turnătorii, laminoare, uzine cocsochimice etc. în Galați, Hunedoara și Reșița, întreprinderi specializate: fontă (Vlăhița, Oțelu Roșu/Bistra, Nădrag), oțeluri speciale (Târgoviște), țevi (Iași, Roman), sârmă și produse din sârmă (Buzău, Câmpia Turzii), feroaliaje (Tulcea). Prelucrarea minereurilor complexe (cupru, zinc, plumb etc. se face la Baia Mare, Zlatna, Roșia Poenim și Copșa Mică. Pe baza bauxitei în uzina de Oradea și în Tulcea se obține alumină care este utilizată pentru producerea aluminiului în uzina de la Slatina. Industria construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor are o mare diversificare: în Ploiești, București, Brașov, Bacău există mari centre de utilaj petrolier, în Petroșani Târgu Jiu, Baia Mare funcționează întreprinderile de utilaj minier, sunt și centre de utilaje pentru dotarea altor industrii întreprinderile de mașini grele (București, Cluj-Napoca), utilaj energetic (București, Reșița), utilaj textil (Târgu Mureș), mecanică fină și aparatură de precizie (București, Sinaia, Sibiu), întreprinderi de mașini-unelte (strunguri, freze, mașini de rectificat etc. în Arad, București, Târgoviște), rulmenți (Brașov, Bârlad, Alexandria, Ploiești), întreprinderi de mijloace de transport feroviar (Reșița, București, Craiova, Arad), auto (autocamioane, autobuze, autoturismul de teren Aro în Câmpu-Lung, București, Brașov), sunt și șantiere navale fluviale (Galați, Brăila, Oltenia, Drobeta-Turnu Severin, Giurgiu), cele maritime (nave de mare

capacitate: mineraliere, petroliere, nave de pasageri în Constanța și Mangalia), întreprinderi de aparate de zbor (București, Brașov, Craiova, Bacău) etc.

Industria chimică în România este o ramură industrială care utilizează cea mai variată gamă de materii prime și rămâne foarte diversă. Se disting mai multe subramuri ca *industria petrochimică* care folosește ca materie primă produse petroliere și gazeifere, prelucrate primar în combinele petrochimice (Brazi, Borzești, Pitești, Midia-Năvodări). Din aceste produse se obține cauciuc sintetic, anvelope, materiale plastice, fire și fibre sintetice. Industria produselor clorosodice (sodă caustică, sodă calcinată etc.) folosește ca materie primă sarea. Industria acidului sulfuric folosește ca materie primă piritele. În România mai sunt și *industria îngrășămintelor chimice, industria de medicamente, industria celulozei și hârtiei*.

Industria lemnului în România are subramuri principale ca: industria cherestelei, industria de placaje, furnire și plăci aglomerate din lemn (PAL) și plăci fibrolemnoase (PFL), industria mobilei și produse speciale ca instrumente muzicale și ambarcațiuni, rechizite școlare și de birou, chibrituri.

Industria de prelucrare a materialelor de construcții cuprinde industria lianților, respectiv prelucrarea calcarelor și a marelor pentru a obține ciment, var, ceramică (pentru construcții și ceramică fină) și industria sticlei.

**

AGRICULTURA

România dispune de un fond funciar bun, cu o pondere destul de ridicată a terenurilor arabile (circa 40% din suprafața țării) și a fondului forestier (mai mult de un sfert din întinderea țării). Relieful, clima, apele, solurile și alți factori naturali sunt favorabili practicării agriculturii pe teritoriul țării.

Peste două treimi din suprafața țării este ocupată de terenuri arabile, câmpii, podișuri și dealuri cu o climă prielnică și soluri fertile. Acești factori favorizează practicării unor culturi agricole variate: *cereale*, ca porumb, grâu, orz, ovăz, secară și orez; *plante tehnice sau industriale*: sfecla de zahăr, cânepa, inul, plantele uleioase, ca de exemplu, floarea-soarelui, soia, rapița, ricinul; *leguminoase* pentru boabe: mazăre, fasole; *legume*: ceapă, usturoi, tomate, ardei, morcovi, varză, conopidă,

rădăcinoase, cartoful; viță de vie, pomi fructiferi (meri, peri, pruni, nuci, cireși, vișini, piersici etc.).

În zona dealurilor mai înalte se practică mai ales *pomicultura*, *viticultura* și *creșterea animalelor*.

În munți, fânețele și pășunile întinse favorizează creșterea animalelor, mai ales a bovinelor și ovinelor.

În România, creșterea animalelor are o veche tradiție. Animalele furnizează atât produse alimentare (carne, lapte, ouă), cât și materii prime industriale (piei, lână, blănuri). În prezent animalele sunt crescute mai ales pe baza plantelor cultivate: lucernă, trifoi, borceag, porumb pentru siloz, sfeclă furajeră, cartofi și altele, dar sunt folosite și pășunile și fânețele naturale, care ocupă aproape o cincime din suprafața țării, fiind prezente mai ales în regiunile montane și colinare.

Creșterea bovinelor este o activitate tradițională a populației din zona rurală și în special din zona montană. Diversitatea producțiilor pe care le realizează, consumul redus de energie și natura furajelor pe care le valorifică, conferă creșterii și exploatării bovinelor caracterul unei activități durabile și de perspectivă.

Creșterea ovinelor constituie o activitate tradițională în viața poporului român în zonele înalte, montane și colinare. În ultimele decenii ale secolului al XX-lea cele mai mari efective s-au înregistrat în Dobrogea, Câmpia Română și Câmpia de Vest.

Porcinele cresc în zonele de câmpie în ferme de tip industrial, în mari complexe zootehnice, în zonele de cultură a porumbului și a cartofului.

Cabalinele sunt folosite pentru tracțiune și munci agricole dar numărul lor a scăzut datorită mecanizării lucrărilor agricole. În prezent se cresc în zonele tradiționale, dar cu efective mici: estul Câmpiei Române, Dobrogea, Câmpia de Vest, nordul Moldovei.

Creșterea păsărilor de curte (avicultura) o ocupație tradițională, este mai dezvoltată în zonele cerealiere, care furnizează hrana.

Apicultura este caracteristică regiunilor în care iernile nu sunt prea friguroase și unde cresc plante cu flori bogate în nectar: Câmpia Română, nordul Dobrogei, Delta Dunării, unele regiuni de deal.

Sericicultura (creșterea viermilor de mătase) se practică mai ales în Banat și în sudul țării, unde duzii, ale căror frunze constituie hrana viermilor de mătase, au condiții optime de creștere.

3. Este de notat că:

Firma „Dacia”, principalul producător de automobile din România, a luat ființă în anul 1966, odată cu crearea Uzinei de Autoturisme de la Mioveni. După 2 ani, a fost produsă prima Dacia 1100 sub licență Renault 8.

În anul 1999, Renault a achiziționat 51% din capitalul societății în urma procesului de privatizare, iar în prezent deține 99,43% din capitalul Dacia. Compania a parcurs un amplu program de modernizare: refacerea instalațiilor industriale, reorganizarea rețelei de furnizori, reconstrucția rețelei comerciale, reorganizarea activităților și formarea angajaților. Acestea s-au concretizat în obținerea a trei standarde de management al calității, dintre care unul în domeniul protecției mediului.

Investițiile totale realizate de Renault la Dacia, de peste 2,2 miliarde euro, au contribuit la poziționarea Dacia ca una dintre cele mai importante companii din economia românească, cu o contribuție semnificativă la produsul intern brut și la exporturile țării. În 2014, Automobile Dacia a devenit compania cu cea mai mare cifră de afaceri din România.

Calitatea produselor Dacia este recunoscută la nivel internațional. În cadrul sondajelor realizate de institute și publicații de specialitate, clienții Dacia se declară foarte satisfăcuți în legătură cu calitatea mașinilor Dacia.

Dacia este a doua marcă a Grupului Renault, contribuind în mod semnificativ la îmbunătățirea imaginii României în lume.

Succesul Dacia se explică prin faptul că autovehiculele produse la Mioveni oferă un raport preț/calitate/prestații/fiabilitate imbatabil. Peste 93% din producția Uzinei Vehicule de la Mioveni este exportată în 34 de țări de pe patru continente.

(<http://www.daciagroup.com/despre-noi/profil>)

4. Note explicative:

Termocentrală – centrală electrică în care se folosește energia termică a cărbunilor, a păcurii sau a altor carburanți și combustibili.

Siderurgie – extragerea fierului din minereu, elaborarea aliajelor sale, precum și prelucrarea acestora în semifabricate (pentru laminare și forjare); metalurgia fierului. **2.** Ramură a metalurgiei care se ocupă cu studiul proprietăților fizice și chimice ale fierului și ale aliajelor lui și cu studiul metodelor siderurgiei.

A lamina – a prelucra un material (în special un metal) prin deformare plastică, cu ajutorul laminorului.

Laminor – instalație care transformă un material (metalic) în lame, fire etc.

A forja – a lucra, a prelucra un metal sau un aliaj prin deformare plastică, la cald sau la rece, cu ajutorul unui ciocan sau al unei prese.

Turnătorie – atelier, secție, întreprindere în care se execută operațiile de turnare a metalelor.

Ambarcațiune - vas plutitor de dimensiuni mici, cu vâsle, cu vele sau cu motor.

Funciar – care se referă la proprietatea particulară asupra pământului sau la averi imobiliare.

Cereale – grup de plante din familia gramineelor (grâu, porumb etc.), cu rădăcini fasciculate, tulpini neramificate și fructele cariopse, ale căror semințe servesc ca hrană omului sau animalelor și ca materie primă în industria alimentară.

Fâneată – teren pe care crește (în mod natural sau prin cultivare) iarba pentru fân.

Pomicultură – ramură a științelor agricole care studiază biologia și agrotehnica pomilor și arbuștilor fructiferi; sector al producției agricole care cuprinde cultura pomilor și a arbuștilor fructiferi.

Viticultură – cultura viței-de-vie.

Bovine – subfamilie din familia ruminanților, având ca tip boul.

Ovine – denumire generică dată oilor.

Porcine – nume generic dat porcilor.

Cabaline – familie de animale domestice din care face parte calul.

Apicultură – creșterea și îngrijirea rațională a albinelor, în scopul folosirii produselor lor; albinărit, prisăcărit, stupărit.

Sericicultură – ramură a zootehniei care are ca obiect creșterea și înmulțirea viermilor de mătase în vederea obținerii gogoșilor destinate prelucrării.

5. Activități lexicale:

Explicați proverbe, locuțiuni și expresii frazeologice unde se folosește cuvântul „fier”:

- Bate fierul până e cald, că de se va răci, în zadar vei munci.
 - Cine umblă cu fierul se umple de rugină.
 - Fierul pe fier îl ascute.
 - Rugina moale roade fierul.
 - Și fierul ruginește cât lumea nu trăiește.
 - Zgura din fier bun se face.
 - A arunca la fier vechi.
 - A fi tare ca fierul.
 - A-i trece cuiva un fier roșu prin inimă.
 - A arde cu fierul roșu.
 - A pune în fiare.
 - A înfiera pe cineva cu fierul roșu.
 - Fier vechi.
 - Fier de lipit.
 - Epoca de fier.
-

6. Autoevaluare:

1. Menționați principalele ramuri și subramuri ale industriei în România.
 2. Numiți trei termocentrale importante ale României.
 3. Menționați centre siderurgice ale României.
 4. Pe baza analizării hărții numiți zonele cu terenuri favorabile și nefavorabile pentru argicultură.
 5. Numiți regiunile în care se cultivă predominant grâul și porumbul.
-

Anexa I

Texte suplimentare pentru un nivel avansat

Lecția I

Textul 1. FUSURI ORARE

Conform Convenției fusurilor orare, ceasornicele arată pentru fiecare punct de pe Pământ același minut și aceeași secundă, iar diferențele dintre ore sunt date de faptul că, la fiecare 15 grade longitudine, apare o oră în plus. Numerotarea acestor fusuri începe de la meridianul de origine, care trece prin localitatea Greenwich (Marea Britanie), în sens pozitiv către est. Astfel, pentru Europa, ora Europei Occidentale este ora fusului zero, a Europei Centrale - ora fusului 1 și a Europei Orientale - ora fusului 2.

Convenția a fost semnată de România în 1979, iar în 1997, prin ordonanță guvernamentală, orarul de vară a fost din nou corelat cu cel practicat în țările Uniunii Europene. În 1996, ținând cont de avantajele decalării orarului cu o oră vara, pentru a profita la maximum de orele de lumină, acest orar a fost prelungit în Europa cu încă o lună.

Odată cu încetarea folosirii orei de vară, 70 de țări din Europa și Statele Unite ale Americii dau ceasurile cu o oră înapoi. Trei țări din UE (Marea Britanie, Irlanda și Portugalia) vor reveni la ora GMT, în timp ce Spania, Austria, Belgia, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Luxemburg, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, Suedia și Olanda vor fixa ceasurile la ora GMT+1. La rândul lor, Cipru, Estonia, Finlanda, Grecia, Letonia și Lituania își vor fixa ceasurile la ora GMT+2. România se afla în fusul orar 2, iar perioada dintre lunile octombrie și martie (cea a lunilor de iarnă) este denumită "timpul legal român".

În România ora de vară a fost introdusă pentru prima dată în 1932. Până în 1939 ora de vară a funcționat în fiecare an, între prima duminică din aprilie (în 1932: 22 mai), ora 00:00 și prima duminică din octombrie, ora 01:00 (ore locale). Între 1 aprilie 1940, ora 00:00, și 2 noiembrie 1942, ora 03:00, ora de vară a fost în vigoare permanent în România. Din 1943, practica trecerii la ora de vară a fost suspendată. Ora de vară a fost reintrodusă în România începând cu 1979. Până în 1983 a funcționat sistemul primei duminici din aprilie și a ultimei duminici din septembrie, iar din 1984 până în 1996 cel al ultimei duminici din martie și al ultimei duminici din septembrie. Prezenta regulă este în vigoare din 1997.

(Din <http://www.mediafax.ro/social/romania-trece-in-noaptea-de-sambata-spre-duminica-la-ora-oficiala-de-iarna-13445285>)

Lecția II

Textul 1. Lacurile României

Lacurile se impun în peisajul României atât prin numărul lor apreciabil (circa 3450, din care 1150 antropice), cât și prin nota specifică pe care o dau regiunii în care sunt situate. De la țărmul Mării Negre și până pe culmile înalte ale Munților Carpați se găsesc numeroase tipuri genetice de lacuri, care ocupă o suprafață de aproximativ 2500 km², ceea ce reprezintă 1,04 % din teritoriul țării.

La formarea și evoluția cuvetelor lacustre au contribuit numeroși factori, și anume: mișcările tectonice, varietatea petrografică a rocilor, climatul, factorii hidrologici și geomorfologici, factorul antropic.

În condițiile teritoriului României, cu o mare varietate de factori favorabili apariției lacurilor, cel mai important criteriu de clasificare pentru geografi este cel genetic. Nu vom neglija însă repartitia geografică a lacurilor pe mari unități de relief (munte, deal, câmpie și luncă), deoarece în funcție de formele de relief lacurile prezintă unele trăsături specifice evidente.

Data fiind marea diversitate a condițiilor fizico-geografice din zona de munte, sunt foarte variate tipurile genetice de lacuri, față de zonele de câmpie și de luncă. În schimb, în câmpii și lunci întâlnim o mai mare frecvență a lacurilor.

Principalele tipuri de lacuri din România, privite din punctul de vedere al originii cuvetelor lacustre, sunt următoarele: lacuri vulcanice, lacuri glaciare și periglaciare, lacuri rezultate din procese hidro-morfologice fluviale și marine, lacuri de origine eoliană, lacuri de baraj prin prăbușiri și alunecări, lacuri carstice, lacuri clastocarstice, lacuri antropice.

(Din Munteanu R., Geografia fizică a României. Timișoara, 2001)

Textul 2. Lacurile sărate

Lacurile sărate au o importanță terapeutică deosebită și au generat turismul balnear. Lacurile din masivele de sare sunt fie de origine naturală, fie de natura antropică (în fostele ocne de sare). Lacurile antropice cele mai numeroase se află în Transilvania în jurul localităților Ocna Mureș, Ocna Sibiu, Ocna Dej, Turda, Cojocna, Sic. În zona subcarpatică se găsesc lacurile: Baia Baciului, Baia Roșie, Baia Verde, Telega, Sărata-Buzău, Ocnele Mari, Govora. În zona Maramureșului se află lacurile Ocna Sugatag și Costiui. Lacurile naturale cele mai importante se găsesc în zona Sovata-Praid: Lacul Ursu, Lacul Aluniș, Lacul Verde, Lacul Rosu.

Lacurile sărate de câmpie cu interes balnear sunt: Lacul Amara, Lacul Sărat, Lacul Balta Albă. Lacul Amara - este localizat la 7 km de Slobozia. Are o suprafață de 156 hectare și o adâncime maximă de 3 m. Apa lacului este sulfatăă, bicarbonatăă, clorurată, magneziană. Pe fundul lacului se află nămol sapropelic cu calități terapeutice recunoscute. Calitățile lacului au determinat înființarea stațiunii balneoclimaterice Amara.

Lacul Sărat - este situat la 5 km de Brăila. Are o suprafață de 1,72 km² și o adâncime de 1m. Apa lacului are o mare concentrație de săruri iar pe fundul lacului se găsește nămol sapropelic cu calități terapeutice. Aceste calități ale lacului au determinat înființarea stațiunii balneoclimaterice omonime.

Lacul Balta Albă - este situat la 56 km de Buzău. Are o suprafață de 1012 hectare și o adâncime maximă de 4 m. Pe fundul lacului se găsește nămol sapropelic. Calitățile apei și nămolului lacului au determinat înființarea stațiunii balneoclimaterice Balta Albă.

Lacurile sărate de pe litoralul Mării Negre au o mineralizare considerabilă și sunt recomandate în turismul balnear. Cele mai importante sunt: Lacul Techirghiol, Lacul Costinești, Lacul Mangalia, Lacul Agigea.

Lacul Techirghiol - este situat la 17 km de Constanța. Are o suprafață de 11,61 km² și o adâncime maximă de 9,7 m. Nămolul sapropelic de pe fundul lacului Techirghiol are calități curative remarcabile. Calitățile apei și nămolului au determinat dezvoltarea unor stațiuni balneare pe țărmul lacului: Eforie Nord, Eforie Sud, Techirghiol.

Lacul Mangalia - este situat în apropierea localității omonime. Are o suprafață de 2,61 kmp și o adâncime maximă de 13 m. Pe malurile lui se găsesc izvoare cu ape sulfuroase mezotermale. Aceste calități au determinat înființarea stațiunii balneoclimaterice omonime.

Lacul Agigea - este situat în arealul comunei Agigea. Are o suprafață de 64 hectare și o adâncime maximă de 70 cm. Apa sărată și nămolul sapropelic au recomandat înființarea stațiunii balneoclimaterice Agigea.

(Din http://www.romaniahighlights.ro/ro/lacuri_full.htm)

Textul 3. Salina Trotus din Targu Ocna

Salina Trotus este situată la 2 km de localitatea Târgu Ocna, în masivul de sare Vâlcele-Slatinele, fiind un obiectiv turistic căutat în special pentru microclimatul său, benefic în terapia afecțiunilor cronice respiratorii. Salina a fost atestată documentar în anul 1380, într-un hristov domnesc, unde era scris despre plata unei cantități de 2.000 ocale de sare pentru construcția unui pod.

În anul 1502 Ștefan cel Mare a acordat ctitoriei de la Putna privilegiul de a avea în fiecare an "care o sută și cincizeci de dropi de sare de la ocna noastră de la Trotus". În secolul al XVII-lea, călătorul străin Pietro Deodato a consemnat: "în acest ținut se găsesc saline, de unde se scoate sarea în cantități așa de mari, încât se trimite în toată Țara Moldovei, Rusia și alte țări, transportându-se pe Dunăre, pe Marea Neagră, până la Constantinopol".

Salina Trotus se întinde pe o suprafață de 8.900 mp, având adâncimea pe verticală de 240 m, iar temperatura medie între de 12 grade Celsius.

Caracteristicile benefice ale salinei sunt: temperaturile cu variații minime, valorile umidității relative a aerului cu variații sub 10%, variația extrem de redusă a cantității de oxigen, precum și a aerosolului salin, absența totală de alergeni, vitezele extrem de reduse ale curenților de aer etc. Aeropoluanții lipsesc, aerul având un grad ridicat de puritate, indiferent de anotimp.

Programul de activități include: plimbări, odihnă, alergări, gimnastica medicală generală și respiratorie, jocuri sportive și distractive etc. Puteți beneficia de un profesor de sport, un cabinet medical, terenuri de sport, biliard și spații de joacă etc. De asemenea, puteți vizita Muzeul Sării și diferite expoziții de pictură și sculptură, lacul sărat și cascada.

Într-una din galeriile salinei se află Biserica "Sfanta Varvara, ocrotitoarea minerilor", săpată în sare, singura biserică din Europa realizată integral din sare și amplasată la adâncimea de 200 m.

(Din <http://www.moldaviabest.ro/salina-targu-ocna/>)

Lecția III

Textul 1. Litoralul

Reprezintă fâșia de interferență mare-continent, compusă din uscat și o parte submersă. Se extinde pe o lungime de 245 km, între brațul Musura (al Chiliei) și localitatea Vama Veche. Include, sub aspect morfologic, faleza activă și cea moartă, plaja și cordoanele litorale, complexe lagunare Razelm și Siutghiol, limanurile și delta maritimă. Uneori se folosește și termenul de câmpie litoral-deltaică, în sens de tip major de relief. Partea submersă a litoralului este formată din: plaja submersă sau avantplaja (de la 0 m la minus 7-10 m), versantul litoral (între - 7 la - 15 - 20 m) și glacisul litoral (până la minus 25-45 m), iar în continuarea deltei se extind, submers, frontul deltei (între 0 și minus 5-7 m) și prodelta (până la minus 50-60 m). Adâncimile respective sunt afectate de depuneri continental-fluviatile și de baza valurilor. Faleza se alungește de la capul Dunavăț (la sud de Deltă) și până la Vama Veche, având două sectoare distincte: faleza activă (la sud de capul Singol-Constanța) și faleza moartă, la nord (în vestul lagunelor Razelm-Siutghiol). Ultimul sector a avut faleză activă în timpul transgresiunii neolitice (de 4-5 m) și a trecut în conservare o dată cu regresiunea dacică (la minus 4 m). Sectorul sudic, activ, se întinde pe 80 km lungime și se retrage în prezent cu 2 mm/an (transgresiunea valahă). Are o înălțime de 10-35 m. Din

loc în loc se întrerupe în dreptul văilor (cu limanuri) sau al unor foste mici lagune, azi colmatate (Hergheliei, la nord de Mangalia și Comarova – Jupiter). Din punct de vedere geologic, faleza se compune din 3-4 straturi de loess și 2-3 orizonturi de soluri fosile, iar în baza lor se află o argilă roșie villafranchiană, ce provoacă uneori alunecări și prăbușiri. Sub argile sunt straturi de calcare sarmatice, care, pe alocuri, se ridică deasupra nivelului mării. Faleza nordică, inactivă (între capurile Singol și Dunavăț), a trecut în conservare o dată cu regresiunea dacică, în fața sa formându-se un litoral cu multe cordoane litorale, plaje și lagune. Țărmlul respectiv se continua spre nord prin grindul marin Jibreni-Letea-Caraorman, care limita inițial Delta către est. Această faleză este mai complexă, mai înaltă, cu o structură geologică mai mozaicată și roci mai dure, având capuri care uneori avansează mult către est (Dunavăț 56 m, Enisala-Capul Stâncii 86 m, Iancina 62 m, Doloșman 56 m, Midia 22 m). În lacurile din fața falezei se pot vedea insule provenite din inselberguri înecate (Popina 47 m, Grădiștea, Popinețul, Bisericuța 9 m, toate din calcare mezozoice, și ciotul insular Histria, din sisturi verzi).

Plajele și cordoanele litorale sunt caracteristice, cu precădere, sectorului nordic, întins pe 65 km. Cordoanele au început să se formeze o dată cu regresiunea dacică, respectiv cu formarea deltei maritime și închiderea lagunelor. Linia țărmului actual (linia de țărm) reprezintă însă un moment de recul (prin abraziune) început o dată cu transgresiunea valahă, actuală. Retragerea, în nord, poate atinge 5-30 m/an, dar există și perioade de refaceri sau înaintări, prin acumulări, în special în sudul gurilor dunărene (unde s-au măsurat avansări de până la 80 m/an la Chilia, 15 m/an la Sulina și 20 m/an la Sf. Gheorghe). Între cordoanele sau grindurile mai importante cităm: Mamaia, Chituc, Lupilor, Perișor, continuate spre nord cu complexul grindurile marine deltaice. Plajele formate de grindurile nordice sunt mai puțin căutate de turiști, cu excepția Mamaiei. Plajele de pe litoralul sudic (sud de Constanța) formează petice sau fâșii foarte înguste, dar mult folosite de turiști. Cele mai importante sunt: Eforie Nord și Sud, Costinești, Olimp, Neptun, Jupiter, Aurora, Venus, Mangalia, Vama Veche.

Lagunele și limanurile sunt și ele forme specifice litoralului. Dacă lagunele s-au construit începând cu regresiunea dacică și transgresiunea valahă, când s-au format cordoanele de baraj, la limanuri se adaugă o fază prealabilă, adâncirea văilor în timpul regresiunii maxime würmiene.

Între lagune, cel mai important este complexul lagunar Razelm-Sinoie, format prin închiderea fostului golf Halmyris și compus din patru lagune (Razelm, Sinoie, Golovița, Zmeica). În cadrul său, pe latura vestică, se adaugă o serie de limanuri lagunare (Calica, Agighiol, Sărătura, Babadag ș.a.). Tot lagună este și complexul Leahova-Periteasca, din nordul Razelmului, apoi Siutghiolul și Tăbăcăria (lângă Constanța) și cele două colmatate de lângă Mangalia – Herghelia și Comarova. Limanurile sunt de trei feluri: fluvio-maritime, fluvio-lagunare (la vest de complexul Razelm) și fluviale (în Dobrogea de vest și în Câmpia Română). Cele fluvio-maritime sunt următoarele: Gargalac (Corbul) pe valea Vetrei, Tașaul pe Casimcea, Agigea (fost pe gura canalului Dunăre-Marea Neagră), Techirghiol, Costinești (la gura văii Cilic), Tatlageac (pe valea Gherengeni) și Mangalia. Pot fi adăugate și limanurile fluviale din nordul Deltei, în Ucraina: Cahul, Ialpuș, Catlapuș, Chitai.

(Din Posea Grigore, Geografia fizică a României)

Lecția IV

Textul 1. Hazarde. Dezastre naturale în România

România are, după cum se poate observa în decursul ultimilor ani, o istorie "bogată în calamități naturale și evenimente catastrofale cauzate de activitatea umană". Cauzele primelor fenomene, cele de origine naturală, trebuie căutate în structura geo-morfologică a teritoriului țării. Sunt bine cunoscute în acest sens, de exemplu, punctele vulnerabile prin tradiție, la cutremure și inundații. Zona geografică în care se găsește amplasată țara noastră este caracterizată, în ultimii ani, de un proces de modificări ale unor caracteristici geo-climatice, ceea ce a condus la manifestarea unor factori de risc care au evoluat spre dezastre. S-a constatat că, în ultimii ani, aceste fenomene și-au schimbat structura probabilistică și intensitatea în raport cu același tip de fenomene înregistrate

cu un deceniu în urmă. Efectele dăunătoare pe care aceste fenomene le au asupra populației, mediului înconjurător și bunurilor materiale fac necesară cunoașterea acestor fenomene și a modului în care putem preveni, sau ne putem apăra în caz de urgență. Nu există nici o rațiune pentru a crede că frecvența și mărimea dezastrelor naturale (endogene) este pe cale să scadă în viitorul apropiat, toate zonele virtual-locuite sau nu, sunt zone de risc. Din analiza bazei de date, se poate trage concluzia că magnitudinea și frecvența dezastrelor naturale va crește pe fondul schimbării climatice globale. Fenomenele care fac să crească vulnerabilitatea societății față de dezastrele naturale sunt: creșterea populației, urbanizarea excesivă, degradarea mediului, lipsa de structuri locale specializate în managementul dezastrelor, sărăcia, economii instabile și dezvoltate haotic.

În categoria *fenomenelor naturale de origine geologică sau meteorologică* sunt cuprinse: ploi abundente (ruperi de nori); inundații datorate revărsării cursurilor de apă; cutremurele de pământ; alunecările de teren; avalanșe; furtuni, viscol; uragane; secetă prelungită; incendii - datorate temperaturilor crescute sau trăznetelor; înzăpezire; îngheț - temperaturi sub - 15°C; polei; zăpoare pe cursuri de apă; epidemii și epizootii; căderi de meteoriți.

Note:

Dezastrele = Vulnerabilități + Hazard

Termenii formulei au următoarele semnificații:

Vulnerabilități = urbanizare, degradarea mediului, lipsa de educație, creșterea populației, fragilitatea economiei, sărăcie, structuri de urgență birocratice etc.

Hazard = fenomen rar sau extrem de natură umană sau naturală care afectează viața, proprietățile și activitatea umană iar a cărui extindere poate duce la dezastre;

Hazarde:

geologice (cutremure, erupții vulcanice, alunecări de teren);

climatice (cicloane, inundații, secetă); de mediu (poluarea mediului, epizootii, deșertificare, defrișarea pădurilor);

epidemii și accidente industriale; războiul (inclusiv terorismul).

Conform acestei terminologii, se mai definesc:

criza = situație internă sau externă a cărei evoluție poate genera o amenințare asupra valorilor, intereselor și scopurilor prioritare ale părților implicate (separat sau împreună);

accident = întâmplare neprevăzută venită pe neașteptate, curmând o situație normală, având drept cauză activitatea umană;

accident complementar = accident care are loc pe timpul sau după desfășurarea unui dezastru natural, datorat acestuia.

Definiții pentru fenomene naturale distructive de origine biologică sau meteorologică, ori îmbolnăvirea unui număr mare de persoane sau animale, produse în mod brusc, ca fenomene de masă naturale:

alunecare de teren = deplasare a rocilor care formează versanții unor munți sau dealuri, pantele unor lucrări de hidroameliorații sau a altor lucrări de îmbunătățiri funciare;

cutremur = ruptură brutală a rocilor din scoarța terestră, datorită mișcării plăcilor tectonice, care generează o mișcare vibratorie a solului ce poate duce la victime umane și distrugeri materiale;

epidemii = răspândirea în proporții de masă a unei boli transmisibile la oameni;

epizootii = răspândirea în proporții de masă a unei boli transmisibile la animale;

fenomene meteorologice periculoase = fenomene meteorologice care afectează violent zone relativ mari de teren pe termen lung, provocând pierderi de vieți omenești, pagube materiale și degradarea mediului ambiant;

inundații = acoperirea terenului cu un strat de apă în stagnare sau mișcare, care prin mărimea și durata sa provoacă victime umane și distrugeri materiale ce dereglează buna desfășurare a activităților social-economice din zona afectată.

Definiții pentru evenimente cu urmări deosebit de grave asupra mediului înconjurător provocate de accidente datorate activității umane:

accident chimic = eliberarea necontrolată în mediul înconjurător a unei substanțe toxice pe timpul producerii, stocării sau transportului acesteia;

accident biologic = eliberarea necontrolată în mediul înconjurător a unui agent patogen pe timpul producerii, stocării, manipulării sau transportului acestuia;

accident nuclear = eveniment care afectează instalația nucleară și poate provoca iradierea și contaminarea personalului acesteia, populației sau a mediului înconjurător, peste limitele admise;

accident hidrotehnic = funcționare defectuoasă a unei construcții hidrotehnice ce duce la pierderi de vieți umane și distrugeri materiale, în aval de locația acesteia;

accidente majore la utilajele tehnologice periculoase = distrugerea sau avarierea unor utilaje tehnologice, datorită neglijenței umane, ducând la numeroase victime și mari pierderi materiale;

accidente majore pe căile de comunicații = întreruperea temporară a circulației, care generează distrugerea acestor căi de comunicații, victime umane, animale, cât și pagube materiale;

avarii majore la rețelele de instalații și telecomunicații = distrugerea parțială a rețelelor de instalații și telecomunicații datorită acțiunii umane sau naturale;

căderi de obiecte cosmice = pierderi umane sau distrugeri materiale generate de impactul produs asupra pământului de prăbușire a unor sateliți, meteoriți sau comete;

incendii de masă = ardere declanșată natural sau artificial, în urma căreia se produc însemnate pierderi de vieți umane, animale, precum și pagube materiale.

(Din <http://www.isubacau.ro/materiale/preg-pop/dezastrele.doc>)

Lecția V

Textul 1. Animale nou apărute în România

În ultima sută de ani, în fauna României au pătruns o serie de noi animale care îmbogățesc biodiversitatea țării. Unele au fost introduse ca specii strict destinate vânătorii și pescuitului, dar au reușit să evadeze, ocupând ecosistemele naturale prielnice. Altele au pătruns pe teritoriul țării ca urmare a unor fenomene precum schimbarea climei sau migrația în căutarea hranei. Iar restul speciilor au ajuns cu totul și cu totul accidental. Marea majoritate a acestor imigranți necuvântători este alcătuită din insecte și alte nevertebrate, însă mai bine cunoscute publicului larg sunt tot vertebratele.

Muflonul european, specie cu răspândire mediteraneană, strămoșul direct al oii domestice a fost dintotdeauna una dintre cele mai prețuite specii de vânat. Un prim lot de mufloni a fost eliberat în celebrul țarc de vânătoare de la Balc, din județul Bihor. În cursul celui de-al doilea război mondial, țarcul a fost distrus, populația rurală înfometată vânând toți muflonii. În anul 1966 statul român a cumpărat un lot de 33 de mufloni care au fost eliberați în pădurile Negureni și Mihai Eminescu, din sudul județului Constanța, precum și în apropierea orașului Cernavodă. Ulterior, au fost introduși în terenuri de vânătoare din jurul Bucureștiului, precum și în județele Alba, Argeș și Vâlcea. În prezent, mai trăiesc mufloni în județul Constanța.

Cerbul lopătar, adică o subspecie a acestuia adaptată la clima rece, a trăit pe teritoriul României în perioada Paleoliticului, după cum o dovedesc resturile osteologice. Dispărut din motive încă necunoscute, cerbul lopătar a fost colonizat la România în anul 1904, în fondul de vânătoare Șarlota, de lângă Timișoara. Din parcul de vânătoare de la Șarlota au fost transferate numeroase exemplare în mai multe județe ale țării. În prezent, îl întâlnim exclusiv în zonele cu păduri de foioase de la câmp și deal.

Câinele enot este o specie de câine sălbatic din aceeași familie cu lupul, vulpea, șacalul sau coiotul. Animal de talie mică (nu depășește 10 kilograme în greutate), cu un corp bondoc și îndesat, picioare scurte, are o blană lungă și zburlită, colorată în nuanțe de cenușiu, gălbui și negru. Sub gât și în regiunea obrazilor, blana este mai lungă, lăsând impresia că animalul poartă un fel de favoriți ("barba"). Prima semnalare oficială datează din anul 1951, undeva prin județul Ialomița. Animal

originar din Siberia orientală, câinele enot a fost introdus în partea europeană a URSS, sovieticii vânându-l pentru blana sa. În România enotul a pătrus, inițial, în județele din nord-estul țării (Maramureș, Suceava, Iași, Galați, Vaslui). În anul 1974 a fost semnalat și în județul Caraș-Severin. Astăzi, adevăratul "Cartier General" îl constituie Delta Dunării.

Șacalul a pătruns în fauna autohtonă încă de acum 50 de ani, la ora actuală numărul lor fiind în creștere în partea de sud-est a țării. A apărut în fauna României ca rezultat direct al încălzirii climei. Dacă primul șacal a fost semnalat în România în anul 1929, astăzi a început să fi observat din ce în ce mai des în majoritatea județelor țării. Originar din India, a pătruns prin Iran și Turcia în Europa, în special în Grecia, Bulgaria și Albania, de unde s-a "infiltrat" și în România. Astăzi este numeros în sudul Olteniei, Munteniei și Dobrogei este întâlnit și în județele Sibiu, Brașov și în Maramureș. Cei mai mulți șacali din România trăiesc, în prezent, în județele Tulcea (unde au gonit aproape toate vulpile din Deltă), Constanța, Călărași, Giurgiu și în împrejurimile Bucureștiului.

Bizamul este un rozător de apă cu o carte de vizită cu adevărat impresionantă. În Cehia, într-o localitate de lângă Praga, au fost eliberate câteva exemplare. În anul 1940, bizamii pătrund pe teritoriul românesc prin vest, în județul Bihor, ulterior înaintând, cu rapiditate, și în județele Timiș, Satu Mare și Arad. Bizamii ajung și în Delta Dunării, un adevărat paradis pentru specia lor, loc unde rozătoarele își proclamă "Cartierul General", pe urmă urcă de-a lungul Prutului, ajungând până la Suceava. Animal semi-acvatic, bizamul trăiește în jurul râurilor și lacurilor cu vegetație bogată, făcându-și galerii în maluri și diguri. Este un mare consumator de plante acvatice, dar mănâncă și scoici sau melci.

Iepurele de vizuină este o specie al cărei areal originar însumează bazinul Mării Mediterane, însă, în prezent, iepurele de vizuină a cucerit aproape tot continentul european. Expansiunea acestei specii a început acum aproximativ 3.500 de ani, când exploratorii fenicieni au ajuns în Peninsula Iberică, de unde au luat câteva perechi pe care le-au dus prin porturile unde poposeau. Adevărata revoluție iepurească a fost însă declanșată de romani, pentru care carnea iepurelui de vizuină devenise o delicată atât de prețuită, încât au ajuns să-i crească în zone special îngrădite denumite "leporaria". Atunci a început, de fapt, și domesticirea iepurilor, toți iepurii de casă de astăzi fiind urmașii unor exemplare sălbatice de *Oryctolagus cuniculus*, cum au denumit oamenii de știință specia. Iepurele de vizuină a fost colonizat și în România, prima oară în Transilvania, în jurul anului 1890. Următoarea populație a avut loc în anul 1905, pe un fond de vânătoare din apropierea comunei Cristești, de lângă Iași, printr-un lot de exemplare aduse din Franța. Odată cu anul 1973, s-au pornit campanii masive de colonizare în județele Vâlcea, Prahova, Maramureș, Suceava, Alba, Covasna, Dolj, Mureș, Buzău, Bacău, Botoșani, Sibiu, precum și în Ilfov.

Guguștiucul este rudă sălbatică a porumbeilor și-a extins foarte mult arealul în ultimele decenii, ajungând, la ora actuală, cea mai des întâlnită specie de păsări din România datorită prolificității extreme (scot 2, 3, 4, chiar și 5 rânduri de pui pe an, în funcție de hrană, vreme și gradul în care sunt deranjați de civilizația umană) și diminuării numărului de ulii porumbari și șoimi călători și dunăreni. Guguștiucul a apărut în România, prin sudul țării, zona Calafatului fiind culoarul de migrație și ocupare a teritoriului românesc, undeva în anii 1870-1877. Această pasăre a ajuns aproape să împingă la dispariție turturica, specie foarte apropiată, care se află în regres continuu, din cauza extinderii arealului guguștiucului, pasăre sedentară, mai robustă și agresivă și cu o dietă mai variată.

Șorecarul roșcat este cel mai mare și mai solid șorecar care trăiește în Europa, deosebindu-se de șorecarul comun, nu doar prin talia sa mai mare, ci și prin nuanțele mai roșcate ale penajului, precum și prin culoarea cozii, care este roșcat-deschis și nu prezintă bandăție transversală. Se hrănește îndeosebi cu șoareci, popândăi și șopârle, arareori reușind să prindă câte o pasăre. Stabilirea sa că pasăre sedentară în România se datorează iernilor tot mai blânde din ultimele decenii. La ora actuală, șorecarul mare a fost confirmat că pasăre clocitoare, existând câteva perechi stabilite în Dobrogea, îndeosebi în zona Munților Măcin.

Eiderul face parte din grupa așa-ziselor rațe marine. Are o înfățișare și un penaj elegante, sensibil diferite de cele ale găștelor și rațelor. Tot organismul său este perfect adaptat traiului în apropierea coastelor marine. Este o specie nordică, care clocește exclusiv pe coastele septentrionale

ale Europei, continentului nord-american și ale Siberiei orientale. Se hrănește în special cu crustacee și moluște, scoicile fiind favorite. Își face întotdeauna cuibul pe sol, în apropierea apei. Spre deosebire de celelalte specii de rațe sălbatice, eiderul are un zbor iute și puternic, putând atinge viteză de 113 km/oră. În România poposește doar în perioada migrației de iarnă. În ultimele decenii au fost observați câțiva indivizi răzleți care înotau în dreptul țărmurilor românești, în principal în zona costieră a Deltei Dunării, între Sfântul Gheorghe și Sulina.

Rândunica roșcată este o specie asemănătoare cu rândunica comună, diferențiindu-se de aceasta prin proporțiile aripilor și cozii și prin nuanțele mai viu colorate ale penajului. În prezent, cuibărește îndeosebi în zonele stâncoase, sub poduri sau în clădiri și cariere părăsite. Prima dovadă a clocirii sale pe teritoriul nostru vine sub forma unui cuib descoperit sub un pod din sudul Dobrogei, de către regretatul ornitolog Dionisie Linția (1946). În prezent cuibărește și în zona Carpaților Meridionali, îndeosebi în Munții Retezat, Munții Parâng și Munții Cernei. Existența ei a fost documentată și în Munții Apuseni. Cu toate acestea "Cartierul General" al speciei în România rămâne Dobrogea. Este o pasăre migratoare, care sosește în luna mai, perioada variind în funcție de condițiile climatice ale anului respectiv. Se hrănește numai cu insecte pe care le capturează în zbor.

În anul 1898, reputatul ornitolog Carl Ritter von Dombrovsky observa în România un exemplar al *cănărașului*. În anul 1964, ornitologul român Aurel Papadopol a descoperit-o ca pasăre clocitoare pe malul Mării Negre, la Agigea. În prezent, vrabia spaniolă este prezentă ca pasăre clocitoare în tot sudul țării, singurii factori limitanți fiind reprezentați de Munții Carpați și de temperaturile mai scăzute din Ardeal și Moldova. La oră actuală, cuibărește doar în colonii formate din maxim câteva zeci de cuiburi; cea mai mare aglomerare de vrăbii spaniole din România se află în Rezervația Pădurea Hagieni, din apropiere de Mangalia. Dieta sa este asemănătoare cu cea a vrăbiilor comune, fiind alcătuită din insecte și larvele acestora, semințe și resturi menajere comestibile.

(Din <http://www.descopera.ro/natura/7945194-animale-nou-aparute-in-romania>)

Lecția VI

Textul 1. Poluare

În Europa, transportul este responsabil pentru nivelurile nocive ale poluanților atmosferici și pentru un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră ale UE. Multe dintre problemele de mediu care decurg de aici pot fi rezolvate prin intensificarea eforturilor în vederea îndeplinirii noilor obiective ale UE, potrivit celui mai recent raport al Agenției Europene de Mediu (AEM).

Raportul anual al AEM analizează impactul transporturilor asupra mediului în Europa. Au existat unele îmbunătățiri, deși acestea pot fi parțial atribuite activității economice reduse din timpul recesiunii. În raport se afirmă că, pe măsură ce climatul economic se îmbunătățește, noile obiective ale UE în domeniul transporturilor ar trebui să-și concentreze eforturile pentru a reduce și mai mult impactul asupra mediului.

Deși a scăzut în ultimele două decenii, poluarea aerului reprezintă încă o problemă majoră în multe domenii. „Standardele Euro” pentru vehicule nu au reușit să reducă emisiile reale de NO₂ la nivelurile prevăzute în legislație, deși s-au realizat îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește calitatea aerului în ansamblu.

Intensificarea transporturilor de mărfuri conduce, de asemenea, la degradarea calității aerului. Transportul de mărfuri a fost una dintre cauzele principale ale creșterii concentrațiilor de NO₂. Intensificarea transportului maritim în ultimele două decenii a însemnat, de asemenea, că emisiile de oxizi de sulf care cauzează ploii acide au scăzut cu doar 14% din 1990, în ciuda îmbunătățirilor majore în ceea ce privește eficiența.

Jacqueline McGlade, directorul executiv al AEM, a afirmat: „Una dintre cele mai mari provocări ale secolului XXI va fi aceea de a atenua efectele negative ale transporturilor, precum gazele cu efect de seră, poluarea aerului și zgomotul, păstrând în același timp aspectele pozitive ale mobilității. Europa poate să se poziționeze ca lider prin intensificarea activității sale în domeniul

inovării tehnologice în mobilitate electrică. O asemenea schimbare ar putea transforma viața urbană.”

Alte tendințe și constatări:

- Oamenii care locuiesc în apropierea șoselelor aglomerate din Europa sunt încă deosebit de expuși la niveluri excesive ale poluării aerului. În 2010, s-au înregistrat niveluri nocive ale dioxidului de azot (NO₂) peste valorile limită legale în cazul a 44% dintre stațiile rutiere de monitorizare a traficului. În plus, nivelurile particulelor (PM₁₀) depășeau valorile limită la 33% dintre aceste stații. Acești poluanți pot afecta sistemul cardiovascular, plămânii, ficatul, splina și sângele.
- Europa trebuie să reducă și mai mult consumul de energie implicat de transporturi, întrucât nivelul a fost cu doar 4,3% mai mic în 2011 decât nivelul maxim atins în 2007. Consumul de energie din anumite ramuri ale sectorului de transporturi a fost puternic influențat de fluctuațiile economice din ultimii ani. Cererea de transport de marfă este deosebit de sensibilă la fluctuațiile economice. După o scădere bruscă între 2008 și 2009, aceasta a crescut cu 5,4% în 2010.
- Cererea de transport de pasageri a scăzut cu aproape 1% între 2009 și 2010. Acest lucru pare să contrazică tendința pe termen lung, întrucât cererea de transport de pasageri a crescut în mod constant în întreaga UE de la jumătatea anilor '90, de când există primele evidențe. Raportul precizează că utilizarea autovehiculului personal a rămas mai mult sau mai puțin constantă, în ciuda recesiunii economice și a fluctuațiilor mari ale prețului combustibililor din ultimul deceniu.
- În unele cazuri, prețurile pot influența oamenii să facă alegeri care sunt dăunătoare pentru mediu. Raportul precizează că, de la jumătatea anilor '90, achiziționarea unei mașini este din ce în ce mai ieftină în termeni reali, în timp ce călătoria cu trenul și transportul de pasageri pe apă au devenit mai scumpe. Cu toate acestea, autovehiculele noi sunt din ce în ce mai eficiente. În medie, autovehiculele vândute în 2011 au fost cu 3,3% mai eficiente decât media celor vândute în anul precedent.
- Sectorul transporturilor trebuie să reducă emisiile de dioxid de carbon cu 68% între 2010 și jumătatea secolului în vederea îndeplinirii obiectivului UE. Emisiile de gaze cu efect de seră provenite din transporturi au scăzut cu 0,4% între 2009 și 2010, iar primele estimări indică o scădere similară între 2010 și 2011.
- Zgomotul este un alt impact al transporturilor care poate cauza probleme grave de sănătate. Raportul constată că, în cele mai mari orașe din Europa, trei din cinci rezidenți sunt expuși la niveluri de zgomot nocive provocate de trafic. Chiar și în zonele rurale, 24 de milioane de europeni sunt expuși la zgomote nocive provocate de trafic pe timp de noapte. Acest lucru poate cauza atât probleme fizice, cât și psihologice.

(Din <http://www.eea.europa.eu/ro/pressroom/newsreleases/poluarea-cauzata-de-trafic-este>)

Lecția VII

Textul 1. Aromânii

De când Filip al doilea, rege al Macedoniei, a unit toate triburile de păstori din masivele Gramostea, Pind și Rodopi, din teritoriile cuprinse între țărmurile Mării Adriatice, Mării Egee, Mării Negre și malurile sudice ale Dunării și până la încheierea războiului Balcanic din 1913, când Macedonia a fost împărțită între Turcia, Grecia, Bulgaria, Serbia și Albania, s-a format un popor purtător și păstrător al valorilor civilizațiilor elene, latine și bizantine. Istoria balcanică, foarte săracă în dovezi istoriografice, a lăsat loc multor presupuneri lansându-se multe teorii, multe dintre ele influențate politic. Majoritatea autorilor îi privesc pe aromâni ca fiind urmașii romanizați ai vechilor traci sau iliri. De la țărmul Mării Egee până la țărmul Mării Adriatice, de la Lacul Ohrid,

izvoarele Vardarului și Munții Rodopi și până mai jos de Muntele Olimp "Elimb" ei sunt autohtoni. Evoluția istorică, economică și culturală a lor a fost foarte mult influențată de relief, de geopolitica regiunii (interesele marilor puteri în zonă) și de trăsăturile lor fizice și morale.

Vorbitorii de armână¹² se definesc ca aparținând unui grup etno-lingvistic unitar. În mod tradițional se diferențiază în armân și râmân. Remarcabila unitate a limbii armâne se poate explica prin istoria comună tuturor grupurilor de armâni. Și după prima dislocare importantă de după anul 1760, după arderea Moscopolei¹³ și a Gramostei¹⁴, limba a rezistat influențelor inerente ale altor limbi de contact. Acum acest nucleu comun există și facilitează pentru bunii cunoscători ai limbii, comunicarea dintre grămosteni, pindenii și fârșeroți¹⁵. În vocabularul limbii există cuvinte moștenite din latină, intrate din greacă și împrumutate din turcă, slavă, albaneză. Această structură constituie o istorie prescurtată a limbii armâne.

Dicționarul aromân al lui Tache Papahaghi, constituie un studiu amplu și a rămas principala lucrare ce furnizează date de referință, multe nevalorificate. Sutsata pune la dispoziția tuturor celor interesați de limba aromână un dicționar aromân-român cu peste 25.000 de termeni.

Îmbinare perfectă între rafinament, eleganță, sobrietate și spirit practic, acesta este portul armânesc. Mediul de viață din zonele de relief muntoase precum și faptul că preocuparea de bază era crescutul oilor și materia primă folosită pentru îmbrăcăminte era lână. Prelucrarea lânii se făcea în familie iar îmbrăcăminte se confecționa din țesături de către croitori (araftsa).

Tradițiile și obiceiurile sunt un ansamblu de concepții, de datini și credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit prin viu grai din generație în generație constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică. Obiceiurile străvechi au încărcături valorice și semnificații profunde privind viața omului, a relațiilor lui cu natura și lumea înconjurătoare și diverse aspecte ale rânduiei ei.

(Din <http://www.aromanii.ro/aromanii/>)

Lecția VIII

Textul 1. Minerale

Mineralele, minereurile și rocile reprezintă trei categorii diferite de ale geologiei, cunoscute sub denumirea generală de „pietre”. Acestea se găsesc la nivelul litosferei, adică al scoarței terestre, o zonă concentrată și superficială a Pământului, care include atât crusta cât și partea extrem periferică a mantalei superioare. Grosimile ei sunt foarte reduse (10-15 km) în ariile oceanice, dar ajung în ariile continentale și la grosimea de 30-50 până la 80 de km. Litosfera este formată din suprapunerea și întrepătrunderea a numeroase corpuri geologice, de forme, origini și dimensiuni adesea diferite. Aceste corpuri sunt alcătuite din roci din aproape același tip, iar rocile din minerale. Mineralele sunt corpuri naturale solide, cristalizate sau amorfe cu compoziție chimică bine definită, aflate în interiorul sau la suprafața Terrei. În natură circa 2500 de minerale, denumirile lor putând proveni de la compozițiile fizice sau chimice, fi de la numele localităților sau a zonelor de unde provin, sau din denumiri grecești ce reprezintă care era utilizarea sau caracteristica acestuia în antichitate, iar unele minerale poartă chiar numele descoperitorilor sale.

(Din <http://mineralul.blogspot.ru/2010/10/originea-mineralelor-minereurilor-si.html>)

Textul 2. Care este cel mai important proiect al României în domeniul gazelor naturale?

Ministrul Energiei, Eugen Nicolescu, a explicat care este cel mai important proiect de infrastructura în domeniul gazelor naturale, în contextul în care rușii au anunțat că renunță la

¹² aromână

¹³ Moscopole – orașul propriu-zis dar și grupul de localități care radiau prin acesta sau prin ele înseși, în sistemul clientelar al celei dintâi este socotit unul din marile orașe aflate la vremea respectivă în Imperiul Otoman.

¹⁴ Gramoste – fostul sat, care a fost distrus în secolul XVIII.

¹⁵ După zonele din care provin, aromânii din Dobrogea se împart în cinci grupuri, denumite și ramuri sau tulpini: pindenii, grămosteni, fârșeroți, moscopolenii, muzachearii.

construirea gazoductului South Stream, care ar fi tranzitat teritoriul Bulgariei. "Pentru România, cel mai important proiect de infrastructură în domeniul gazelor naturale este conducta Dobrogea-Podișor, care va aduce gazele din Marea Neagră în sistemul românesc de transport. Este un proiect de 230 milioane de euro pe care sperăm să îl finalizăm cu sprijinul financiar al Comisiei Europene", a declarat Nicolescu pentru Mediafax.

Directorul grupului rus Gazprom, Alexei Miller, a anunțat că a pus cruce gazoductului South Stream. Președintele rus Vladimir Putin acuză că piedicile puse de Europa acestui proiect sunt împotriva intereselor economice europene și produc pagube însemnate.

"Observăm obstacole ridicate pentru a împiedica realizarea" gazoductului, a spus Putin. "Dacă Europa nu dorește să ducă proiectul la îndeplinire, atunci nu va fi realizat... Credem că este împotriva intereselor economice ale Europei și provoacă pagube", a arătat acesta.

Putin a mai spus că Bulgaria este presată de UE să reziste proiectului: "Dacă Bulgaria nu este lăsată să se comporte ca un stat suveran, să ceară bani pe profitul pierdut de la Comisia Europeană".

Proiectul ar fi pornit din Rusia, ar fi ajuns în Bulgaria pe sub Marea Neagră, ocolind Ucraina. Din țara vecină, gazoductul s-ar fi ramificat spre Italia și Austria. România nu ar fi fost prinsă în proiect.

Care ar putea fi alternativa? Ideea ar consta în interconectarea rețelei existente de conducte dintre Slovacia, România și Ucraina printr-un gazoduct nou de 570 de km. Acesta ar urma să aducă resursa naturală din vestul Europei în Balcani, potrivit lui Tomas Marecek, șeful Consiliului Director al Eustream, compania care operează rețeaua de gazoducte din Slovacia. Costurile proiectului ar urma să ajungă la 750 de milioane de euro, potrivit primelor estimări, o sumă de 20 de ori mai mică decât cele anunțate pentru South Stream, având în vedere că nu trebuie să fie construit pe sub mare, ca în cazul proiectului rusesc. El va porni din localitatea Velke Kapusany din estul Slovaciei, apoi se va lega de conducta Soyuz neutilizată din Ucraina, până la granița României și, de acolo, până la conducta care trece prin România și aprovizionează Bulgaria. Momentan, proiectul este doar la faza de idee și nu a fost discutat la nivel politic.

(<http://www.ziare.com/economie/gaz/care-este-cel-mai-important-proiect-al-romaniei-in-domeniul-gazelor-naturale-1336537>)

Textul 3. Comoara din România. "ROMÂNIT"

Pe teritoriul României, chihlimbarul, cunoscut și sub denumirea de românit, a fost cunoscut ca piatră de leac, cult sau podoabă, fiind găsit de arheologi la Cucuteni, Petrești, și în județul Buzău la Meledic și Sărata Monteoru. Însă, cele mai mari cantități de chihlimbar din România s-au obținut în zona munților Buzăului, pe teritoriul comunei Colți, unde au fost semnalate cele mai multe aflorimente de chihlimbar din țară.

Chihlimbarul descoperit la Colți nu se poate compara cu marile rezerve existente în lume, dar prin varietatea culorilor sale și prin calitatea sa este considerat de unii geologi cel mai valoros din lume.

Prima atestare documentară cu privire la folosirea chihlimbarului în zona Colți datează din perioada domniei lui Mihnea-Vodă (1577-1583), când în timpul unei vizite, împreună cu soția sa, oferă bisericii de la Aluniș o danie ce cuprindea și o ușă încrustată cu bucăți de chihlimbar.

La Colți, primele exploatări prin șanțuri, puțuri și galerii rudimentare au fost făcute între anii 1828-1834 în locul numit Fața Budei. De altfel, în secolul al XIX-lea chihlimbarul românesc a dobândit un renume internațional, fiind folosit la confecționarea țigaretelor, muștiucurilor de pipă și a narghilelelor, considerându-se că folosirea chihlimbarului împiedică transmiterea germenilor.

În anul 1980, la Colți se inaugurează Muzeul Chihlimbarului, ce adăpostește o varietate de mostre de chihlimbar provenite din zăcămintele extrase din Munții Buzăului și un bogat material iconografic, unelte, instrumente, documente, fotografii, bijuterii din epoca modernă și contemporană, obiecte de etnografie și artă populară. Însă fala colecției (una dintre cele mai valoroase din lume), este o piatră de chihlimbar de 1,857 kg.

Nicăieri nu se întâlnesc atâtea nuanțe de culori: de la negru opac la negru verde, negru galben, de la maroniu sidefat până la galben strălucitor.

(Cătălin Florescu, *Comoara din vecini: Chihlimbarul de Colți. Viața liberă, 09 August 2013*).

Lecția IX

Textul 1. VITICULTURA

Cultura viței de vie poate fi practică, în România, pe aproape întreg teritoriul țării, începând de la Dunăre, în sud, până în județele Botoșani și Maramureș, în nord. Numai câteva județe situate în zone de mai mare altitudine (Brașov, Covasna, Harghita) și un singur județ din extrema nordică a țării (Suceava) nu oferă condiții prielnice pentru viticultură.

Clima dealurilor, favorabilă pentru viticultură, este asigurată de resursele helietermice bogate din perioada de vegetație a viței de vie (lunile aprilie - octombrie), care cresc din nordul spre sudul țării, de toamnele lungi și însorite, de lipsa precipitațiilor în exces, mai ales în lunile de vară și toamnă și, în general, de absența oricăror excese climatice care ar putea crea probleme în realizarea calității vinurilor.

O importantă premisă a calității și originalității vinurilor românești este cea a soiurilor care stau la baza producerii lor, asociate în sortimente potrivit vocației fiecărei podgorii.

Din sortimentul viticol al României fac parte câteva soiuri autohtone valoroase, păstrate în cultura și după invazia filoxerei, precum și o serie de soiuri străine, cu aptitudini oenologice recunoscute.

Din prima grupă se disting, prin importanță, următoarele soiuri de struguri:

- pentru vinuri albe: Grasă de Cotnari, Fetească albă, Fetească regală, Galbenă de Odobești;
- pentru vinuri roșii: Băbească neagră, Fetească neagră;
- pentru vinuri aromate: Tămâioasa românească, Busuioaca de Bohotin.

Din grupa soiurilor de proveniență străină fac parte:

- pentru vinuri albe: Riesling Italian, Sauvignon, Pinot gris, Chardonnay, Traminer roz,

Aligote;

- pentru vinuri roșii: Cabernet Sauvignon, Pinot noir, Merlot, Burgund mare;
- pentru vinuri aromate: Muscat Ottonel.

Sortimentul pentru vinurile albe este dominat de 3 soiuri, două autohtone și unul de origine străină: Fetească albă, Fetească regală și Riesling Italian.

Dintre soiurile pentru vinuri roșii, cea mai mare extindere revine soiurilor Cabernet Sauvignon și Merlot.

Datorită condițiilor de climă, sol și sortiment, care diferă chiar și pe areale restrânse, în România se produce o gamă largă de vinuri și băuturi pe baza de must și vin. Sunt astfel prezente în sortimentul românesc vinurile albe seci (cu zahăr de cel mult 4 g/l), demiseci (zahăr cuprins între 4 și 12 g/l), demidulci (zahăr între 12 și 50 g/l) și dulci (zahăr peste 50 g/l), vinurile roșii (în general seci), vinurile aromate, realizate în mod obișnuit ca vinuri demidulci și dulci.

În funcție de soi, podgorie și an de recoltă, vinurile se încadrează în categoria celor de consum curent (cu tărie alcoolică de 8 - 10,5°) și a celor de calitate superioară (tărie alcoolică peste 10,5°). Unele vinuri de înaltă calitate care se disting prin însușirile lor de originalitate imprimate de locul de producere, de soiuri, de metodele de cultură și de procedeele de vinificare se încadrează în categoria vinurilor cu denumire de origine controlată (DOC).

Gama vinurilor și băuturilor pe bază de must și vin produse în România se completează cu vinurile spumante (produse prin procedeul tradițional de fermentare în butelii), cu vinurile spumoase (impregnate cu bioxid de carbon), cu vinurile aromatizate (mai ales vermuturi), precum și cu băuturile alcoolice de tip Brandy (denumite „vinarsuri”) obținute prin învechirea distilatelor de vin în butoaie de stejar.

Intrucat sortimentul viticol constituie un factor de bază al calității și diversității vinurilor românești, vom face referiri la principalele soiuri de struguri cultivate și la vinurile pe care acestea le produc.

(<http://chimie-biologie.ubm.ro/Cursuri%20online/MODORAN%20DOREL/Tehnologia%20vinului.pdf>.)

Textul 2. RĂSPÂNDIREA SERICICULTURII ÎN ROMÂNIA

Despre creșterea viermilor de mătase și producerea firelor de mătase naturală, îndeletnicire străveche în România, se spune că dacă s-ar valorifica toate condițiile existente la potențialul lor maxim, aceasta ar echivala cu o adevărată „mină de aur” inepuizabilă.

În acest sens, specialiștii apreciază că pentru creșterea producției de gogoși de mătase este necesară nu numai punerea în valoare a condițiilor pedoclimatice ale țării noastre, favorabile pentru dezvoltarea sericiculturii, cât mai ales reactualizarea acestui bun câștigat de sute de ani: tradiția borangicului românesc. Primele preocupări legate de cultivarea duzilor și creșterea viermilor de mătase au apărut în țara noastră în secolul XIV, mai întâi în Transilvania (anul 1348) și apoi în Banat. În Moldova și Muntenia, sericicultura a fost introdusă de către turci, în secolul XVIII. De la Turci ne-a rămas cuvântul borangic (rezultat din cuvântul turcesc „buriincuk”), denumire veche pentru mătasea naturală, care de fapt reprezintă fir nerăsucit, rezultat prin tragere de pe gogoșile viermilor de mătase.

Practic, sericicultura a început să se răspândească mai mult în ținuturile românești în secolele XVII și XVIII, deși există păreri că plantațiile de dud și creșterea viermilor de mătase au constituit preocupări mult mai vechi.

În Transilvania și Banat sericicultura a pătruns din Apus și în special din Italia, unde această îndeletnicire era deja bine cunoscută și dezvoltată. Dezvoltarea sericiculturii în Banat era favorizată de climatul potrivit creșterii duzilor în această parte a țărilor românești și în mod suplimentar de „legile” date de împărăteasa Imperiului romano-german, Maria Tereza (1740-1780), în perioada anilor 1764-1765, prin a căror aplicare multe șosele au fost plantate cu duzi, pe ambele părți.

Trebuie subliniat faptul că în secolul al XIX-lea au apărut publicații (cărți, articole), prin care se aducea la cunoștința unui public mai larg, necesitatea dezvoltării sericiculturii și avantajele ei. Un exemplu în acest sens îl constituie traducerea în 1823 a cărții lui Ludovic Mitterpacher, intitulată „învățătură despre cultura sau creșterea duzilor și a viermilor de mătase”. Tot în anul 1823, Ioan Tomici a publicat în Transilvania o lucrare ce trata despre agricultură și creșterea viermilor de mătase. De asemenea, în anul 1846, în gazeta „învățătorul satului” se publicau articole prin care se dădeau indicații privind înmulțirea duzilor și creșterea viermilor de mătase. Un an mai târziu, deci în 1849, Petrache Poenaru (1799-1875), unul din redactorii foii „învățătorul satului”, a publicat în București o carte despre sericicultură, în care subliniază importanța plantării duzilor și creșterii viermilor de mătase. În același an s-a tipărit o altă carte în București intitulată „învățătură pentru prăsirea duzilor și creșterea gândacilor de mătase, adunate și întocmite pe clima țării românești de la clucerul și cavalerul Petru Poenaru”.

În scopul răspândirii sericiculturii, s-au luat unele măsuri și în Moldova, ca cea din anul 1845, prin care s-au distribuit gratuit de către stat, un număr de 60 000 duzi, care au fost plantați în sate din sudul provinciei.

Este de menționat și preocuparea destul de veche, de înființare de pepiniere și plantații de dud și importarea de ouă de viermi de mătase, din specia *Bombyx mori*, din țări cu sericicultură dezvoltată, ca Franța, Italia sau chiar Japonia. Astfel de pepiniere s-au organizat la Pantelimon, iar mai târziu, în anul 1864, s-au înființat alte pepiniere de duzi, la Iași, Brăila, Giurgiu și în Bărăgan, pentru fiecare acordându-se suprafețe însemnate de teren. Acestea distribuiau gratuit puieți de dud și ouă de viermi de mătase, importate.

La începutul secolului XX s-au organizat primele stațiuni mici destinate obținerii și selecționării ouălor de viermi de mătase.

După primul război mondial, care a perturbat și în România în mare măsură organizarea și dezvoltarea sericiculturii, s-a reluat această activitate prin înființarea de noi regiuni sericicole, ca cele din Orșova și Lugoj. În orașul Lugoj s-a organizat și o fabrică de prelucrare a mătăsii naturale, care funcționează și astăzi sub denumirea de „Societatea Comercială Filseta S.A.”, ca un rezultat al extinderii sericiculturii în această regiune a țării.

(Din <http://www.viermidematase.info/rasandirea-sericiculturii-in-romania>)

Anexa II

Texte de traducere de control din limba rusă în limba română

Lecția I

Республика Румыния расположена на юго-востоке Центральной Европы, в бассейне Нижнего Дуная. Площадь государства – около 240 тыс. кв. км (немногом меньше территории Великобритании). Границы ее определены мирным договором 1947 года, их общая протяженность – 2733 км. На востоке Румыния омывается Черным морем, протяженность морских границ – 225 км. На севере и северо-востоке граничит с Молдовой (450 км), на северо-западе – с Венгрией (443 км), на юго-востоке – с Сербией (476 км), на юге – с Болгарией (608 км), на севере и востоке – с Украиной (362 км и 169 км соответственно). В центральной и северной части – горы Восточные и Южные Карпаты (высшая точка гора Молдовяну, 2544 м) и Трансильванское плато, на западе – Западные Румынские горы, на юге – Нижнедунайская равнина, на юго-востоке – плато Добруджа, к востоку от реки Сирет – Молдовская возвышенность. На западе в пределы Румынии входит восточная окраина Среднедунайской равнины. На территории страны находится около половины крупной европейской горной системы Карпат, которые занимают свыше 2/5 площади страны. Это один из главных факторов, обуславливающих порайонные климатические и почвенно-растительные различия на большей части ее территории. Более 30% территории Румынии лежит – на высоте свыше 800 м над уровнем моря. Предгорья Карпат и плато, расположенные по внешней и внутренней склонам Карпатской горной дуги на высоте от 200 до 800 м, занимают 37%, а равнины и низменности (ниже 200 м) – 33% территории Румынии.

Полезные ископаемые Румынии достаточно разнообразны; по разведанным запасам некоторых из них — природного газа, нефти, каменной соли, марганца, золота — страна занимает первое место в Европе. Залежи каменной соли могли бы многие годы удовлетворять потребности всей Европы. Во многих местах страны залегают уголь, но их общие запасы невелики (порядка 6-7 млрд. т) и представлены преимущественно лигнитами. Каменного угля мало. Многочисленны залежи и рудных ископаемых; и хотя месторождений с крупными запасами мало, в сумме они создают необходимую основу для полного удовлетворения нужд страны в свинце, цинке, марганце, алюминии и способны обеспечить значительную часть потребности в меди. Среди европейских государств Румыния по праву может быть названа страной природного газа, нефти и каменной соли. Именно эти ископаемые служат основой для быстро развивающейся энергетики и химической промышленности. Уже на протяжении века Румыния известна как страна со значительными запасами нефти. Исследования последнего периода доказали, что она еще богаче высококачественным природным газом (с содержанием метана более 99,5%); запасы природного газа исчисляются сотнями миллиардов кубометров и в пересчете на условное топливо значительно превосходят известные запасы нефти. Климат умеренный, континентальный. На равнинах средние температуры января от -5 (в горах от -10°C) до 0°C; июля от 20 до 23°C. В год выпадает 300-700 мм осадков. Горы зимой 3-4 месяца покрыты снегом. Главная река – Дунай с притоками Жиу, Олт, Сирет, Прут. На западе крупная река Муреш (приток Тисы). От своего источника до слияния с водами Черного моря Дунай

проходит путь в 2860 км, из которых 1075 км – по территории Румынии. Дельта Дуная, сказочный край каналов, озер и холмов, тростника и ив, расположена на площади 5640 кв. км, из которых 4340 кв. км принадлежат Румынии.

(Din <http://catalog.fmb.ru/romania2.shtml>)

Lecția II

Карпаты – горная система на востоке Центральной Европы, на территории Венгрии, Чехии, Словакии, Сербии, Польши, Украины и Румынии. Протягивается на 1500 км от Девинских Ворот на западе (Словакия) до Железных Ворот на Дунае (Румыния) на востоке, образуя выпуклую к северо-востоку дугу, замыкающую Среднедунайскую равнину. Наибольшей ширины (до 430 км) достигает на юго-востоке, в центральной части — около 120 км, на северо-западе – до 250 км. Карпаты – один из главных водоразделов Европы между Балтийским и Чёрным морями – состоят из кулисообразно расположенных горных массивов и хребтов, расчленённых продольными и поперечными долинами бассейнов рек Вислы и Одры на севере, Днестра на северо-востоке и Дуная на востоке и юге. Орографически выделяются Западные Карпаты, Восточные Карпаты (часть которых называются Украинские Карпаты), Бескиды, Южные Карпаты, Западные Румынские горы и Трансильванское плато. Вдоль всей внешней стороны дуги Карпат протягивается полоса предгорий шириной до 40-60 км. Преобладающие высоты Карпат – 800-1200 м, наибольшая высота 2655 м (г. Герлаховски-Штит в Татрах). На территории Украины Карпаты находятся в пределах Львовской, Ивано-Франковской, Черновицкой (Предкарпатье) и Закарпатской области (Закарпатье). В Карпатах чётко проявлена высотная поясность в распределении ландшафтов. В предгорьях распространены лесостепи, дубовые и буково-дубовые леса; в горнолесном поясе (на высоте 550-800 м) – дубовые, выше (до высоты 1550 м) – буковые и смешанные леса, на высоте 1500-1800 м – хвойные леса, сменяющиеся поясом субальпийских лугов и кустарников (полонии). Почвы соответственно горнолесные бурые и горно-подзолистые, на полонинах – горные торфяно-луговые. Климат Карпат умеренный, переходный от морского к континентальному. Средние температуры января от -3 до -5°C в Предкарпатье и Закарпатье и от -10 до -12°C в горах, июля 17-20°C, в горах до 16-17°C. Осадков 770-1500 мм и более в год.

(Din <http://www.mining-enc.ru/k/karpaty/>)

Lecția III

Чёрное море (болг. Черно море, укр. Чорне море рум. Marea Neagra, тур. Karadeniz) – внутреннее море бассейна Атлантического океана. Проливом Босфор соединяется с Мраморным морем, далее, через пролив Дарданеллы – с Эгейским и Средиземным морями. Керченским проливом соединяется с Азовским морем. С севера в море глубоко врезаются Крымский полуостров. По поверхности Чёрного моря проходит водная граница между Европой и Малой Азией.

Площадь Чёрного моря – 422 000 км² (по другим данным – 436 400 км²). Очертания Чёрного моря напоминают овал с наибольшей осью около 1150 км. Наибольшая протяжённость моря с севера на юг – 580 км. Наибольшая глубина – 2210 м, средняя – 1240 м.

Море омывает берега России, Украины, Румынии, Болгарии, Турции и Грузии. На северо-восточном побережье Чёрного моря расположено территориально-государственное образование Абхазия, признаваемое большинством стран мира как часть Грузии.

Характерной особенностью Чёрного моря является полное (за исключением ряда анаэробных бактерий) отсутствие жизни на глубинах свыше 150-200 м за счет насыщенности глубинных слоёв воды сероводородом.

Чёрное море – важный район транспортных перевозок, а также один из крупнейших курортных регионов Евразии.

Помимо этого, Чёрное море сохраняет важное стратегическое и военное значение. В Севастополе и Новороссийске находятся основные военные базы российского Черноморского флота.

Зимой Черное море полностью не замерзает. Только в северо-западной части (в районе Одессы) небольшой участок моря замерзает на непродолжительное время. Однако в византийских летописях есть упоминания о полном замерзании Черного моря (Понта) в 401 г. и в 762 г. н.э.

Растительный мир Черного моря включает в себя 270 видов многоклеточных зелёных, бурых, красных донных водорослей (цистозира, филофора, zostера, кладофора, ульва, энтероморфа и др.).
(Din <http://www.blackmore.ru/>)

Lecția IV

Типы климата различных областей Румынии значительно отличаются друг от друга. При этом решающую роль играет не разница географических широт, достигающая лишь 5°, а обилие горных поднятий. Для последних характерен горный климат, совершенно отличный от климата равнин. Горы разделяют страну на ряд климатических провинций, подверженных влиянию тех или иных морей или больших пространств суши. Так, на западе, в Трансильвании и Кришане, сказывается влияние Атлантического океана, на юго-западе, в Банате и Олтении, – Средиземного моря, на востоке, в Молдавии и Мунтении, – степей Украины.

Направление господствующих ветров летом совпадает с западным потоком, распространяющимся над всей Европой, зимой определяется положением Румынии на южной окраине выступа сибирской области высокого давления, вызывающей здесь воздушные течения, направленные к югу и юго-западу. Горные хребты в отдельных местах значительно изменяют направление ветров, получающих при этом местные названия. Так, господствующий в Молдавии, Мунтении и Добрудже северо-восточный ветер называется "кривец", господствующий в Олтении западный – "аустру". Ветры, огибающие Карпатскую дугу, достигают очень большой скорости. Так кривец, приносящий зимой морозы, а летом – жару и засуху, иногда бывает так силен, что переносит через Серет камешки, величиной с горошину.

Характерное течение времён года в нагорных районах Румынии следующее: снежный покров сходит в среднем во второй декаде марта. Весна бывает короткой и дружной. Однако весенняя погода отличается непостоянством. Сильные переменные ветры часто приносят дожди. Речки взбухают и разливаются, дороги превращаются в непролазную грязь. В течение первой половины лета дожди и облачность умеряют жару. Осадки достигают максимума в июне. Часто дожди носят ливневый характер и сопровождаются грозами. В предгорьях Карпат иногда выпадает до 100 - 150 мм осадков в день. Массы воды устремляются в долины и вызывают катастрофические наводнения. Но в общем обилие влаги в мае - июне весьма благоприятно отражается на сельскохозяйственных культурах. Точно так же благоприятна для них и погода во второй половине лета. В июне - августе, когда наливаются и зреет колос, обычно устанавливается сухая и жаркая погода. Осень – лучшее время года. В сентябре - октябре жара умеряется, но небо всё ещё ясное, ветры ослабевают. В начале ноября случаются первые заморозки, в конце - выпадает первый снег. Однако он не бывает устойчив и через несколько дней сходит. Продолжительность снегового покрова в течение зимы сильно меняется от года к году. Бывают зимы, когда устойчивый снеговой покров не образуется вовсе, но бывают и такие, когда он держится весь декабрь, январь и февраль. Обычно в долине Дуная снега бывает так мало, что овцы, пригоняемые сюда из Карпат на зимние пастбища, легко добывают подножный корм. Но иногда ударяют сильные морозы или в степи разыгрываются необычайной силы бураны, и тогда скот гибнет

тысячами. Нередко зимой, даже в январе, случаются оттепели, почва почти не промерзает.

Климат отдельных областей, значительно отличается от этой средней схемы. Так, в Добрудже климат засушливый, снег почти не лежит, на побережье дуют морские бризы. В Южной Буковине устойчивая зима напоминает русскую. В Трансильванской котловине зимы тоже суровые, и подолгу висят туманы. Наоборот, климат Баната и Олтении отличается мягкостью и вторым осенним максимумом осадков. Но наибольшие отличия имеет климат Карпат. Черты его, общие для всех гор умеренного пояса, изменяются с высотой. На вершинах Трансильванских Альп снег лежит до 8 месяцев, но инсоляция зимой велика. Такой климат, подобный климату горных курортов Швейцарии, делает Трансильванские Альпы излюбленным местом экскурсий туристов и лыжников.

(Din <http://geography.su/books/item/f00/s00/z0000076/st028.shtml>)

Lecția V

Основными типами растительности Румынии являются степь, лесостепь, лиственные, смешанные и хвойные леса. Типы растительности Румынии чередуются закономерно, образуя растительные зоны. Однако последние, в отличие от растительных зон России, не вытянуты в широтном направлении, а охватывают одна другую кольцеобразно. Это объясняется гористостью страны, вследствие которой вертикальная зональность получает большее значение, чем широтная. Центральное Карпатское кольцо определяет конфигурацию растительных зон точно так же, как распределение почвенных зон, климатических провинций и т. д.

В пределах равнин и холмистых предгорий растительность Румынии полностью утратила свой первоначальный естественный облик, уступив место полям, фруктовым садам и виноградникам.

Степи занимают нижний ярус растительного амфитеатра Румынии. Степями заняты на востоке страны северная и южная оконечности Молдавского плато, на юге – равнина Добруджи, Валахская, или Нижне-Дунайская, низменность, на западе – Паннонская, или Средне-Дунайская. Восточные и южные степи на чернозёмных почвах, в естественном состоянии злаковые разнотравные с заметным преобладанием ковыля, в настоящее время сплошь распаханы и превращены в поля пшеницы, кукурузы и других злаков. Степи Добруджи носят засушливый характер, расположены на каштановых почвах, содержат полынь и другие сухолюбивые растения. Степи Паннонской низменности, периодически сильно увлажняемые, носят скорее характер разнотравных и чередуются с обширными поёмными лугами и солонцами.

По мере приближения к Карпатам и увеличения холмистости среди полей Кымпии появляется всё большее количество островков леса, местность приобретает характер лесостепи. В средней возвышенной части Молдавии, в холмистой Валахии и по внешней окраине Западных Румынских гор дубовые леса получают преобладание над открытыми пространствами. В них примешиваются к дубу другие широколиственные породы: бук, граб, липа, ильм, клён и др. В глухих местах под верхним ярусом развит густой подлесок, вблизи же селений он вырублен и вытоптан скотом, лес здесь часто получает форму редколесья.

Начиная с высоты 500 - 600 м, дуб уступает место буку. Сначала смешанные с другими лиственными породами, затем чистые и, наконец, буково-хвойные леса занимают все склоны гор до высоты 1.300 - 1.500 м. Местами в них вклиниваются березняки. Выше буковых идут хвойные леса, состоящие преимущественно из ели и пихты. Ель заходит дальше пихты и образует верхнюю границу леса, вблизи которой к ней примешивается сосна, лиственница и изредка тис. Хвойные леса Трансильванских Альп ещё сохраняют девственный характер, завалены буреломом и трудно проходимы. В них встречаются великаны до 50 - 60 м высоты.

Наиболее высокие вершины гор или скалисты и совершенно лишены растительности, или покрыты субальпийскими лугами с низкорослой травой. Горные луга особенно развиты

на волнистых плато, увенчивающих многие массивы Трансильванских Альп. В понижениях плато встречаются торфяники. По верхней границе леса распространены стелющиеся кустарники (стланики), заросли можжевельника, рододендронов и т. д.

Живой мир Румынии может считаться сравнительно богатым. В густонаселённых районах страны многие млекопитающие исчезли или сильно уменьшились в числе. В этих местах сохранилось ещё довольно много грызунов, которые нередко причиняют значительный вред посевам. В лесных районах ещё сравнительно многочисленны волк, лисица, медведь, рысь, лесная (дикая) кошка, куница, кабан, благородный олень, косуля; на высотах встречается серна. Очень многочисленны в местной фауне птицы, среди которых богато представлены, в частности, хищные; для степных районов из птиц характерны дрофы. В плавнях и дельте Дуная весной и осенью - колоссальное количество перелётной птицы; здесь гнездятся многие утки, гуси, лебеди, цапли, пеликаны и фламинго. Пресные воды богаты рыбой, в числе других здесь водятся различные осетровые, сельди, сом, карп, судак, щука и другие. Из беспозвоночных богато представлены насекомые и моллюски; так в реках Румынии известно более 40 видов пресноводных моллюсков, многочисленны они и в озёрах Добруджи.

(<http://geography.su/books/item/f00/s00/z0000076/st028.shtml>)

Lecția VI

Экологи Румынии, Украины и Молдовы реализуют совместный проект «Трансграничное сотрудничество для предотвращения последствий стихийных бедствий и уменьшения загрязнения окружающей среды в Еврорегионе Нижний Дунай».

Директор Института зоологии Академии наук (АНМ) Ион Тодераш сказал во вторник на пресс-конференции, что в реализации проекта участвуют представители четырех учреждений, среди которых румынский университет "Нижний Дунай", Институт зоологии АНМ, Институт геологии и сейсмологии АНМ и Украинский научный центр экологии моря (УкрНЦЭМ). По его словам "в рамках проекта проведено много мероприятий, будет издан очередной выпуск "Красной книги", куда будет занесено 213 редких видов животных, в том числе обитатели водоемов". Он отметил, что "основной задачей ученых является изучение новых обитателей водоемов и установление их роли в окружающей среде, влияние на экологию, риск передачи различных заболеваний животным и людям". Представитель Института зоологии, доктор хабилитат Елена Зубкова сказала, что "в рамках совместного сотрудничества будет создана надежная сеть по изучению экосистемы".

По ее словам "проведены четыре совместные экспедиции с участием экологов и молодежи, а также научные семинары, на которые были приглашены представители местных властей".

Руководитель проекта, представитель румынского университета "Нижний Дунай" Антоанета Ене сказала, что "стоимость проекта - 1,7 млн. евро". По ее словам "деньги выделены Европейским союзом и пропорционально распределены между четырьмя учреждениями, которые реализуют проект".

После проведения исследований будут опубликованы все результаты, причины загрязнения воды и грунта, а также будут представлены рекомендации по улучшению ситуации.

Проект продлится до 17 октября 2015 г. в рамках совместно операционной программы Румыния - Украина - Молдова, финансируемой ЕС.

(<http://www.tv7.md/ru/obschestvo/ekologi-rumynii-ukrainyi-i-moldovy-realizuyut-sovmestnyiy-proekt-po-zaschite-okruzhayuschey-sredyi/>)

Lecția VII

Липоване (по-румынски Lîpoveni) – русские раскольники или старообрядцы, которые покинули Россию, опасаясь гонений. Они были против реформ патриарха Никона. Некоторые липоване нашли укрытие в безлюдных краях дельты Дуная. Им удалось сохранить свои религиозные убеждения и традиции. Вплоть до наших времен они говорят на русском языке. Липоване отличаются трудолюбием, стремлением к порядку и честностью. Всего в Румынии проживает около 30 тысяч липован. Большинство липован проживает в уезде Тулча.

Основными занятиями русских липован были рыболовство, земледелие, животноводство, различные ремесла.

Существует много версий о происхождении этнонима «липоване». Возможно, что оно произошло от слова липа или от названия селения Липовцы, где они когда-то жили. Первые поселенцы–липоване на Дунае жили в куренях из тростника. Только в XIX веке появляются первые дома: деревянный каркас заплетался тростником и обмазывался дунайским илом, крыли дом все тем же тростником, им же топили печи.

У липован мужчины не бреют бороды, рубашки носят навыпуск, обязательно подпоясывая, а сарафан остается обязательным пасхальным женским нарядом. Только у старообрядцев встречается лестовка — своеобразные четки, которые перебирает молящийся. Община русских-липован в Румынии (официальное название диаспоры) создана в 1990 году. Ее основу составляют потомки старообрядцев, которые переселились на нижний Дунай в XVII-XVIII вв., после раскола в Русской Церкви. На протяжении трех столетий липоване сохраняют язык, обычаи и нравы своей прародины. У липован сохранены многие древние обычаи старообрядства – русской свадьбы, масленицы, церковные праздники. Главным хранителем этих традиций является, конечно, церковь, где проходят службы на старорусском языке. При церкви работают летние школы, которые дополняют образование тех румынских школ, в которые дети липован ходят в течение учебного года.

(Din <http://tbn-tv.ru/vera/lipovane-v-rumynii-nravy-i-byt-potomkov-russkix-starobryadcev-foto/>)

Lecția VIII

1.

Сланцевый (нетрадиционный) газ стал актуальной темой примерно начиная с 2008-2009 гг., когда производство газа из нетрадиционных источников в США настолько выросло, что США стали снижать объем импорта газа в виде СПГ и несколько позднее даже начали реэкспортировать СПГ. Сланцевый газ – газ, залегающий в сланцевой породе. Является разновидностью нетрадиционного газа. Газ может залегать как в порах породы, в переломах, либо абсорбирован в сланцевых минералах. Такой прием бурения, как гидроразрыв пласта, очень часто используется при добыче газа из сланцевых пород. Ввиду того что порода является плохо проницаемой, необходимо бурить большое количество скважин, причем на достаточно близком друг от друга расстоянии. Еще одной особенностью сланцевого газа является достаточно низкий объем коэффициента отдачи на километр площади (8-30 % - коэффициент отдачи сланцевого газа (по сравнению с 60 % - 80 % для традиционного газа)). Для поддержания максимального уровня добычи необходимо бурить все новые скважины, так как старые очень быстро истощаются. После "бума" в США в 2008 г., когда производство сланцевого газа составило приблизительно 8 % от общего производства, многие страны мира начали исследовать свой "сланцевый потенциал". На данный момент не существует достоверных данных касательно точного наличия запасов нетрадиционного газа вне США. Согласно данным EUCERS 2011, общие извлекаемые запасы нетрадиционного газа в Европе составляют примерно 33-38 трлн м³, из которых 12 трлн м³ составляют запасы газа твердых пород, 15 трлн м³ - сланцевого газа и 8 трлн м³ – угольного метана. Согласно отчету IEA (*Международное энергетическое агентство*), извлекаемые запасы сланцевого газа европейских стран ОЭСР составляют 16 трлн м³. Согласно другому источнику (*Unconventional gas – a chance for Poland and Europe? Analysis and Recommendations/ I.*

Albrycht, K. Boyfield, J. M. Jankowski, M. Kaliski., The Kosciuszko Institute/ July 2011), геологические запасы газа Европы составляют 173 трлн м3.

(Din Золотова Д.Н. Нетрадиционные источники углеводородного сырья. Анализ производства сланцевого газа в ЕС)

2.

По состоянию на начало 2013 года доказанные запасы нефти в Румынии составляли, по данным ВР, 79,9 млн тонн. Основными нефтеносными районами являются южные предгорья Карпат, Трансильвания и Среднедунайская низменность.

В 2004 году румынский парламент принял конституционные поправки, позволяющие иностранным компаниям получать лицензии на разработку нефтегазовых месторождений на территории страны наравне с румынскими компаниями. Геологоразведочные работы на территории страны осуществляют компании Petrom (51% компании – в собственности австрийской OMV), Sterling Resources, Europa Oil and Gas, ExxonMobil, Chevron, Aurelian Oil and Gas и др.

Добыча нефти в Румынии в 2012 году составила 4,0 млн т (-2,1% к 2011 году). Объемы добычи неуклонно снижаются по мере истощения старых месторождений: с 2003 года добыча нефти в Румынии сократилась на 29,5%. Единственной нефтедобывающей компанией страны является Petrom.

Крупнейшими месторождениями Румынии, на которых осуществляется добыча нефти, являются Gura Ocnitei, Videle, Boldesti и Buztenari-Runcu, расположенные в южных предгорьях Карпат. На шельфе страны добыча нефти ведется на месторождениях группы Istria XVIII (Lebăda Est, Lebăda Vest, Sinoe, Pescarus, Delta).

В 2012 году Румыния импортировала 5,1 млн т нефти (-6,0% к 2011 году). Основными поставщиками выступают Казахстан (66% импорта в 2012 году) и Россия (32%). Поставки производятся морским транспортом.

(Din <http://www.cdu.ru/articles/detail.php?ID=325524>)

Lecția IX

На данный момент экономика Румынии считается 11 страной по размеру валового внутреннего продукта на душу населения в странах ЕС, при этом уровень ВВП Румынии не дотягивает до половины среднеевропейского и колеблется на отметке 46%.

Наиболее высокий уровень ВВП наблюдается в Бухаресте, что вполне объяснимо, так как в столице и проходит круговорот наибольшего количества денег Румынии.

Промышленность Румынии тесно связана с нефтедобывающей и газовой отраслями. Залежи природного газа находятся у подножий Карпат, а также на Трансильванском плато. В Румынии добываются бокситы, уголь, марганцевая руда. С добывающей промышленностью тесно связана перерабатывающая промышленность, так в городах Брашов, Плоешть и других находятся нефтеперерабатывающие заводы, а возле дельты Дуная расположены судостроительные заводы. На Дунае и Черном море находятся основные порты Румынии (Сулина, Констанца).

Большая часть внутреннего валового продукта приходится на сферу услуг, а вот бизнес-сфера (банки Румынии) занимают около 20,5% ВВП. Продолжает развиваться туристическая отрасль, так на отели, рестораны, транспорт приходится около 18% ВВП. Но это цифра не окончательная и постоянно растёт. Другие сферы, в том числе предприятия, тесно связанные с народными промыслами, занимают около 21,7 %. Экспорт Румынии – это изделия текстильной промышленности, машиностроения, продукция металлургии.

Денежная единица Румынии – лей продолжает оставаться стабильной, ее поддерживает во многом европейское содружество. Валюта Румынии достаточно интересный денежный знак, выполненный по особой технологии, с высокой степенью

защиты, что позволяет ей не мяться, практически не рваться и долго оставаться в первозданном виде. Она была изменена на современный вид в 2005 году в результате реформы, которая позволила деноминировать денежную единицу страны в 10 тысяч раз.

Известностью в Румынии пользуется автомобиль Dacia, одноименное автомобильное производство с 1998 года вошло в состав компании Renault. В 2005 году был обновлен модельный ряд и автомобили Дакия (дача) в Румынии стали пользоваться повышенным спросом.

В Румынии развито сельское хозяйство. Пахотная земля на 70% занята под посевы пшеницы и кукурузы, которые являются основными злаковыми культурами страны. Кроме того, в Румынии выращивается картофель, подсолнечник, сахарная свекла. Трансильвания и Карпаты славятся своими виноградниками и фруктовыми садами. На юге и юго-востоке Румынии развито скотоводство, в частности выращивание овец и свиней.

(Din <http://romania-today.ru/informacija-o-strane/ekonomika-rumynii/>)

ANEXA III

Tabele¹⁶

Tabelul I.1 Poziția geografică a României

(http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Romania%20in%20cifre%202013_ro.pdf)

Punctul cardinal	Punctul extrem (localitatea)	Județul	Longitudinea estică ¹⁷	Latitudinea nordică
Nord	Satul Horodiștea	Botoșani	26°42'06''	48°15'06''
Sud	Orașul Zimnicea	Teleorman	25°23'32''	43°37'07''
Est	Orașul Sulina	Tulcea	29°41'24''	45°09'36''
Vest	Comuna Beba Veche	Timiș	20°15'44''	46°07'27''

Tabelul I.2 Romania în organizații internaționale

Denumirea organizației în limba română	Denumirea organizației în limba rusă	Denumirea organizației în limba franceză	Denumirea organizației în limba engleză
Acordul General pentru Tarife și Comerț General, GATT	Генеральное соглашение по тарифам и торговле, ГАТТ	Accord général sur les tarifs douaniers et le commerce, AGETAC	General Agreement on Tariffs and Trade, GATT
Asociația Internațională pentru Dezvoltare, AID	Международная ассоциация развития, МАР	Association internationale de développement, AID	International Development Association, IDA
Acordul Central-European de Liber Schimb, CEFTA	Центрально-европейская ассоциация свободной торговли, ЦЕАСТ	Accord de libre-échange centre-européen, ALECE	Central European Free Trade Agreement, CEFTA
Banca Economică pentru Reconstrucție și Dezvoltare, BERD	Европейский банк реконструкции и развития, ЕБРР	Banque européenne pour la reconstruction et le développement, BERD	European Bank for Reconstruction and Development, EBRD
Fondul Monetar Internațional, FMI	Международный валютный фонд, МВФ	Fonds monétaire international, FMI	International Monetary Fund, IMF
Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, NATO	Организация Североатлантического договора, Североатлантический Альянс, НАТО	Organisation du traité de l'Atlantique Nord, OTAN	North Atlantic Treaty Organization, NATO
Organizația Națiunilor	Организация Объединённых	Organisation des Nations	United Nations Industrial

¹⁶ Tabelele se numerează cu 2 cifre, prima reprezentând numărul lecției, iar cea de a doua reprezentând numărul tabelului din lecția respectivă.

¹⁷ După Greenwich

Unite pentru Dezvoltare Industrială, ONUDI	Наций по промышленному развитию, ЮНИДО	unies pour le développement industriel, ONUDI	Development Organization, UNIDO
Uniunea Europeană, UE	Европейский союз, Евросоюз, ЕС	Union européenne, UE	European Union, EU

Tabelul II.1 Principalele altitudini muntoase
(http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Romania%20in%20cifre%202013_ro.pdf)

Denumirea vârfului muntos	Denumirea masivului muntos	Județul	Altitudinea vârfului (m)
Moldoveanu	Făgăraș	Argeș	2544
Negoiu	Făgăraș	Argeș, Brașov, Sibiu	2535
Parângu Mare	Parâng	Gorj, Hunedoara	2519
Peleaga	Retezat	Hunedoara	2509
Omu	Bucegi	Prahova, Brașov, Dâmbovița	2505

Tabelul II.2 Principalele cursuri de apă

Denumirea cursului de apă	Lungimea cursului de apă (km)	Suprafața bazinului (km ²)	Zona de izvorâre	Zona de vărsare
Dunăre	1075	33250	Munții Pădurea Neagră (Germania)	Marea Neagră
Mureș	761	27890	Munții Giurgeu	Râul Tisa
Prut	742	10990	Munții Carpații Păduroși, Muntele Hoverla (Ucraina)	Dunăre lângă Reni, la est de orașul Galați
Olt	615	24050	Munții Giurgeu	Dunăre (lângă Turnu Măgurele, la Islaz)
Siret	559	42890	Carpații Păduroși (regiunea Cernăuți a Ucrainei)	Dunăre, lângă orașul Galați
Ialomița	417	9431	Carpații Meridionali (Munții Bucegi)	Este afluent de ordinul I (de stânga) al Dunării (Hârșova)
Someș	376	15740	Munții Rodnei, Munții Apuseni	Tisa (pe teritoriul Ungariei)
Argeș	350	12550	Munții Făgăraș	Dunărea (Oltenița)

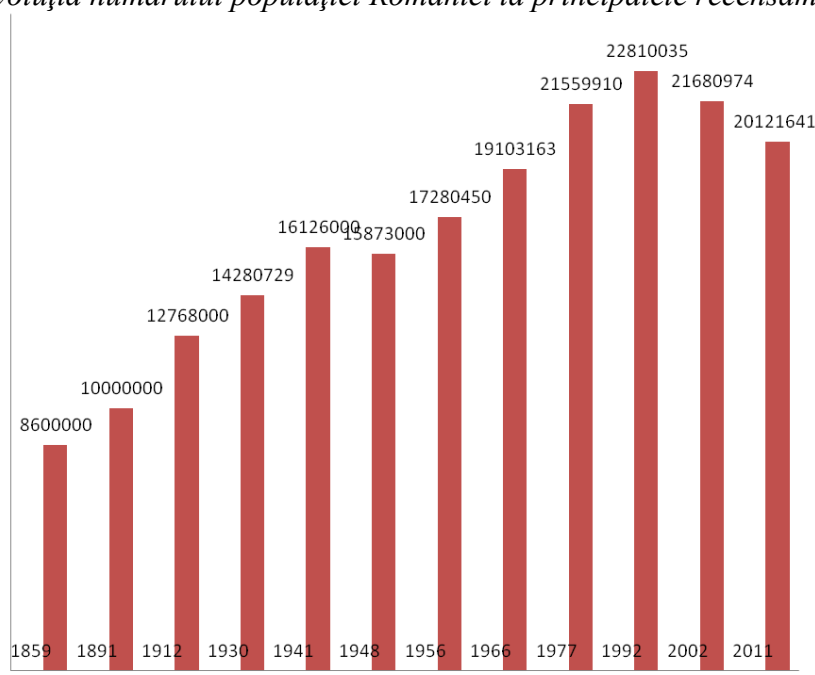
Tabelul VII.1 Organizarea administrativă a teritoriului României, la 31 decembrie 2013
(Sursa: http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Romania%20in%20cifre%202013_ro.pdf)

Unități administrativ-teritoriale	Număr
Județe	42 ¹⁸
Orașe și municipii	320
Municipii	103
Comune	2861

¹⁸ Inclusiv municipiul București.

Sate	12957
------	-------

Figura VII.1 Evoluția numărului populației României la principalele recensăminte (1859-2011)¹⁹

¹⁹ Cucu (Lazăr) Irina, Modificări în evoluția și structura populației României în perioada postcomunistă. Teză de doctorat. Rezumat. București, 2014, p.15.

ANEXA IV TESTE DE EVALUARE

Lecția I

I. România se află în.....Europei.

- a) sudul.
- b) centrul.
- c) estul.
- d) vestul.

II. Suprafața României este:

- a) 154.231 km².
- b) 231.231 km².
- c) 238.391 km².
- d) 190.391 km².

III. Coordonatele geografice ale României sunt:

- a) între 42°33' și 45°16' N și 16°11' și 19°37' E.
- b) între 43°37' și 48°15' N și 20°15' și 29°41' E.
- c) între 49°00' și 54°50' N și 14°08' și 24°09' E.
- d) între 47° 05' și 35° 29' N și 6°37' și 18°31' E.

IV. Localități situate la extremități:

- a) Satu Mare (N), Zimnicea (S), Sulina (E), Beba Veche (V).
- b) Horodiștea (N), Zimnicea (S), Iași (E), Nădlac (V).
- c) Horodiștea (N), Zimnicea (S), Sulina (E), Beba Veche (V).
- d) Horodiștea (N), Constanța (S), Sulina (E), Timișoara (V).

V. România se învecinează cu

- a) Ucraina (N); Rep. Moldova (E); Bulgaria (S); Serbia (SV); Ungaria (NV).
- b) Bulgaria (N); Rep. Moldova (V); Ucraina (S); Serbia (SV); Ungaria (NV).
- c) Ucraina (N); Rep. Moldova (E); Bulgaria (S).
- d) Ucraina (S); Serbia (SV); Ungaria (NV).

VI. Relieful României este format din:

- a) munți; dealuri; ape.
- b) munți; dealuri; podișuri; câmpii.
- c) munți; dealuri; câmpii.
- d) dealuri; câmpii; ape.

VII. Clima României este:

- a) temperat – continentală.
- b) tropicală.
- c) mediteraneană.
- d) temperat-maritimă.

VIII. România participă la organizații internaționale:

- a) FMI, NATO, UE, BERD, ONUDI, AID, CEFTA.
- b) FMI, NATO, UE, OSC, ONUDI, G8, CEFT.
- c) FMI, NATO, UE, OSC, ONUDI, CSI, CEFTA.
- d) FMI, NATO, UE, OSC, ONUDI, CSI, BRICS.

Lecția II

I. Principala caracteristică a reliefului românesc:

- a) dispunerea în formă de amfiteatru.
- b) predominarea ținuturilor muntoase.
- c) dispunerea sub forma unor trepte cu largă extindere.
- d) neregularitatea suprafeței pământului.

II. Cel mai înalt vârf din Carpații Occidentali este vârful:

- a) Omu.
- b) Bihor.
- c) Moldoveanu.
- d) Pietrosul

III. Cel mai înalt vârf din Carpații Meridionali este vârful:

- a) Omu.
- b) Curcubăta Mare.
- c) Moldoveanu.
- d) Pietrosul.

IV. Cel mai înalt vârf din Carpații Orientali este:

- a) Inău.
- b) Omu.
- c) Pietrosul Călimanilor.
- d) Pietrosul Rodnei.

V. Relieful glaciatic este specific munților:

- a) Apuseni.
- b) Banatului.
- c) Curburii.
- d) Făgăraș.

VI. Câmpia Bărăganului sau Bărăganul este partea estică a:

- a) Câmpiei de Vest.
- b) Câmpiei Moldovei.
- c) Câmpiei Române.
- d) Luncii Dunării.

VII. Care sunt principalele râuri ale României:

- a) Rinul, Olt, Ialomița, Main, Argeș, Siret, Someș.
- b) Mureș, Prut, Olt, Siret, Someș, Ialomița, Argeș.
- c) Rinul, Nistru, Olt, Siret, Argeș, Ialomița, Someș.
- d) Mureș, Prut, Nistru, Siret, Ialomița, Someș, Don.

VIII. Cele mai importante lacuri din România sunt:

- a) Razim, Oltenia, Brateș, Bucura, Sfanta Ana, Sărat.
- b) Sfanta Ana, Sărat, Techirghiol, Balaton, Vrana.

- c) Techirghiol, Balaton, Razim, Oltenia, Vrana.
- d) Prespa, Tignes, Brateș, Bucura, Sărat.

Lecția III

I. Dunărea izvorăște din

- a) Munții pădurea Neagră.
- b) Munții Carpați.
- c) Munții Alpi.
- d) Campia de Vest.

II. Dunărea este.....fluviu din Europa:

- a) primul.
- b) al doilea.
- c) al treilea.
- d) al patrulea.

III. Delta Dunării se află:

- a) în nordul țării.
- b) în sud-vestul țării.
- c) în estul țării.
- d) în sud-estul țării.

IV. Brațele care formează Delta Dunării sunt:

- a) Chilia, Sulina, Sfântu Gheorghe.
- b) Măcin, Cremenea, Ostrov.
- c) Vâlcu, Dunărea Veche, Dunărea Nouă.
- d) Chilia, Ostrov, Cremenea.

V. „Pătlăgeanca” este denumirea:

- a) munții.
- b) unui braț al Dunării.
- c) satului.
- d) câmpiei.

V. Delta Dunării a fost declarată:

- a) Rezervație a biosferei.
- b) Rezervație naturală.
- c) Monument al naturii.
- d) Parc național.

VII. Platforma continentală a Mării Negre se desfășoară:

- a) până la granițele cu Bulgaria.
- b) până la peninsula Crimeea.
- c) de la țărm până la o distanță de 50 km în interiorul mării.
- d) de la țărm până la o distanță de 150 km în interiorul mării.

VIII. Din Platforma continentală a Mării Negre se exploatează zăcămintele de:

- a) cărbuni și gaze naturale.

- b) petrol și gaze naturale.
- c) mangan.
- d) minereuri de fier.

Lecția IV

I. Sectoarele climatice specifice Europei sunt:

- a) sectorul cu clima continental-moderată, cel cu clima continentală, cel cu clima de litoral marin, cel cu clima de munte.
- b) sectorul tropical-uscă (deșert), cel cu clima continental-moderată, cel cu clima continentală.
- c) sectorul cu clima subarctică, cel cu clima continentală, cel cu clima de litoral marin, cel cu clima de munte.
- d) sectorul cu clima continental-moderată, cel cu clima continentală, cel cu clima de litoral marin, cel cu clima subecuatorială.

II. Factorii care determină clima României sunt:

- a) vânturile polare, miscarea convergentă a aerului din zona intertropicală, Marea Neagră.
- b) curenți oceanici, vânturile polare, desfășurarea munților.
- c) micările pământului, curenți oceanici, desfășurarea munților
- d) radiația solară, circulația maselor de aer, desfășurarea munților, Marea Neagră.

III. Sunt tipuri de vânturi următoarele:

- a) crivățul; precipitațiile; brizele.
- b) crivățul; brizele; austrul; vânturile de vest.
- c) brizele; vânturile de vest; ninsoarea.
- d) precipitațiile; austrul; brizele.

IV. Pe teritoriul României se manifestă următoarele tipurile principale climatice:

- a) climatul temperat de tranziție, climatul temperat semiarid, climatul munților înalți.
- b) climatul rece temperat, climatul temperat semiarid, climatul munților înalți.
- c) climatul subarctic, climatul temperat de tranziție, climatul temperat semiarid.
- d) climat tropical-musonic, climatul subarctic, climatul temperat de tranziție.

V. „Foehnul” este denumirea:

- a) tipului de climă.
- b) vântului.
- c) zonei climatice.
- d) etajului climatic.

VI. Zona cea mai caldă din România este:

- a) zona de câmpie.
- b) zona montană.
- c) zona podișurilor.
- d) zona de deșert.

VII. Cele mai multe precipitații se înregistrează în lunile

- a) martie și iunie
- b) în februarie și mai.
- c) în decembrie și martie.
- d) în aprilie și septembrie.

VIII. Temperatura medie a lunii ianuarie oscilează:

- a) între $0,5^{\circ}\text{C}$ și -11°C .
- b) între 10°C și -18°C .
- c) între 1°C și -9°C .
- d) între 15°C și $0,5^{\circ}\text{C}$.

Lecția V

I. Cea mai întinsă zona de vegetație din România este zona:

- a) zona stepei.
- b) zona silvostepii.
- c) zona de pădure.
- d) zona de deșert.

II. La altitudini cuprinse între 1200-1800 m se desfășoară vegetația specifică etajului:

- a) stejarului.
- b) fagului.
- c) alpin.
- d) mestecenilor.

III. În Bărăgan predomină vegetația de:

- a) de deșert.
- b) de luncă.
- c) ierburi și arbuști.
- d) culturi agricole.

IV. Vegetația azonală este specifică pentru:

- a) lunci
- b) munți.
- c) câmpie.
- d) malul mării.

V. În componența pădurilor de conifere intră:

- a) măceș, bradul, pinul, molidul, zada.
- b) bradul, pinul, molidul, zada, tisa.
- c) carpenul, ulmul, teiul, frasinul, arțarul.
- d) stejarul, gorunul, arțarul, paltinul, jugastrul.

VI. Capra neagră și vulturul trăiesc la:

- a) deal.
- b) câmpie.
- c) podiș
- d) pe crestele munților

VII. Viețuitoarele din Delta Dunării sunt:

- a) pescărușii, rațele, câinele enot, mistrețul, pelicanii.
- b) lupul, vulpea, ursul, râsul.
- c) caii, boii, oile, vacile, caprele.
- d) șoarecele de câmp, iepurele, fazanul, vulpea.

VIII. În padurile de stejar și fag trăiesc:

- a) cocoșul de munte, ierunca, găinușa de pădure.
- b) vulpea, capra neagră, stârci, egrete, cormorani.
- c) veverița, grangurul, vipera cu corn, vulturul pleșuv.

d) jderul, dihorul, pupăză, coțofana, viezurea, mierla.

Lecția VI

I. Prima lege pentru protecția mediului a fost adoptată în România în

- a) 1930.
- b) 1973.
- c) 1947.
- d) 1989.

II. Ministerul care se ocupă de problemele protecției mediului în România se numește:

- a) Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice.
- b) Ministerul Mediului și Pădurilor.
- c) Ministerul Mediului Înconjurător.
- d) Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

III. Rezervațiile Biosferei în cadrul Programului UNESCO în România sunt:

- a) Pădurea Hagieni, Pietrosul Rodnei, Masivul Geologic Cheia.
- b) Ostrovul Șoimul, Complexul hidrografic Valea Rece, Pădurea de stejar pufos de la Cărand.
- c) Retezat, Pietrosul Rodnei, Delta Dunării.
- d) Masivul Geologic Cheia, Pădurea Hagieni, Munții Făgăraș.

IV. În România sunt elaborate

- a) Catalogul ariilor protejate și a monumentelor naturii, Cartea Roșie a speciilor de plante și animale.
- b) Declarația cu privire la mediul înconjurător, Program de Acțiune pentru Mediu.
- c) Protocolul Kyoto, Convenția Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice.
- d) Convenția Națiunilor Unite privind Biodiversitatea, Program de Acțiune pentru Mediu.

V. Poluarea reprezintă fenomenul de apariție a:

- a) unor materiale nedorite în mediu.
- b) factori perturbatori cu producerea de dezechilire ecologice.
- c) materiale radioactive, cutremure, zgomote.
- d) mucegaiului.

VI. Consecințele efectului de seră sunt:

- a) inundații, modificări ale vegetației.
- b) inundații, deplasarea zonelor climatice și de vegetație.
- c) modificări climatice, stres.
- d) poluarea, inundații, modificări ale vegetației.

VII. Care din următoarele NU este o problemă importantă în conservarea naturii?

- a) creșterea poluării în zonele de coastă.
- b) consumul sporit de combustibili fosili.
- c) distrugerile produse de uragane.
- d) creșterea rapidă a populației umane.

VIII. Edilitarea în domeniul protecției mediului este:

- a) controlul calității apei, aerului, solului.
- b) evacuarea și tratarea apelor uzate, deponiile, încălzirea urbană.
- c) reducerea efectelor nocive ale activităților agricole și industriale.
- d) desecarea unor bălți și mlaștini din luncile râurilor mari.

Lecția VII

I. În prezent populația României este de:

- a) aproape 25 milioane de locuitori.
- b) aproape 22 milioane de locuitori.
- c) aproximativ 19 milioane de locuitori.
- d) aproximativ 21 milioane de locuitori.

II. În România sporul natural este:

- a) negativ.
- b) pozitiv.
- c) staționar.
- d) nul.

III. Populația României este formată din:

- a) români și maghiari.
- b) români, aromâni, rromi.
- c) români, maghiari, rromi, germani, turci, aromâni, etc.
- d) români.

IV. Densitatea României este de:

- a) aproape 80 loc/km².
- b) peste 100 loc/km².
- c) aproximativ 50 loc/km².
- d) mai puțin de 40 loc/km².

V. În anul 2014 speranța de viață în România a fost de:

- a) aproape 82 ani.
- b) mai puțin de 68 ani.
- c) aproximativ 70 ani.
- d) peste 74 ani.

VI. Din punct de vedere administrativ, teritoriul României este împărțit în:

- a) regiuni, județe, orașe.
- b) regiuni, județe, districte, orașe.
- c) sate, comune, orașe, municipii și județe
- d) regiuni, districte, comune, orașe.

VII. *Județul* este o unitate administrativ-teritorială, alcătuită din:

- a) orașe și comune.
- b) orașe și districte.
- c) regiuni și comune.
- d) comune și sate.

VIII. Majoritatea populației României a declarat religia:

- a) ortodoxă.
- b) romano-catolică.
- c) greco-catolică.

d) musulmană.

Lecția VIII

I. Resursele de bază ale României sunt:

- a) Energetice, minerale și minereuri, apele, fondul funciar.
- b) Carbunii, hidrocarburile, energia atomică, hidroenergia.
- c) Aerul, apa, vegetația, relieful, energia solară.
- d) Energia atomică, energia eoliana, fondul funciar.

II. Județul care are cel mai mare număr de resurse minerale este:

- a) Harghita.
- b) Vaslui.
- c) Bihor.
- d) Teleorman.

III. Unde sunt localizate rezervele de gaz metan?

- a) Câmpia Transilvaniei, Podișul Târnavelor și Cristuru Secuiesc.
- b) Câmpia Română, Podișul Moldovei și Botoșani.
- c) Delta Dunării, Podișul Getic și Sărmaș.
- d) Câmpia de Vest, Podișul Mehedinți și Arad.

IV. În care munți și centre există minereuri dominant auroargintifere?

- a) Munții Maramureșului: Baia Borsa.
- b) Obcina Feredeului: Fundu Moldovei; Haghimas: Balan; Locvei: Moldova Noua; Metaliferi: Roșia Pieni.
- c) Metaliferi: Baia de Arieș, Roșia Montana; Munții Gutin-Lăpuș: Șuitor, Cavnic.
- d) Ignis: Ilba, Băița, Nistru, Baia Sprie; Munții Lăpușului: Cavnic, Baiut.

V. Petrolul se extrage din următoarele areale:

- a) Subcarpați, Câmpia Română, Podișul Getic, Câmpia de Vest.
- b) Carpați Orientali, Câmpia de Vest, Delta Dunării.
- c) Câmpia Română, Carpați Meridionali, Podișul Getic.
- d) Carpați Occidentali, Podișul Getic, Câmpia de Vest.

VI. Huila se găsește la:

- a) Comănești, Asau, Tebea.
- b) Moinești, Varias, Moșoaia.
- c) Berbești, Alunu, Sotanga.
- d) Petroșani, Cozla, Munții Aninei.

VII. Din bauxită se extrage:

- a) cupru.
- b) plumb.
- c) zinc.
- d) aluminiu.

VIII. Principalele localități cu mine de mangan în exploatare sunt:

- a) Răzvan, Delinești, Iacobeni, Vatra-Dornei, Ciocănești.
- b) Roșia, Vânciorog, Zece Hotare, Dobrești.

- c) Dărmănești, Băicoi, Urlați, Plopeni, Videle.
- d) Mediaș, Copșa Mică, Luduș, Glodeni, Slănic Moldova.

Lecția IX

I. Ramurile și principalele subramuri ale industriei în România sunt:

- a) industria energetică, metalurgică, chimică, cea a lemnului, prelucrarea materialelor de construcții.
- b) industria petrochimică, electronică, chimică, industria auto, industria militară.
- c) prelucrarea metalelor, electronică și industria automobilelor, industria militară.
- d) hidroenergie, industria siderurgică, chimică, textilă, industria militară.

II. Energia electrică în prezent este obținută în:

- a) din razele solare, instalații eoliene, centrale geotermale.
- b) instalații eoliene, centrale geotermale, hidrocentrale.
- c) centrale geotermale, hidrocentrale, termocentrale.
- d) termocentrale, hidrocentrale și centrala atomoelectrică.

III. Centrala atomoelectrică se află în:

- a) Craiova.
- b) Cernavodă.
- c) Iași.
- d) Cluj-Napoca.

IV. Industria chimică în România are subramuri ca:

- a) industria produselor clorosodice, producerea îngrășămintelor azotoase.
- b) producerea maselor plastice, producerea sodei calcinate, acizilor sulfuric și clorhidric.
- c) industria petrochimică, industria îngrășămintelor chimice, industria de medicamente, industria celulozei și hârtiei.
- d) industria produselor de larg consum (producerea vopselelor, lacurilor, coloranților, detergenților), industria cosmetică.

V. Terenurile arabile cuprind:

- a) circa 40% din suprafața țării.
- b) circa 25 % din suprafața țării.
- c) circa 60 % din suprafața țării.
- d) circa 10 % din suprafața țării.

VI. Cerealele care se cultivă în România sunt:

- a) grâul, secara, triticale, orzul.
- b) ovăzul, porumbul, sorgul, meiul și triticale.
- c) porumb, grâu, orz, ovăz, secară, orez.
- d) hrișcă, triticale, sorgul, meiul.

VII. *Sericicultura* este o ramură științifică a zootehniei care se ocupă cu creșterea:

- a) ovinelor.
- b) păsări de curte.
- c) porcinelor.
- d) speciilor de viermi de mătase.

VIII. *Apicultura* este caracteristică regiunilor ca:

- a) Câmpia Română, nordul Dobrogei, Delta Dunării.
b) Carpații Orientali, Câmpia de Vest, Podișul Moldovei.
c) Podișul Transilvaniei, Carpații Occidentali, Câmpia Bărăganului.
d) Munții Apuseni, Dealurile de Vest și Depresiunea Colinară.

Test de plasare

Completați tabelul de mai jos:

Completați tabelul de mai jos:			
I	Nivelul 1	Suprafața:	
		Populația:	
		Poziția geografică:	
		Statele care se învecinează cu România:	
		Dați principala caracteristică a reliefului românesc:	
		Grupele principale din care este alcătuit lanțul muntos al României sunt:	
		Cel mai înalt vârf muntos al României este:	
		Clima româniei este:	
		Temperaturile medii anuale sunt:	
		Zonele vegetației în România sunt:	
		Brațele care formează Delta Dunării sunt:	
		În prezent populația României este de:	
		Caracterizați împărțirea teritorială a României:	
		Menționați principalele orașe ale României:	
		Resursele de bază ale României sunt:	
	Nivelul 2	Lungimea Dunării este de:	
		Localități situate la extremități:	
		Caracterizați poziția geoeconomică a României:	
		Principalele râuri ale României sunt:	
		Cele mai importante lacuri sunt:	
		În câte regiuni geografice se subdivide România?	
		Numiți majoritatea acestor regiuni:	
		Temperatura maximă și cea minimă care a fost înregistrată în România:	
		Caracterizați pădurile României:	
		În prezent speranța de viață în România este de:	
		Județul care are cel mai mare număr de resurse minerale este:	
	Nivelul 3	Menționați cel puțin 4 elemente naturale care definesc așezarea geografică a României:	
		Fusul orar al României:	
		România face parte la organizații internaționale ca:	
		Zonele României care sunt ocupate de dealuri și podișuri sunt:	
		Lungimea Dunării pe teritoriul României este de:	
		Platforma continentală românească cuprinde:	
		Localitățile unde au fost înregistrate valorile extreme de temperatură sunt:	
		Munții și centrele unde există minereuri dominant auroargintifere:	
Traduceți:			
II	Nivelul 1	долгота широта плоскогорье впадать хвойные деревья высокогорное пастбище загрязнение засушливый промышленный выброс плотность населения продолжительность жизни	

		перепись населения рождаемость национальные меньшинства бук	
	Nivelul 2	шельф виноградная лоза лишайник кустарник шиповник вяз клён цапля пеликан яшма мрамор побережье засуха	
	Nivelul 3	дикий баран лань енотовидная собака гаги ондатра выбросы оксидов серы газопровод янтарь шелкопряд тутовое дерево землетрясение извержение вулкана	
III	Nivelul 1	capră (s.f.) neagră / de munte cerb (s.m.) jder (s.m.) cocoş (s.m.) de munte / sălbatic vulpe (s.m.) mistreţ (s.m.) vieux (s.f.) căprioară (s.f.) potârniche (s.f.) pitpalác (s.m.) şalău (s.m.) sturion (s.m.) curs inferior (s.n.) curs superior (s.n.) arid (adj) luncă (s.f.)	
	Nivelul 2	crivăţ (s.n.) austru (s.n.) pelerinaj (s.n.) rezidual (adj) ţiţei (s.n.) turbă (s.f.) motorină (s.f.) păcură (s.f.) castel (s.n.) de ape rocă (s.f.) sedimentară maree (s.f.) rezervaţie (s.f.) argilă (s.f.) siderurgie (s.f.)	

	Nivelul 3	<p>hazard (s.n.) fus (s.n.) afluent (s.m.) islaz (s.n.) șist (s.n.) sericicultură (s.f.) secară (s.f.) eolian (adj) nămol (s.n.) ocnă (s.f.) faleză (s.f.) calamitate (s.f.) epizootie (s.f.) must (s.n.) gogoasă (s.f.)</p>	
<i>Traduceți propoziții:</i>			
IV	Nivelul 1	<p>1. Сложная цепь гор проходит через всю страну от украинской границы на севере до границы с Сербией на юго-западе в форме подковы.</p> <p>2. Хвойные леса, состоящие главным образом из пихты и ели, растут в высотном поясе не ниже 1370 м; лиственные леса, преимущественно буковые и дубовые, опускаются до высоты около 490 м.</p>	
	Nivelul 2	<p>1. Горы состоят из параллельных хребтов с крутыми уступами, покрытых лесом до самых вершин, которые достигают высоты 2544 м.</p> <p>2. В низменных частях плодородные почвы, близкие по своему составу к черноземам, являются основой пахотных земель, составляя около 44% территории всей страны.</p>	
	Nivelul 3	<p>1. Стоит упомянуть ещё об одном довольно древнем занятии, о питомниках и плантациях тутового дерева и импорте яиц шелкопряда.</p> <p>2. Запасы природного газа в Румынии на начало 2013 года составляли 102 млрд кубометров. Запасы сосредоточены в Трансильвании, южных предгорьях Карпат, на северо-востоке страны, а также на шельфе Черного моря. Фирма Chevron получила от властей Румынии разрешение на геологоразведочные работы на сланцевый газ на юго-востоке страны (на границе с Болгарией).</p>	
<i>Explicați în limba română:</i>			
	Nivelul 1	<p>Deltă - Municipiu – Climă temperată –</p>	
	Nivelul 2	<p>Conifere – Rezervație – Recensământul populației -</p>	
	Nivelul 3	<p>Huilă – Loess – Siderurgie –</p>	

V. Nivelul I

1. Indicați provinciile tradiționale ale României.
2. Indicați principalele orașe ale României:

V. Nivelul III

Indicați principalele zăcămintele ale României:

V. Nivelul II

1. Indicați cursul fluviului Dunărea.
2. Indicați pe hartă principalele râuri ale României.

VI. Nivelul I. Indicați țările cu care se învecinează România:

Nivelul II-III. Inscribeți denumirile țărilor indicate:

ANEXA V. VOCABULAR TEMATIC

Lecția I (Informații generale)

arc, -uri (s. n.) – зд. изгиб, дуга;	localitate, -ăți (s.f.) – населенный пункт, местность;
așezare, -ări (s.f.) – расположение, местоположение;	longitudine, -ni (s.n.) – долгота; estică – восточная, vestică – западная;
atestat, -e (s. n.) – аттестат, свидетельство, удостоверение;	meridian, -e (s.n.) – меридиан;
axă, -e (s.f.) – ось;	municipiu, -ii (s.n.) – муниципия, муниципий;
bornă, -e (s.f.) – межевой столб/знак;	oblic (adj.) – наклонный, косой;
câmpie, -ii (s.f.) – равнина, поле, степь;	paralelă, -e (s.f.) – параллель;
clima, -e (s.f.) – климат; ~ continentală – континентальный климат; ~ temperată – умеренный;	peninsulă, -e (s.f.) – полуостров;
coordonată, -e (s.f.) – координата;	plantă, -e (s.f.) – растение, культура;
deal, -uri (s.n.) – холм, пригорок;	podiş, -uri (s.n.) – плоскогорье, нагорье, плато;
durată, -e (s.f.) – продолжительность;	pol, poli (s.m.) – полюс;
emisferă, -e (s.f.) – полушарие; ~nordică – северное; ~sudică – южное;	pontic (adj.) – понтийский;
extremitate, -ăți (s.f.) – конец, край, предел;	populație, ii (s.f.) – население, народонаселение, жители;
fracționar (adj.) – дробный;	premisă, -e (s.f.) – предпосылка, предварительное условие;
furnizor, -zoare, -zori, zoare (m., f.) – поставщик, поставщица;	râu, -uri (s.n.) – река;
fus, -uri (s.n.) – пояс, ~ orar – часовой пояс;	rută, -e (s.n.) – маршрут, дорога;
glob, -uri (s.n.) – земной шар;	suprafață, -fețe (s.f.) – поверхность, площадь;
intersecție, -ii (s.f.) – пересечение, перекресток;	talie, -ii (s.f.) – размер;
împărțire, ri (s.f.) – деление, раздел;	terestru (adj.) – земной, наземный;
a învecina, -ez- (v.r.) – граничить, соседствовать;	teritorial (adj.) – территориальный;
județ, -e (s.n.) – уезд, воеводство;	tranziție, ii (s.f.) – переход;
lanț, -uri (s.n.) – цепь, кряж;	a trasa, -ez- (v.t.) – разметать, прокладывать, намечать, провести;
latitudine, -i (s.f.) – широта, ~ australă, sudică – южная, ~boreală, nordică – северная;	treime, i (s.f.) – третья часть, треть;
litoral, -uri (s.n.) – побережье; взморье;	urmare,ări (s.f.) – последствие, следствие;
	vărsare,ări (s.f.) – вливание, впадение (реки);
	vestigiu, ii (s.n.) – след, остаток;
	viță-de-vie (s.f.) – виноград, виноградная лоза.

Lecția II (Relieful țării)

alcătuire, -i (s.f.) – структура, устройство;
 altitudine, -i (s.f.) – высота, высота над уровнем моря, альтитуда;
 a aranja, -ez- (v.t.) – устраивать, устроить, приводить в порядок;
 argint, (s.n.) – серебро; argint-viu – ртуть;
 aur (s.n.) – золото; mine de aur – золотые прииски; rezervă de aur – золотой запас;
 cadastru, -e (s.n.) – кадастр, опись недвижимого имущества;
 castel, -uri de apă – водонапорная башня;
 cărbune, -ni (s. m.) – уголь, cărbune de piatră – каменный уголь;
 câmpie, -ii (s.f.) – равнина, поле, степь;
 colinar (adj.) – холмистый;
 continuare, -ări (s.f.) – продолжение;
 crater, -e (s.n.) – кратер;
 cuaternar (adj.) – четвертичный период;
 cub (metru cub) (invar.) – кубический метр;
 culme, -i (s. f.) – вершина, верхушка, горный хребет;
 culoar, -oare (s.n.) – коридор;
 cultură, -ri (s.f.) – культура, разведение; ~agricolă – сельскохозяйственная культура; ~plantelor – растениеводство; ~solului – обработка почвы
 cunună, -i (s.f.) – корона, венок, ~ de munți – горная цепь;
 cupru (s.n.) – медь, minereu de ~ – медная руда;
 curea, -ele (s.f.) – ремень;
 defileu, -uri (s.n.) – ущелье, теснина;
 denivelare,ări (s.f.) – неровность, просадка, перемещение из одной плоскости в др.;
 depresiune, -i (s.f.) – впадина, котловина, низменность;
 depozit, -e (s.f.) – (зд.) осадок, отстой, отложение;
 a desfășura, desfășor (v.t., v.r.) – разворачиваться, открыться взору;
 a disloca (v.t.) – смещать, сдвинуть;
 dispunere, -i (s.f.) – расположение, размещение;
 dună, -e (s.f.) – дюна, бархан;
 a eroda, -ez- (v.t.) – размывать, размывать;
 erupție, ii (s.f.) – извержение;
 falce, -i (s.f.) – фалче (старая мера земли);
 fund, -uri (s.n.) – дно;

geneză, -e (s.f.) – генезис, происхождение, возникновение;
 grâнар, -e (s.n.) – житница, амбар, зернохранилище;
 interfluviu, -ii (s.n.) – водораздел;
 inundabil (adj.) – затопляемый, заливаемый;
 irigație, -ii (s.f.) – орошение;
 iugăr, -re (s.f.) – югер (мера земли);
 izvor, -oare (s.n.) – источник, исток;
 a încinge (v.t.) – охватывать, охватить;
 înclinare, -ări (s.f.) – наклон, крен, крутизна;
 încrețire, -ri (s.f.) – образование сборок, сморщивание;
 îndiguit (adj.) – запруженный, обнесенный дамбой;
 a înmagazina, -ez- (v.t.) – накапливать, запасать, складывать на хранение;
 lac, -uri (s.n.) – озеро;
 lagună, -e (s.f.) – лагуна;
 loess, -uri (s.n.) – лесс;
 luncă, -ci (s.f.) – пойма, луг, прибрежная роща;
 mangan, (s.n.) – марганец;
 metamorfic (adj.) – метаморфический (горная порода);
 mică, (s.f.) – слюда;
 minereu, -uri (s.n.) – руда;
 montan (adj.) – горный;
 orogeneză, -e (s.f.) – орогенез, горообразование;
 palmă, -e (s.f.) – ладонь, пядь (земли);
 pantă, -e (s.f.) – скат, склон, уклон;
 pas, -uri (s.n.) – перевал;
 pășune, -i (s.f.) – пастбище, выгон;
 plat (adj.) – ровный, гладкий, пресный (вода);
 plumb, -uri (s.n.) – свинец;
 pogon, -goane (s.n.) – погон (мера поверхности);
 prăjină, -i (s.f.) – верста, жердь, сажень, каланча пожарная;
 prelucrare, -ări (s.f.) – переработка, обработка;
 radial (adj.) – радиальный, лучевой, лучеобразный;
 relief, -uri (s.n.) – рельеф, местность, выпуклость;
 rețea, -ele (s.f.) – сеть, сетка; ~ de apă – водная сеть, система;
 rocă, -i (s.f.) – порода (горная);

rotunjit (adj.) – закругленный, округлый;
 scoarță, -e (s.f.) – кора, ~ pământului – земная кора; sedimentar (adj.) – седиментарный, осадочный;
 sol, -uri (s.n.) – почва, грунт;
 stânjén (adj.) – сажень;
 străpunge, (vt.) – прокалывать, протыкать, пробить, пронизать;
 șir, -uri (s.n.) – ряд, цепь, горная цепь;
 trecătoare, -tori (s.f.) – ущелье, теснина, перевал;

unitate, -ăți (s.f.) – единица, часть, блок;
 vale, văi (s.f.) – долина, низина;
 vârf, -uri (s.n.) – вершина, пик, верхушка;
 versant, -e (s.n.) – склон, скат, косогор;
 viitură, -i (s.f.) – разлив, половодье, нанос (оставленный половодьем);
 zăcământ, inte (s.n.) – месторождение, залежь.

Lecția III (Delta Dunării și platforma continentală a Mării Negre)

a afecta, -ez- (v.t.) – причинять вред, ущерб, урон (здоровью);
 albie, -ii (s.f.) – русло, котловина, впадина;
 aluviune, -i (s.f.) – аллювий, нанос, намыв;
 bazin, -e (s.n.) – бассейн;
 banc, -uri (s.n.) – отмель, риф, коса, слой, пласт; косяк (рыб);
 braț, -e (s.n.) – рукав (реки);
 contravaloare, -ori (s.f.) – эквивалент;
 curent, -ți (s.m.) – течение;
 curs, -uri (s.n.) – поток, течение;
 dejecție, -ii (s.f.) – отбросы, (зд.) сточные воды;
 a draga, -ez- (v.t.) – драгировать, очищать дно (залива); тралить;
 evoluat (adj.) – развитой;
 fâșie, -ii (s.f.) – полоса, полоска;
 foraj, -e (s.n.) – бурение;
 golf, -uri (s.n.) – залив, бухта;
 grind, -uri (s.n.) – гряда, коса (береговая);
 habitat, -e (s.n.) – зона, область распространения;
 islaz, -uri (s.n.) – пастбище, выгон;

maree, maree (s.f.) – морской прилив и отлив;
 mâl, -uri (s.n.) – тина, грязь, ил;
 meandru, -e (s.n.) – меандр, извилина, изгиб (реки);
 meandric (adj.) – извилистый;
 motonavă, -e (s.f.) – теплоход;
 pietriș, -uri (s.n.) – щебень, галька;
 piscicol (adj.) – рыбный, рыбководческий;
 potabil (adj.) – годный для питья, питьевой;
 recreație, -ii (s.f.) – передышка, короткий отдых;
 rectiliniu, (adj.) – прямолинейный;
 rezervație, -ii (s.f.) – заповедник, резервация;
 sinuos, (adj.) – извилистый, изменчивый;
 stuf, -uri (s.n.) – камыш, тростник;
 șelf, -uri (s.n.) – рельеф;
 taluz, -uri (s.n.) – откос, склон, скат;
 transgresiune, -i (s.f.) – трансгрессия;
 traseu, -ee (s.n.) – трасса, путь, траектория;
 țărm, -uri (s.n.) – берег, береговая полоса, взморье;
 uscat, -uri (s.n.) – суша, земля;
 vărsare, -ări (s.f.) – впадение.

Lecția IV (Clima)

austru, (s.n.) – южный; юго-западный ветер;
baric (adj.) – барический, барометрический;
briză, -e (s.f.) – бриз, легкий морской ветерок;
brumă, (s.f.) – иней, изморось;
climă, -e (s.f.) – климат;
confluență, -e (s.f.) – впадение, стечение, слияние (рек);
creastă, creste (s.f.) – гребень, вершина гор;
cîrvăț, (s.n.) – кривэц (северо-восточный ветер);
curent, -e (s.n.) – течение, поток, струя;
deviere, -i (s.f.) – уклон;
district, -e (s.n.) – дистрикт, округ, ведомство;
durată, -e (s.f.) – продолжительность, длительность;
emisferă, -e (s.f.) – полушарие;
etajare, -i (s.f.) – этажирование;
grindină, -e (s.f.) – град;
inversiune, -i (s.f.) – инверсия;
încălzire, -i (s.f.) – нагревание, подогрев, тепло;

îngheț, -uri (s.n.) – мороз, заморозки, стужа;
litoral, -uri (s.n.) – побережье, взморье;
montan (adj.) – горный
ploios (adj.) – дождливый;
polei, iuri (s.n.) – гололедица, гололед, иней;
precipitație, -ii (s.f.) – осадок, осадки;
radiație, -ii (s.f.) – радиация, излучение;
secetă, (s.f.) – засуха;
sector, -oare (s.n.) – сектор, участок, район;
semiarid (adj.) – полупустынный;
strălucire, -ri (s.f.) – блеск, сияние,
subunitate, -ăți (s.f.) – подразделение;
taxonomic (adj.) – таксономический;
ținut, -uri (s.n.) – край, местность, края, сторона;
umezeală, -zeli, (s.f.) – влажность, сырость, мокрота;
vale, văi (s.f.) – долина, низина,
viscol, -e, (s.n.) – выюга, пурга, буран

Lecția V (Vegetația și fauna României)

aconit (s.m.) – аконит, волчий корень;
adiacent (adj.) – прилегающий, примыкающий, смежный;
afîn, -i (s.m.) – черника;
anemonă, -e (s.f.) – анемона;
anin, -i (s.m.) – ольха;
arbust, -ști (s.m.) – куст, кустарник;
argințică, (s.f.) – нивянка (растение);
arțar, -i (s.m.) – клен;
azonal (adj.) – азональный;
barză, -e (s.f.) – аист;
broască, (s.f.) țestoasă – черепаха;
brumăriu (adj.) – сероватый, дымчатый;
bufniță, -e (s.f.) – сова, филин;
bulb, -i (s.m.) – луковица, мн. луковичные;
calcan, -i (s.m.) – камбала;
calcaros, (adj.) – известняковый, известковый;
canin, -i (s.m.) – клык;
carpen, -i (s.m.) – граб;
castan, -i (s.m.) – каштан; castan bun – съедобный каштан;
căprioară, -e (s.f.) – козочка, серна;
cânpă, (s.f.) – конопля;
cerb, i (s.m.) – олень;

cerealier (adj.) – зерновой;
chiparos, -și (s.m.) – кипарис;
clean, cleni (s.m.) – пескарь;
cocoș, (s.m.) de munte – глухарь, тетерев;
colilie, -ii (s.f.) – ковыль перистый;
conifer, -e (s.n.) – хвойный, еловый;
cormoran, -i (s.m.) – баклан;
coțofană, -fene (s.f.) – сорока;
crap, -i (s.m.) – карп;
dihor, -i (s.m.) – хорек;
dropie, -ii (s.f.) – дрофа;
egretă, -e (s.f.) – хохлатая цапля;
fag, -i (s.m.) – бук;
fertil (adj.) – плодородный;
floarea-brumei (s.f.) – шафран, крокус;
floarea-domnească (s.f.) – гвоздика;
floarea-de-colt (s.f.) – эдельвейс;
floarea-soarelui (s.f.) – подсолнух;;
foios (adj.) – лиственный; foioase – лиственные породы;
frasin, -i (s.m.) – ясень
găinușă, -e (s.f.) – курочка, рябчик;
gârniță, -e (s.f.) – дуб (горный);
gâscă, găște (s.f.) – гусь;

ghiocel, cei (s.m.) – подснежник;
gorun, -i (s.m.) – дуб (разновидность);
grâu, -e (s.n.) – пшеница; grâie – посевы;
graminee, (s.f.) – злаки;
grangur, -i (s.m.) – иволга;
guvid, zi (s.m.) – бычок (рыба);
hamsie, -ii (s.f.) – хамса (рыба);
hârciog, gi (s.m.) – сурок;
iasomie, -ii (s.f.) – жасмин;
ienupăr, peri (s.m.) – можжевельник;
ieruncă, ci (s.f.) – рябчик;
incisiv, -i (s.m.) – резец (зуб);
în, (s.n.) – лен;
jder, (s.m.) – куница, кунный мех;
jneapăn, peni (s.m.) – можжевельник;
jugastru, -aștri (s.m.) – полевой клен;
lalea, -lele (s.f.) – тюльпан;
lichen, -i (s.m.) – лишайник;
liliac, ieci (s.m.) – сирень;
livadă, vezi (s.f.) – фруктовый сад, левада;
lostriță, -e (s.f.) – лосось дунайский;
mamifer, -e s. (adj.) – млекопитающий;
măceș, -i (s.m.) – шиповник, дикая роза;
merișor, -i (s.m.) – брусника;
mierlă, -e (s.f.) – дрозд;
mistreț, -i (s.m.) – дикий кабан;
mlaștină, -i (s.f.) – болото, топь, трясины;
mojdrean, -eni (s.m.) – черный ясень;
molid, -zi (s.m.) – пихта, белая ель;
mreană, mrene (s.f.) – усач;
mur, -i (s.m.) – ежевика;
mușchi (s.f.) – мох;
năgară, (s.f.) – ковыль, луговик;
neafectat (adj.) – незатронутый;
nucă, -i (s.f.) – норка;
orbete, -eți (s.m.) – крот обыкновенный;
orez, (s.n.) nedecorticat – рис сырец;
orz (s.n.) – ячмень;
rajiște, rajiști (s.f.) – луг, лужайка;
rajură, ri (s.f.) – орел;
paltin, -i (s.m.) – клен, явор;
pansea, (s.f.) – анютины глазки;
rapură, -i (s.f.) – рогоз камыш;
răiș, -uri (s.n.) – овсяница, луговик (птица);
răstrăv, vi (s.m.) – форель;
râlc, -uri (s.n.) – толпа, стая, табун;
pedunculat (adj.) – черенковый;
piciorul-cocoșului (s.n.) – лютик;
piciorul-caprei (s.n.) – ноготки;
piersic, ci (s.m.) – персик (дерево);
pitpalacă, -e (s.f.) – перепелка;
podbeal, beli (s.m.) – арника (травя);

podzol, -uri (s.n.) – подзол (почва);
poluare (s.f.) – загрязнение, отравление;
popândău, âi (s.n.) – хомяк; суслик;
potârniche, chi (s.f.) – куропатка;
pradă, âzi (s.f.) – добыча, пожива;
primulă, -e (s.f.) – примула;
privighetoare, tori, (s.f.) – соловей;
pufos (adj.) – пушистый;
pupăză, -e (s.f.) – дрозд;
rață, -e (s.f.) – утка, нырок;
răzleț (adj.) – разбросанный, рассеянный;
râs, -i (s.m.) – рысь;
ren, -i (s.m.) – северный олень;
rizom, -i (s.m.) – корневище;
roade (v.t.) – грызть, жевать;
rogoz, -uri (s.n.) – осока, рогоз;
rozător, toare (s.n.) – грызун, грызуны;
salcâm, i (s.m.) – акация;
scoruș, și (s.m.) – рябина;
scrumbie, ii (s.f.) – селедка;
secară, (s.f.) – рожь;
sequoia (s.m.) – секвойя;
silvostepă, -e (s.f.) – лесостепь;
soia (s.f.) – соя;
somn, i (s.m.) – сом;
spânz, nji (s.m.) – морозник;
spontan (adj.) – спонтанный,
самопроизвольный;
stârc, -i (s.m.) – цапля;
stejar, i (s.m.); stejar cer – бургундский,
австрийский дуб;
stepă, e (s.f.) – степь;
sturion, i (s.m.) – (мн.) осетровые;
șalău, âi (s.m.) – судак;
tămâioară, -e (s.f.) – душистая фиалка;
tei, tei (s.m.) – липа;
tisă, -e (s.f.) – тис, нежной-дерево;
tuia (s.f.) – туя;
turbărie, ii (s.f.) – торфяник, торфяное поле;
tutun, (s.n.) – табак;
ulm, -i (s.m.) – вяз, берест, ильм полевой;
vegetație, -ii (s.f.) – растительность, флора,
произрастание;
vertebrate (s.n, pl.) – позвоночные;
veveriță, -e (s.f.) – белка;
vieuze, i (s.f.) – барсук (самец);
vipera, -e (s.f.) – гадюка;
vultur, -i (s.m.) – орел;
zadă, -e (s.f.) – лиственница сибирская;
zambilă, -e (s.f.) – гиацинт.

Lecția VI (Protecția mediului)

abuziv (adj.) – чрезмерный, непомерный, противозаконный;	gardă, -gărzi, (s.f.) – охрана, караул, стража;
a adopta (v.t.) – принимать, утвердить;	gaur, -i (s.m.) – азиатский дикий бык (гаур);
aglomerare, -ări (s.f.) – скопление, накопление, агломерация, укрупнение;	gol (s.n.) – (зд.) голое, пустое место;
arie, -ii (s.f.) – площадь, ареал, зона;	habitat, -e (s.n.) – зона, область распространения (флоры и фауны);
autoturism, -e (s.n.) – легковой автомобиль;	încălzire, -ri (s.f.) - (зд.) отопление;
baltă, -ți (s.f.) – озеро, пруд, болото;	localitate, -ăți (s.f.) – населенный пункт;
baraj, -e (s.n.) – запруда, плотина, перемычка;	luncă, -ci (s.f.) – пойма, луг, прибрежная роща;
bivol, -li (s.m.) – буйвол;	mediu, -ii (s.n.) – среда, окружающая среда;
bour, -ri (s.m.) – зубр, тур;	natural (adj.) – естественный, природный, натуральный;
bovin (adj.) – бычий, рогатый скот;	negură, -i (s.f.) – мгла, тьма, темнота;
breb, -bi (s.m.) – бобр;	nociv, (adj.) – вредный, разрушительный;
a cantona, -ez-, (v.i.) – размещать, разместить, расквартировать;	noroi, (adj.) – загрязненный, полный грязи;
castor, -i (s.m.) – бобр, мех бобра;	opreliște, -ți (s.f.) – запрет, запрещение;
cârnat, -ți (s.m.) – колбаса, сосиски;	pășunat, (s.n.) – пастьба, выпас;
confluență, -e (s.f.) - впадение, слияние (рек);	peren (adj.) – многолетний;
cristalin, (adj.) – кристальный, хрустальный;	pleistocen (s.n.) – плейстоцен (геологический период);
desecare, -ări (s.f.) – осушение, обезвоживание;	protecție, -ii (s.f.) – защита, охрана;
deștelenire, -ri (s.f.) – поднятие целины, выкорчевка;	a proteja, -ez-, (v.t.) – защищать, охранять;
deșeu, -uri (s.n.) – отходы;	reglementare, -ări (s.f.) – регламентация, урегулирование;
diminua, -ări (s.f.) – уменьшение, сокращение;	rezervație, -ii (s.f.) naturală - природный заповедник;
edilitate, -ăți (s.f.) – городское управление, благоустройство;	solitar (adj.) – одинокий, уединенный;
edilitar (adj.) – муниципальный, lucrări edilitare работы по благоустройству города;	taur, -ri (s.m.) – бык (самец);
elan, -i (s.m.) – лось;	teren, -uri (s.n.) – местность, участок земли, земля;
eșapament, -e (s.n.) – выхлоп, выпуск;	tratare, -ări (s.f.) – обработка;
forestier, (adj.) – лесной;	vacă, vaci (s.f.) – корова;
freatică, (adj.), apă freatică - подпочвенные воды	vânat, -uri (s.n.) – дичь;
	vițel, -ei (s.m.) – теленок.

Lecția VII (Populația României)

aferent (adj.) – положенный, надлежащий, полагающийся;	măsurătoare, -ori (s.f.) – измерение, замер;
asigurare, ări (s.f.) – обеспечение, социальное обеспечение;	minoritate, -ăți (s.f.) – меньшинство;
ateu, -ee, -ei, -ee (adj.) – атеист, безбожник;	municipiu, -ii (s.n.) – муниципия, муниципий (город с правом самоуправления);
balaoacheș, (adj.) – смуглый, чернобровый;	net (adj.) – чистый, нетто, venit net - чистый доход;
brut (adj.) – полный, чистый вес, необработанный; валовой, venit * валовой доход	pelerinaj, -e (s.n.) - паломничество;
bulibașa, -și (s.m.) – цыганский вожак, булибаша;	pensie, -ii (s.f.) – пенсия;
câștig, -uri (s.n.) – заработок, доход;	penticostal (adj.) – (rel.) пятидесятник;
cheltuială, -eli (s.f.) – расход, потребление;	personalitate, -ăți (s.f.) – личность, персона;
chivuță, -e (s.f.) – белильщица;	pondere, -i (s.f.) – вес, значение, значимость, важность;
comună, -e (s.f.) – община, городок, коммуна;	populație, -ii (s.f.) – население, народонаселение, жители;
comunicat, -e (s.n.) – коммюнике;	preponderent (adj.) – преобладающий, доминирующий, имеющий перевес;
corturar, ri (s.m.) – кочевой цыган;	profesionist (adj.) – профессионал;
demers, -uri (s.n.) – ходатайство, хлопоты;	puradel, -dei (s.m.) (peior. pui de țigan) – цыганенок, малыш, малютка, карапуз;
densitate, -ăți (s.f.) – плотность, густота;	rată, -e (s.f.) – взнос, норма;
difuzare, -ări (s.f.) – распространение;	recensământ, -uri (s.n.) – перепись, учет;
discrepanță, -e (s.f.) – разрыв, несходство, различие;	a recenza, -ez- (v.t.) – производить перепись;
domiciliu, -ii (s.n.) – местожительство, жилище;	reședință, -e (s.f.) – резиденция, пребывание;
etnie, -ii (s.f.) – этния;	(r)om, -i (s.m.) – цыган;
evaluare, -ri (s.f.) – оценка, расценка, вычисление;	rudar, ri (s.m.) – цыган-ложкарь;
exhaustiv, (adj.) – исчерпывающий;	rural (adj.) – сельский, деревенский;
faraon, -ni (s.m.) – фараон, цыган;	a sancționa, -ez- (v.t.) – наказывать;
gitană, -e (s.f.) (livr.) – цыганка;	sat, -e (s.n.) – село, деревня;
implementare, -ări (s.f.) – внедрение, введение в строй, интегрирование;	sălaș, -e (s.n.) – шалаш, шатер, жилье;
impozit, -e (s.f.) – налог;	sex, -e (s.n.) – пол; sexul tare – сильный пол, sexul slab – слабый пол;
incidentă, -e (s.f.) – падение, последствие;	stabil (adj.) – постоянный, устойчивый;
jude, juzi (s.m.) – сельский голова, сановник, воевода;	șomer, -i (s.m.) – безработный;
județ, -e (s.n.) – уезд, воеводство;	țigănesc (adj.) – цыганский, смуглый;
laie (s.f.) – толпа, гурьба, шайка, табор (цыганский);	țigănaș, -i (s.m.) – цыганенок;
lăiet, -iață (s. m. f.) – кочевой цыган, цыганка;	țigăncușă, -e (s.f.) – цыганочка;
lingurar, -i (s.m.) – ложкарь, ложечник;	țigănim, -i (s.f.) – 1) цыгане; 2) цыганский образ жизни; 3) хамство;
majoritar (adj.) – мажоритарный, представляющий большинство;	țintă, -e (s.f.) – цель, гвоздь;
	urban, (adj.) – 1) городской; 2) вежливый;
	ursar, -i (s.m.) – поводырь медведя.

Lecția VIII (Resurse minerale ale României)

abur, -i (s.m.) – пар;	huilă, -e (s.f.) – каменный уголь;
alabastru, (s.n.) – алебастр;	iaz, uri (s.n.) – пруд, водоем, запруда;
aliaj, -e (s.n.) – сплав;	iluminat (adj.) – освещенный;
amorf (adj.) – аморфный, не кристаллизованный;	lignit, (s.n.) – лигнит, бурый уголь;
andezit, -e (s.n.) – андезит;	maleabil (adj.) – ковкий, тягучий, плавкий;
argentifer (adj.) – сереброносный, содержащий серебро;	mangan (s.n.) – марганец;
argilă, -e, (s.f.) – глина;	marmură, -e (s.f.) – мрамор;
balenă, -e (s.f.) – кит;	materie, -ii (s.f.), материя; materie primă – сырье;
baril, -e (s.n.) – баррель;	minereu, -uri (s.n.) – руда;
bauxită, -e (s.f.) – боксит;	molibden (s.n.) – молибден;
bioxid, -izi (s.m.) – двуокись;	motorină, (s.f.) – солярка, газойль;
bituminos, (adj.) – битумный;	nămol, -uri (s.n.) – тина; (мн.) грязи;
calcar, -e (s.n.) – известняк;	necombustibil (adj.) – негорючий;
carburant, -ți (s.m.) – горючее; жидкое топливо;	neferos (adj.) – цветной; metale neferoase – цветные металлы;
cărbune, -i (s.m.) – уголь;	ornamental (adj.) – орнаментальный, декоративный;
ceară, (s.f.) – воск;	oțel, (s.n.) – сталь;
cocs, (s.n.) – кокс;	oxidare, -ări (s.f.) – окисление, оксидация;
combustibil (adj.) – горючий;	patrulator, -e (s.n.) – четырехугольник;
conductă, -e (s.f.) – трубопровод;	ravaj, -e (s.n.) – мощение, мостовая;
a contura, -ez- (v.t.) – вырисовываться, наметиться;	păcură, (s.f.) – мазут;
cracare (s.f.) – крекинг, крекирование;	pământ, -uri (s.n.) – земля;
cuart, -uri (s.n.) – кварц;	petrol (s.n.) – нефть; petrol lampant – керосин;
decantare, -ări (s.f.) – декантация, сцеживание;	pietriș, -uri (s.n.) – галька, щебень;
dens (adj.) – плотный;	proprietate, -ăți (s.f.) – (зд.) свойство, характеристика, качество;
deșeu, -uri (s.n.) – отходы, отбросы;	refractor (adj.) – огнеупорный, жаростойкий;
dispers, (adj.) – дисперсный, рассеянный, раздробленный;	resursă, -e (s.f.) – ресурсы, средства;
dom, uri (s.n.) – 1) собор, свод, купол; 2) колпак, паросборник, 3) шток;	rezervă, -e (s.f.) – резерв, запас;
eruptiv (adj.) – вулканический, эруптивный;	rezidual (adj.) – остаточный;
a estima, -ez- (v.t.) – оценивать, определять;	rocă, roci (s.f.) – (горная) порода;
a etanșa, -ez- (v.t.) – герметизировать;	sare, -uri (s.f.) – соль;
feldspat, -ați (s.m.) – полевой шпат;	sedimentar (adj.) – осадочный;
feros (adj.) – железистый;	semiprețios (adj.) – полудрагоценный;
fier (s.n.) – железо;	siliciu (s.n.) – кремний;
fontă, (s.f.) – чугуны;	silicios (adj.) – кремнистый;
foraj, -e (s.n.) – бурение	sondă, e (s.f.) – 1) зонд, щуп; 2) буровая скважина;
formațiune, -ni (s.f.) – (зд.) формация;	steril (adj.) – (зд.) бесполезный;
friabil (adj.) – хрупкий, рыхлый, рассыпчатый;	sulf (s.n.) – сера;
geotermal (adj.) – геотермальный;	șist –uri (s.n.) – сланец, шифер;
gips=ghips, -uri (s.n.) – гипс;	terapeutic (adj.) – терапевтический;
granulat-fin (adj.) – мелкозернистый, гранулированный;	travertin (s.n.) – травертин, известковый туф;
gresie, -ii (s.f.) – песчаник;	turbă (s.f.) – торф;
haloid (adj.) – галоидный;	țiței (s.n.) – нефть (неочищенная);
	uraniu (s.n.) – уран;
	util (adj.) – полезный;
	zăcământ, -inte (s.n.) – месторождение.

Lecția IX (Activități economice)

<p>a achiziționa, -ez- (v.t.) – закупать, приобрести;</p> <p>ambarcațiune, (s.f.) – небольшое судно, лодка, шлюпка;</p> <p>anvelopă, -e (s.f.) – оболочка, обертка, крышка;</p> <p>apicultură (s.f.) – пчеловодство;</p> <p>arabil (adj.) – пахотный (земля, угодье);</p> <p>avicultură, (s.f.) – птицеводство;</p> <p>borceag (s.m.) – (раст.) вика, луговой горох;</p> <p>bovine (s.f.) – рогатый скот;</p> <p>cabaline (s.f.) – лошадиные;</p> <p>câneapă (s.f.) – конопля;</p> <p>cereală, -e (s.f.) – зерновые (культуры);</p> <p>cherestea (s.f.) – доски, строительные материалы;</p> <p>chibrit, uri (s.n.) – спичка;</p> <p>dotare, -ări (s.f.) – снабжение, оснащение;</p> <p>dud, duzi (s.m.) – тутовое дерево, шелковица;</p> <p>energetic (adj.) – энергетический;</p> <p>extracție, -ii (s.f.) – добыча, добывание;</p> <p>fâneață, -e (s.f.) – луг;</p> <p>forjare, -i (s.f.) –ковка;</p> <p>funciar (adj.) – земельный, поземельный;</p> <p>furnir, -e (s.n.) – фанера, шпон;</p> <p>hidrocentrală, -e (s.f.) – гидроэлектростанция;</p> <p>în, (s.n.) – лен;</p> <p>îngrășământ, -inte (s.n.) – удобрение;</p> <p>laminare,ări (s.f.) – прокат;</p> <p>laminor, oare (s.n.) – прокатный стан;</p> <p>leguminos (adj.) – бобовый, стручковый, (мн.) бобовые;</p> <p>liant, ți (s.m.) – связывающее вещество;</p> <p>marnă, -e (s.f.) – мергель, рухляк, сланец;</p> <p>mineralier, -e (s.n.) – рудовоз (судно);</p> <p>minier (adj.) – шахтовый, рудниковый, горный, горнопромышленный;</p> <p>orz, -uri (s.n.) – ячмень, (мн.) сорта ячменя, посевы ячменя;</p> <p>orez, -uri (s.n.) – рис;</p> <p>ovăz, -uri (s.n.) – овес, сорта овса; oveze – всходы;</p> <p>ovine (s.f., pl.) – козы, животные овечьей породы;</p>	<p>petrolier, -e (s.n.) – танкер, нефтеналивное судно;</p> <p>piele, piei (s.f.) – кожа;</p> <p>piriță, -e (s.f.) – пирит, серый колчедан;</p> <p>placaj, -e (s.n.) – многослойная клееная фанера, плакировка;</p> <p>pomicultură, -i (s.f.) – плодоводство, садоводство;</p> <p>porcine (s.f., pl.) – семейство кабаньих, свиноводство;</p> <p>prelucrare, -ări (s.f.) – переработка, обработка, отделка;</p> <p>prestație, -ii (s.f.) – налог на содержание дорог; дорожная повинность;</p> <p>prielnic (adj.) – благоприятный, подходящий;</p> <p>rapită (s.f.) – рапс, сурепка;</p> <p>rădăcinos, (adj.) – коренастый; rădăcinoase – корнеплоды, кормовые корнеплоды;</p> <p>rechizite (s.f., pl.) – принадлежности (письменные);</p> <p>ricin, ni (s.m.) – клещевина, рицина; ulei de ricin – касторка;</p> <p>rulment, ți (s.m.) – подшипник;</p> <p>sârmă, -e (s.f.) – проволока;</p> <p>secară, (s.f.) – рожь;</p> <p>sericicultură, -i (s.f.) – шелководство;</p> <p>siderurgie, -ii (s.f.) – черная металлургия;</p> <p>sodă calcinată (s.f.) – сода кальцинированная;</p> <p>sodă caustică (s.f.) – едкий натр;</p> <p>sol, -uri (s.n.) – почва, грунт;</p> <p>strung, -uri (s.n.) – токарный станок;</p> <p>subramură, -i (s.f.) – под-отрасль;</p> <p>șantier, -e (s.n.) naval – судостроительный;</p> <p>termocentrală, -e (s.f.) – тепловая электростанция;</p> <p>trifoi, trifoi (s.m.) – клевер, трилистник, кашка;</p> <p>turnătorie, -ii (s.f.) – литейный цех, литейный завод;</p> <p>utilaj, -e (s.n.) – оборудование;</p> <p>var (s.n.) – известь, var stins – гашеная, a da cu var – белить;</p> <p>viticultură, -i (s.f.) – виноградарство.</p>
---	---

Abrevieri

adj. - adjectiv
adv. - adverb
bot. - botanică
f. - feminin
fam. - familiar
lat. - latină
lingv. - lingvistică
m. - masculin
n. - neutru
pop. - popular

pl. - plural
prep. - prepoziție
r. - reflexiv
reg. - (termen) regional
rel. - religie
s. - substantiv
sg. - singular
v. - verb
t. - tranzitiv
зд. - здесь

Webografie

1. <http://lectiidegeografie.blogspot.ru/2013/02/resursele-romaniei.html> (data обращения: 09.11.2014)
2. <http://www.150deanidepetrol.ro/curiozitati-despre-petrol.html> (data обращения: 09.11.2014)
3. <http://www.scribub.com/stiinta/chimie/Petrolul-brut-sau-titeiul74365.php> (data обращения: 09.11.2014)
4. <http://www.gandul.info/financiar/harta-resurselor-romaniei-in-cati-ani-se-vor-termina-rezervele-de-gaze-naturale-petrol-si-carbune-11748644> (data обращения: 09.11.2014)
5. <http://www.namr.ro/home/> (data обращения: 09.11.2014)
6. <http://www.gandul.info/stiri/gazele-de-sist-pe-intelesul-tuturor-care-sunt-adevaratele-riscuri-si-beneficii-ale-exploatarii-lor-in-romania-11532830> (data обращения: 09.11.2014)
7. <http://m.petrom.com/> (data обращения: 10.11.2014)
8. <http://www.thinkagain.ro/profitul-cartelurilor-petroliere/> (data обращения: 12.11.2014)
9. <http://mineralul.blogspot.ru/2010/10/originea-mineralelor-minereurilor-si.html> (data обращения: 12.11.2014)
10. <http://www.evz.ro/harta-oficiala-a-tuturor-resurselor-naturale-din-romania-976874.html> (data обращения: 12.11.2014)
11. <http://www.viata-libera.ro/magazin-vlg/45050-cumoara-din-vecini-chihlimbarul-de-colti-viata-libera-cotidian-galati> (data обращения: 12.11.2014)
12. <https://ru.scribd.com/doc/26684250/Principalele-Tipuri-de-Dezastre-Naturale-in-Romania> (data обращения: 12.11.2014)
13. <http://www.madr.ro/ro/horticultura/viticultura-vinificatie.html> (data обращения: 13.11.2014)
14. http://www.wineromania.com/files/docs/Romania_viticola_repere%20ale%20prezentului.pdf (data обращения: 13.11.2014)
15. <http://www.viermidematase.info/raspandirea-sericiculturii-in-romania> (data обращения: 13.11.2014)
16. http://www.portalroman.com/articole/Totul_despre_Geografia_Romaniei-135.html (data обращения: 14.11.2014)
17. <https://archive.org/stream/mareledictionar00lahogooog#page/n54/mode/2up> (data обращения: 15.11.2014)
18. <http://www.recensamantromania.ro/istoric/lista-recensafmintelor-populaaiei/> (data обращения: 15.11.2014)
19. <http://www.sciencefriction.ro/2014/02/04/avem-niste-coordonate-preparam/> (data обращения: 15.11.2014)
20. http://www.realitatea.net/ora-de-iarna_1039160.html (data обращения: 15.11.2014)

21. <http://www.hartaromanieionline.ro/x/harta-geografica-relief-a-romaniei/> (дата обращения: 20.11.2014)
22. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Carpa%C5%A3ii_Occidentali (дата обращения: 21.11.2014)
23. <http://www.scientia.ro/univers/40-terra/2790-dealurile-podisurile-campiile.html> (дата обращения: 21.11.2014)
24. <http://www.oocities.org/dmarioara/platlit.htm> (дата обращения: 26.11.2014)
25. <http://www.razim-sinoe.ro/page.php?5> (дата обращения: 26.11.2014)
25. <http://www.noiscriem.net/2013/07/planul-si-harta-elementele-planului-si.html> (дата обращения: 26.11.2014)
26. http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2011Noiembrie/Ovejano%20Ionut%20%20Morfologia%20si%20morfogeneza%20guri%20de%20varsare%20sfantu%20Gheorghe/Teza_rezumat.pdf (дата обращения: 27.11.2014)
27. <http://www.scrigroup.com/geografie/Platforma-continentala-a-Marii32984.php> (дата обращения: 27.11.2014)
28. <http://www.ebacalaureat.ro/c/11/92/797/0/Marea-Neagra--Geneza--relief--litoralul-romanesc> (дата обращения: 27.11.2014)
29. <http://www.scriub.com/geografie/RELIEFUL-TERESTRU1923242321.php> (дата обращения: 27.11.2014)
30. <http://dictionarul-ortografic.blogspot.ru/2009/02/122-bara-oblica-33.html> (дата обращения: 27.11.2014)
31. <http://www.ro-geo.ro/romania> (дата обращения: 27.11.2014)
32. http://www.realitatea.net/efectul-de-foehn-in-carpatii-orientali_190847.html (дата обращения: 27.11.2014)
33. CENTEA, Ovidiu Ghid pentru redactarea articolelor stiintifice www.siear.ro/doc/ghidred.pdf (дата обращения: 05.12.2014)
34. <http://animalesalbatice.ro/fauna-din-romania> (дата обращения: 05.12.2014)
35. http://www.bioterapi.ro/aprofundat/index_aprofundat_eBiosistem_articole_etajele_de_vegetatie_3.html (дата обращения: 10.12.2014)
36. <http://www.descopera.ro/natura/3994360-top-10-cele-mai-importante-animale-disparute-din-romania> (дата обращения: 12.12.2014)
37. <http://sdtr.ro/upload/STUDII/11.%20Raport%20%20Protectia%20mediului%20si%20riscurile%20naturale> (дата обращения: 13.12.2014)
38. http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_anuale/populatie/PopRez2014r.pdf (дата обращения: 13.12.2014)
39. http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/somaj/somaj_Iir_14.pdf (дата обращения: 13.12.2014)
40. <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/analiza-dezvoltarii-rurale-agricultura-iulie-2013.pdf> (дата обращения: 17.12.2014)
41. <http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/Statistica%20teritoriala/Statistica%20teritoriala%202013.pdf> (дата обращения: 17.12.2014)
42. <http://www.ispmn.gov.ro/page/informaii-de-interes-public> (дата обращения: 17.12.2014)
43. http://www.academia.edu/7405612/Caracteristici_geodemografice (дата обращения: 17.12.2014).
44. <http://www.intranslations.com/admin/files/PIV.Reguli%20si%20conventii%20specifice%20limbii%20romane.pdf> (дата обращения: 18.12.2014).
45. <http://www.mediafax.ro/cultura-media/dex-ul-a-apatut-intr-un-nou-tiraj-definitiiile-cuvintelor-rom-si-tigan-au-fost-modificate-9572644> (дата обращения: 18.12.2014).
46. http://cnr-cme.ro/foren2014/presentations/KA_2/01%20Irina%20Zamfir%20-%20Dutu%20Lucrare%20FOREN%20Resurse%20de%20energie.pdf (дата обращения: 18.12.2014).
47. <http://www.daciagroup.com/despre-noi/profil> (дата обращения: 18.12.2014).

48. http://www.romaniahighlights.ro/ro/lacuri_full.htm (data обращения: 24.12.2014).
49. <http://www.aromanii.ro/aromanii/> (data обращения: 26.12.2014).
50. <http://www.eea.europa.eu/ro/pressroom/newsreleases/poluarea-cauzata-de-traffic-este> (data обращения: 26.12.2014).
51. <http://www.descopera.ro/natura/7945194-animale-nou-aparute-in-romania> (data обращения: 26.12.2014).
52. Magiru Maria, Românii balcanici. Aromâni.
http://www.proiectavdhela.ro/pdf/maria_magiru_romanii_balcanici_aromanii.pdf (data обращения: 27.12.2014).
53. <http://www.tv7.md/ru/obschestvo/ekologi-rumynii-ukrainyi-i-moldovyi-realizuyut-sovmestnyi-proekt-po-zaschite-okruzhayuschey-sredyi/> (data обращения: 27.12.2014).
54. <http://tbn-tv.ru/vera/lipovane-v-rumynii-nravy-i-byt-potomkov-russkix-starobryadcev-foto/> (data обращения: 27.12.2014).
55. <http://romania-today.ru/informacija-o-strane/ekonomika-rumynii/> (data обращения: 27.12.2014).

Bibliografie

1. Добрынин Б.Ф., Физическая география Западной Европы. Москва, 1948.
2. Золотова Д.Н. Анализ производства сланцевого газа в ЕС//Проблемы экономики и управления нефтегазовым комплексом. Москва, 2012.
3. Cucu (Lazăr) Irina, Modificări în evoluția și structura populației României în perioada postcomunistă. Teză de doctorat. Rezumat. București, 2014.
4. Cocean Pompei, Geografie. Geografia regională a României. București, 2005.
5. Gramatica limbii române, vol. I-II, Academia Română, Editura Academiei Române, București, 2005.
6. Grecu Florin, Geografia câmpiilor României. Note de curs, Universitatea din București, Facultatea de Geografie. București, 2010.
7. Grigore Elena. Potențialul bioclimatic al podișului Dobrogei de sud. Rezumatul tezei de doctorat. București, 2011.
8. Enache Liviu. Agrometeorologie. București, 2009. (<http://www.horticultura-bucuresti.ro/fisiere/file/Manuale%20An%20I%20Horti%20invatamant%20la%20distanta/Agrometeorologie.pdf>)
9. Lahovari George Ioan, Marele dicționar geografic al României, volumul II. București, 1899.
10. Macici Mihai, Vinurile României. Editura Alcor. Bucuresti, 1996.
11. Marin Adrian, Expunerea României la calamitățile naturale. <http://unsar.ro/wp-content/uploads/2012/05/6.prezentare-Adrian-Marin.pdf>
12. Munteanu Rodica, Geografia fizică a României. Timișoara, 2001.
13. Mușat Cosmin Constantin, Topografie.
<http://www.ct.upt.ro/users/CosminMusat/Topografie1.pdf>
14. Neguț Silviu, Apostol Gabriela, Ielenicz Mihai. Geogragie. Manual pentru clasa a VIII-a. Ministerul Educației și Cercetării. Editura Humanitas Educațional, București, 2011.
15. Ovejanu Ionuț. Morfologia și morfogeneza gurii de vărsare Sfântu Gheorghe (Delta Dunării). Teza de doctorat, rezumat. București, 2011.
16. Posea Grigore, Geografia fizică a României. Ediția a II-a, Editura Fundației România de Măine, București, 2006.
17. Posea Grigore, Geomorfologia României. Relief, geneză, evoluție, regionale. Editura fundației României de mâine. București, 2005.
18. Tănase Bujdeanu, Moscopole – evoluția orașului din Albania. Măreție și decădere. Teza de doctorat. Rezumat. București, 2010.
19. Stănilă Cristian, Geografia României și a Europei, București, 2011.

Dicționare

1. Atanasiu Nicolae. Dicționar de termeni. Sedimentologie - Petrologie sedimentară - Sisteme depozitionale <http://www.geo.edu.ro/Catmin/Rom/PDF/glosar/Petrosed-Glosar.doc>
2. Cărare Valentina. Dicționar de proverbe românești. București, 2007.
3. Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită): Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” Editură: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
4. Bolocan Gheorghe, Medvedev Tatiana, Voronțova Tatiana, Dicționar român-rus. Ediția a II-a, 2004.
5. Noul dicționar explicativ al limbii române Noul dicționar explicativ al limbii române, Editură: Editura Litera Internațional, 2002.